

هەریمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پروژۆتۆکۆلەکان

١٢٤

سالی / ٢٠٢١ - بەرگی سەدو بیست و چوار

چاپی یەكەم / سالی ٢٠٢٣

پېرېست

پروټوڪۆلى دانىشتنى ژماره (۱۲) ى خولى پېنجه مى هەلبژاردن - سى شەممە ۲۰۲۱/۱۲/۲۱ ل ۵
پروټوڪۆلى دانىشتنى ژماره (۱۳) خولى پېنجه مى هەلبژاردن - چوار شەممە ۲۰۲۱/۱۲/۲۲ ل ۱۵۹

غاز بۆچى كۆنابىتتە، سىيەمىيان: سەندووقى داھاتە نەوتىيەكان بۇ دروست ناكىت ئىتر كۆتايى بەم ھەموو گومان و شكە بىت، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

پرواناکەم لىژنەى دارايى وەلامى ئەم پىرسىيارانە بداتەو، كاك زياد وەلامتان چىيە، فەرموو.

بەريز زياد جبار محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە پىشەكى راپۆرتەكمان لەسەر داھات و خەرجىيەكانى ھەريمى كوردستان بوو، باسى قەرزمان تىدا نەكردوو، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئەندامانى پەرلەمان، ئەو راسپاردانەى كە لىژنە ئامادەيان كىردوو، لە رستىدا ئەو راسپاردانە خۆيان بە ياسا ھەن، وە ئەوانە واجبى قانونى حكومەتى ھەريمى كوردستان و دامودەزگاكانىيەتى كە جى بەجىيى بكن، پەرلەمان جارىكى تر رايان دەسپىرئتەو بۇ جى بەجىكردنى ئەركە ياساييەكانى خۆيان، ھەر بەريزىك لەگەل ئەو راسپاردنەى تەكايە دەست بەرزكاتەو؟ بەلى، زۆر سوپاس، پەسەندكرا، ھەر لەم دانىشتنە لىژنەى وە رادەسپىرئىن بۇ ئامادەكردنى راپۆرتى بەدواداچوونى ژمارەيى بۇ بابەتى ئەو لە (۵۸%)ى خەرجىيە، زۆر سوپاس دەستانخۆش بىت، سەرۆكايەتى ھەردوو لىژنەى ياسايى و رۆشنىبرى بفرمىون بۇ سەر سەكۆ لىژنەكان، بەريزان، دەست بە جى بەجىكردنى بىرگەيەكى ترى بەرنامەى كار دەكەين كە بىرئىيە لە خويىندەو ھى دوو ھەم بۇ پىشنىيازە ياساى پاراستنى ئەرشىف لە ھەريمى كوردستان عىراق، لە ناو سەندوقەكاندا دوو شت ھەيە، يەككىيان راپۆرتى راستىنراوى لىژنەى رۆشنىبرى لەلايەن لىژنەى ياسايى، ئەو ھى ترىشيان پىرۆژە ياسايەكە كە لە وەزارەتى رۆشنىبرى تەبەنى كراو و چوو بۇ ئەنجوومەنى شوورا، بەلام لەبەر ئەو ھى بەيى پەيرەو ھەر شتىك ھەر پىشنىيازە ياسايەك چوو بۇ بوارى راپۆرت نووسىن ئەولەويەت بۇ پىشنىيازە ياساكەى پەرلەمانە، وە پىرۆژە ياساكەى وەزارەتى رۆشنىبرى سەربارى ئەو ھى كە پىرۆژەيەكى زۆر باشە، بەلام رېوشوئىە ياساييەكانى خۆى نەبىو ھەم لەو ھى كە لە ئەنجوومەنى وەزىران پەسەند بكرىت و ئىنجا بۇمان بىت، ئىمە بەردەوام دەبين لەسەر موناقتەشەكردنى راپۆرتى لىژنەكانى خۇمان بەر مەبنای ئەو سى پىشنىيازە ياسايەى كە پىشكەشكراو بە سەرۆكايەتى پەرلەمان، دەتوان بەريزان سوودبىنن لەو پىرۆژە ياسايەى وەزارەتى رۆشنىبرى بە مەبەستى دەولەمەندكردنى پىشنىيازە ياساكەى پەرلەمانى كوردستان، چەند ئەندامى پەرلەمان لەگەل ئەو ھى راپۆرتەكە بكرىتە بنەما بۇ موناقتەشە؟ باشە، راپۆرت دەكرىتە بنەما، فەرموون.

بەريز عباسى فتح صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بۇ سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان.

بابەت/ راپۆرتى لىژنەى تايىبەتمەند كە راستاندى بۇكراو لەلايەن لىژنەى كاروبارى ياسايى.

لىژنەى كاروبارى ياسايى رۆژى دووشەممە رىكەوتى (۲۰۲۱/۱۲/۶) كاتىمىر (۱۲) كۆبوونەو ھى خۆى ئەنجامدا بە مەبەستى پىداچوونەو و دارىشتنى ياسايى و دلىابوون لە دژ نەبوونى دەقەكانى

لهگه ل دهستور و ياسا كارپيكراره كان به پيى حوكمه كانى ماددهى (۸۵) برگهى يه كه م و سييه م له په يره وى ناوخوى په رله مانى كوردستان تاييه ت به راپورتى ليژنهى رۆشنبيري و كۆمه لگهى مه دهنى و وه رزش و لاوان، بۆ خویندنه وهى دووهم سه باره ت به پيشنيازه ياساكانى پاراستنى به لگه نامه و دهست نووسه كان _ پاراستنى به لگه نامه و ئهرشيفى نه ته وه يى _ پاراستنى به لگه نامهى هه ريىمى كوردستان، ليژنهى ياسايى ئه م دارپشتنه وهى خواره وهى پى په سه نده. پيشنيازه ياساى پاراستنى ئهرشيف له هه ريىمى كوردستان _ عيراق.

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه روكى په رله مان:

به رپزان ئه ندامانى په رله مان، سه باره ت به ناو نيشان كى قسهى هه يه؟ ئه وانهى له سه ر ناو نيشان قسه يان هه يه (ئاشنا خان، د. اسماعيل، حسيبه خان، جوان خان، شايان خان، شيرين امين، شيخ ظاهر، ماموستا ابوبكر)، فه رموو ئاشنا خان.

به رپز ئاشنا عبدالله قادر:

به رپز سه روكى په رله مان.

له سه ر پيشنياره كه من پيشنيار ده كه م بكرىت به پيشنيازه ياساى پاراستنى به لگه نامه و ئهرشيف له هه ريىمى كوردستانى عيراق، زور سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه روكى په رله مان:

د. شايان فه رموو.

به رپز شايان كاكه صالح محمد:

به رپز سه روكى په رله مان.

پشتگيري له پيشنياره كهى ئاشنا خان ده كه م، زور سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه روكى په رله مان:

جوان خان فه رموو.

به رپز جوان يونس محمد:

به رپز سه روكى په رله مان.

منيش هه مان تيبينى ئاشنا خانم هه بوو، زور سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه روكى په رله مان:

حسيبه خان فه رموو.

به رپز حسيبه سعيد ابراهيم:

به رپز سه روكى په رله مان.

من پيشنيار ده كه م بكرىت به پيشنيازه ياساى پاراستنى كۆكراوهى دهستنووس و به لگه نامهى نه ته وه يى هه ريىمى كوردستان، زور سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين / سه روكى په رله مان:

كاك شيخ ظاهر فه رموو.

بەرپز ظاھر محمد علی حسین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من پيشنياز ده‌که‌م پيشنيازه ياسای پاراستنی ئەرشیف و به‌لگه‌نامه‌کان له هه‌ریمی کوردستان، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

د. اسماعیل فەرموو.

بەرپز اسماعیل علی طه:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پيش ئەز تيبينيا خو بيزم جه‌لسه‌يا چووی جه‌نابی ته‌ گوت بوو هه‌ر دئ وه‌زاره‌تا مه‌عنی بانگ بکه‌ین کو به‌یت دا پتر وازح بیت به‌س فی جارئ نه‌هاتینه‌ که‌س، تيبينيا من ئەز گه‌ل هه‌ندیمه‌ بیهه‌ پيشنيازه ياسای پاراستنی به‌لگه‌نامه‌یان، به‌س وه‌سائيق، چونکه‌ ئەرشیف ئالیه‌تی حیفزی وه‌سائيقه‌، ئەرشیفکردن نه‌ وه‌سیقه‌نه‌، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

راستی ئه‌وه‌ی که‌ برپارماندبوو به‌س پرۆژه ياساکان بوو، بۆ پيشنيازه‌کان له‌به‌ر ئه‌وه‌ی لیژنه‌کان بانگیان ده‌که‌ن، وه‌ ئه‌گه‌ر تيبينيه‌کانیان هه‌بیت وه‌رده‌گیریت، ئه‌گه‌ر پیتان باشه‌ بۆ پيشنيازه‌کانیش بانگیان ده‌که‌ین، ئیمه‌ هیچ موشکیله‌مان نییه‌، شیرین امین فەرموو.

بەرپز شیرین امین عبدالعزیز:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

تیبینی من گه‌یشت پشتگیری له‌ قسه‌کانی به‌رپز ئاشنا خان ده‌که‌م، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

سوسن خان فەرموو.

بەرپز سوسن محمد میرخان:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پيشنیااری من ئه‌وه‌یه‌ که‌ بکریتته‌ پيشنيازه ياسای پاراستنی ئەرشیف و به‌لگه‌نامه‌کانی گه‌لی کوردستان له‌ هه‌ریمی کوردستاندا، یه‌ک تيبینی تریشم هه‌یه‌ سه‌باره‌ت به‌ ئەرشیف، من ته‌سه‌ور ده‌که‌م ئه‌مه‌ ئەرشیف ده‌بیت بنووسریت نه‌ک ئەرشیف، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا ابوبکر فەرموو.

بەرپز ابوبکر عمر عبدالله:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری له‌ قسه‌کانی د. اسماعیل ده‌که‌م، بکریتته‌ پيشنيازه ياسای پاراستنی به‌لگه‌نامه‌کان، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

ماده‌ی یه‌ک بخویننه‌وه‌ به‌رپزان، فەرموون.

بەرپز عباسى فتح صالح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱):

بۇ مەبەستى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەستواژانەى خوارەوۋە ماناكانى بەرامبەريان دەگەيەنەت.
يەكەم: ھەرپم – ھەرپمى كوردستان_عيراق.
دووھم: ۋەزىر – ۋەزىرى رۇشنىبىرى و لاوانى ھەرپم.
سپيەم: ناۋەند – ناۋەندى ئەرشىفى كوردستان.
چوارەم: ئەرشىف – زانىارى و بەلگەنامەى تۆماركراۋ لە شپوۋەى دەستنووس، چاپكراۋ، دەنگى،
ۋىنە، يان ھەر شپوۋازىكى دىكەى گشتى بىت يان تايبەت، دروستكراۋ بىت يان بە دەستپندراۋ
بىت كە پەيوەندارە بە مپژوو كەلەپوورى گەلى كوردستان.
پىنچەم: ئەرشىفى گشتى – ئەو زانىارى و بەلگەنامەى پەيوەندارە بە چالاكپىيەكانى دامەزراۋە
فەرمىيەكانى ھەرپم، يان لايەنى تايبەتى راسپىردراۋ بە خزمەتى گشتى، يان ئەرشىفى تايبەتن
و ناۋەندى بەدەستى ھىناۋە.
شەشەم: ئەرشىفى تايبەتى – ئەو زانىارى و بەلگەنامانەن كە خاۋەندارىيەتى بۇ كەسپك يان
كۆمەلە كەسپك دەگەرپتەۋە و خەسلەتەكانى ئەرشىفى ھەيە.

بەرپز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان ئەندامانى پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەى يەك كى قسەى ھەيە؟ (ليزا خان، دكتورە
گەلاۋىژ، كاك شىخ ظاھر، حسيبە خان، سوسن خان، خديجە خان، جوان خان، نجاۋە خان، كاك
نزار، گولستان سەيد، ئاشنا خان، شىرىن امين، دكتورە شايان، د. محى الدين، كاك سىپان، كاك د.
اسماعيل، كاك ابوبكر، ھلز خان، كلارا خان، سەرچنار خان)، ليزا خان فەرموو.

بەرپز ليزا فلك الدين صابر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرەتا دەستخۆشى لە ليژنە تايبەتمەندەكان دەكەم بۇ ئامادەكردنى پيشنيازە ياسايەكى
ھاۋشپوۋە كە گىنگى خۆى ھەيە، سەبارەت بە بىرگەى چوارم لە ماددەى يەكەم كاتپك كە پىناسە
بۇ ئەرشىف دەكات باسى لە ھەموو ئەو دەستنووس و ئەو بابەتانەكردووۋە كە چاپكراۋن يان
دەنگىن يان ۋىنەن ياخود شپوۋازىكى دىكە، بەلام ئىستا سەردەم سەردەمى تەكنەلۇجىيە،
زۇرچار ھەيە ئەرشىفى وامان ھەيە كە لە ئامپىرە زىرەكەكان، لە ميمۇرىيەكان لە ھارد دىسكەكان
كۆكراۋەتەۋە بە شپوۋەيەك كە چاپ نەكراۋن، پىمباشە لپىردە بەم شپوۋەيە وشەى ئامپىرە
ئەلىكتىرۇنىيەكانىش زىاد بىرپت بۇ پارىزگارپىكردن لەو ئەرشىفانەى كە لە رپگەى تەكنەلۇجىيە
گىنگىيان پىدراۋە و ئەرشىفكراۋن، زۇر سوپاس.

بەرپز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

دكتورە گەلاۋىژ فەرموو.

بەرپز گەلاوئىز عبىد عثمان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دەستخۇش بۇ لىژنەكە بۇ ئامادەكردنى ئەم پېشنىيازە، ماددەى يەكەم بېرگەى سېيەم ناوہند – ناوہندى ئەرشىف و بەلگەنامەكان، يەئنى نەك بە تەنھا ئەرشىف، چوارەمىش ئەرشىف كە پېناسە دەكرېت دەبېت بنووسرېت ئەرشىفكردن، يەئنى ئەوہ كارەكەيە كە پېناسە دەكرېت، ئەرشىفكردن دەبېتە زانىارى و بەلگە، مەسەلەن كۆكردنەوہى كارەكەى ئەوہ دەبېت بلېين ئەرشىفكردن نەك ئەرشىف، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد حەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

گولستان خان فەرموو.

بەرپز گولستان سعید حمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى يەكەم بېرگەى سېيەم ناوہندى ئەرشىف و بەلگەكانى كوردستان ئەوہى بۇ زىادبكرېت، لە چوارەمىشدا ئەرشىفكردن كردارى كۆكردنەوہى زانىارى و بەلگەنامەى تۆماركراوہيە، يەئنى ئەوہ ئاماژە بدرېت بە عەمەليەكە، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد حەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ئاشنا خان فەرموو.

بەرپز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

تەبەئەن لەسەر ماددەى يەك بېرگەى چوارەم لەسەر راستكردنەوہى وشەى ئەرشىف گولستان ئاماژەيەكى سەريعى پېدا، بەلام من تۆزېك دەچمە ناو ووردهكارىەوہ، ئەرشىف شوپنە، مكانە، جىگايە بۇ ھەلگرتنى بەلگەنامە، يەئنى وەكو فلاشېك چۆن فلاشەكە مەعلوماتەكانى تېدا ھەلدەگىرېت ئەوہ پېى دەگوترېت ئەرشىف، ئەرشىفكرد عەمەليەكەيە، فيعلەكەيە، باشە، يەئنى لە رېگاي ئەرشىفكردنەوہ ئەرشىف دەكرېت، بۆيە من پېشنيار دەكەم ئەو ئەرشىفە بكرېت بە بەلگەنامە ئەگەر جارىكى تر لە سوشىال ميديا نەبىنەوہ بە مەوزوع، بگۆرېت ئەو وشەيە، چونكە بەراستى لەوېدا مەئناى خۆى بە تەواوہتى ناگەيەنېت ئەمە خالېكيان، دووہم: لىزا خان ئەوېش ئاماژەيەكى كورتى پېدا ھەر لەسەر بېرگەى چوارەم، ئاماژە نەكراوہ بە ھەندېك بەلگەنامەى تر كە قابىلى ئەوہن بىن بە ئەرشىف، بۇ نموونە دىجىتالى ئەليكترونى، بۆيە من ئېستا دەقەكە بەو شېوازەى كە پېمباشە دەيخوئېنمەوہ ئەگەر لىژنەى تايبەتمەند لاي خۆيان تەسجىلى بكەن سوپاسيان دەكەم، زانىارى تۆماركراوہكان لە شېوہى دەستنووس، دىجىتالى، ئەليكترونى، فۆتوگرافى، ھەر بەلگەنامەيەكى داھېنراوى لەمەودواشدا يەئنى ئەوہى ھەر دروستىش نەبووہ، ھەررەھا نامە گۆرکى و قەوالە و نەخشە و وئىنەى روونكەرەوہ و ھېلكارى و ھەر شتېك مافىكى سەلمېندراوى تېدا جىگىركرايېت تايبەت بە بېرگەى چوارەم، وە پېشنيار دەكەم يەك پېناسەى تر زىاد بكرېت بە رىزبەندى بېرگەى حەوتەم: ئەرشىفى كەرتى تايبەت زىاد بكرېت، چونكە لېرەدا ھېچ ئاماژەيەك نەدراوہ بە ئەرشىفكردنى كەرتى تايبەت كە بۇ خۆشى ئەوہى گرنگىيەكى خۆى

ھەيە، سلمە خان ئەوھيان ئەرشىفى تايبەتھە ھى شەخسە، بەلام ئەرشىفى كەرتى تايبەت جىاوازە لە ئەرشىفى شەخس، بە سەرىعى يەك دېرە دەخوئىنمەوھ و بۆشيان دەنېرم، ئەو بەلگەنامانەي كە پەيوھەندىدارن بە چالاكئىيەكانى كەسئىكى سرووشتى يان مەعنەوى كەرتى تايبەت لە ھەرىم، ئەمە ئەرشىفى كەرتى تايبەت، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمىن احمد ھەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. محى الدين فەرموو.

بەرىز محى الدين حسن يوسف:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

من لە ماددەي يەك بىرگەي سئىيەم پېشنىياري گۆرپىنى ئەوھى دەكەم بىكرىتە خانەي گشتى پاراستنى بەلگەنامەكانى ياخود ناوھەندى گشتى پاراستنى بەلگەنامەكان، لە خالى شەشەمدا باسى ئەرشىفى تايبەت دەكات ئىزافەيەك بەكەم جگەلە كەسەكان و كۆمەلەكان ناوھەندىك يان دامەزرادەيەكى ئەھلى بۆ ئىزافە بىكرىت، چونكە ئەوانش ھەندىكئىيان ناوھەندن و ھەندىكئىيان دامەزرادەي ئەھلىنە وھەكو برادەران پېشتر ئامازەيان پېدا، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمىن احمد ھەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شىخ ظاھر فەرموو.

بەرىز ظاھر محمد على حسين:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

تېبىنىيەكەي من تايبەت لە ماددەكانى پاشترە، بەلام بە پېويستى دەزانم لېرە جئى بىكرىتەوھ، لە ماددەي سئى بىرگەي دووھم خالى چوارەم و لە ماددەي پېنج خالى يەكەم باسى ئەنجوومەن كراوھ، وھ ناوى ئەنجوومەنىش ھاتووھ بئى ئەوھى ئەنجوومەن پېناسەكرابئىت، بۆيە پېشنىيار دەكەم لە پېناسەكان پېناسەي ئەنجوومەن بىكرىت بۆ ئەوھى ئەنجوومەن بناسئىندىرئىت ئىنجا لە پاشتر ماددەكان باس بىكرىت، پرسىيارئىكىشم ھەيە بۆ لىژنەي تايبەتمەند ئايا ھۆكار چىيە پاراستنى ئەرشىف درائتە وھزارەتى رۆشنىبىرى بۆ وھزارەتئىكى تر نەبوو؟ بۆ ئەرشىفىئىكى تر سەنتەرىكى ترمان نەبووھ بە ناوى ئەرشىفى نىشتىمانى كوردستان، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمىن احمد ھەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوسن خان فەرموو.

بەرىز سوسن محمد مىرخان:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە راستىدا منىش ھەمان تېبىنى كاك شىخ ظاھر ھەيە، بۆيە پشئىوانى دەكەم، ئەو ئەنجوومەنەكە لە ماددەي سئىيەم ناوى ھاتووھ و دەسەلاتئىكى زۆرىشى ھەيە و زۆرىيەي وھزارەتەكان لە ناو ئەو ئەنجوومەنەدان، بۆيە من پېشنىيار دەكەم ئەنجوومەنىش پېناسە بىكرىت و بىكرىتە خالى دووھم، چونكە گىرنگى و ئەھمىيەتى خۆي ھەيە، سەبارەت بە بىرگەكانى تر لە راستىدا بۆ مەبەستى ھوكمەكانى ئەم ياسايە پېويستە ئەم زىاد بىكرىت، لېرە (ئەم) كەمە، ئەم

دەستەواژانەى خوارەو ە ماناكانى بەرامبەريان دەگەيەنيت، ە لە پيناسەكان لە راستيدا ئەوانە ناو ن پيوست ناکات نوقتە دابنرپت، يەنى ئەو نوقتانە دەبپت لابنرپت، ە لە برگەى چوارەمدا پشتگيرى لە ليزا خان و ئاشنا خان دەکەم، ە لە برگەى چوارەمدا کە دەلپت ئەرشيف زانيارى و بەلگەنامەكانى تۆمارکراو لە شپوہى دەستنووس و چاپکراو و دەنگى و وپنە يان ەەر شپووزپکى دیکە (يا) يەکى بۆ زيادبکرت، زۆر سوپاس.

بەرپز ەيم ن احمد حەمە صالح / جيگري سەرۆکى پەرلەمان:

نجاە خان فەرموو.

بەرپز نجاە شەبان عبداللە:

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان.

سەبارەت ب ماددەيا ئپکى يەکەم: ەرپم – ەرپمى کوردستان_عپراق، دبپت ببپتە ەرپم – ەرپمى کوردستانى عپراق، ەروەسا يا چوارى زى ل رپزا سپپەم دروستکراو ببپت يان بەدەست ەينراو ببپت، ئەو ە (بپت) ە ئپکى ببپتە برين ببپتە دروستکراو يان بەدەست ەينراو ببپت، زۆر سوپاس.

بەرپز ەيم ن احمد حەمە صالح / جيگري سەرۆکى پەرلەمان:

کاک سيبان فەرموو.

بەرپز سيبان سالم حسن:

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەيا ئپکى برگەيا سپپەم پيشنيار دەکەم کو ببپتە ناوہندا پاراستنا بەلگەنامەکان، ەروەسا پشتگيريا گوتنا کاک د. محى الدين دکەم، زۆر سوپاس.

بەرپز ەيم ن احمد حەمە صالح / جيگري سەرۆکى پەرلەمان:

شيرين امين فەرموو.

بەرپز شيرين امين عبدالعزيز:

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى يەکەم برگەى چوارەم قسەكانى من کرا لەلايەن ئاشنا خان و گولستان خانەو ە پشتگيريان دەکەم، ەروەها پشتگيرى لە قسەكانى ئاشنا خان دەکەم کە ئاماژەى بەو ەکرد کە پيشنيار دەکات کە ئەرشيفى کەرتى تايبەتپش ئيزافە بکرت، زۆر سوپاس.

بەرپز ەيم ن احمد حەمە صالح / جيگري سەرۆکى پەرلەمان:

دکتۆرە شايان فەرموو.

بەرپز شايان کاکە صالح محمد:

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان.

پشتگيرى لە قسەكانى ئاشنا خان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

خىدىجە خان فەرموو.

بەرپز خىدىجە عمر طە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لە راستىدا ئەرشىف بابەتتىكى گىرنگە بە تايىبەت بۇ ئىمەي كورد كە بە درىژايى مېژوو رووبەرۋى زۆر كارەسات و نەھامەتى بووينەو، لە چەندىن تاوانى ئىودەولەتتىش لە دژى ئىمە ئەنجامدراو، چونكە ئىمە دەتوانىن لە رىڭگى ئەو ئەرشىفە ئەم كارەسات و ئەم تاوانانە تىكەل بە يادەوهرى گشتى بكەين بۇ ئەوھى لە يادى خەلك و جىھان زياتر بىمىنئەتەو، فۆرمى گىرپانەوھى تاوہنەكان لە فۆرمىكى زارەكى بكەين بە فۆرمىكى ئەرشىفى دەمەزراوھى و رىكخراو، سەبارەت بە خالى چوارەم كە باسكرا لەلايەن ھەندىك پەرلەمانى بەرپز كە باس دەكرىت جۆرەكانى تىرئ ئەرشىف باس نەكراو، من وەكو ئەندامىكى لىژنەي ياسايى ئەو قسەيە دەكەم كە دەلىت ھەر شىۋازىكى دىكە مەبەست لە دىجىتالىش دەگرىتەوھە يەئنى نمونەكانى تىرىش دەگرىتەوھە، بۇيە ئەگەر باسىش نەكرىت لىرە ھەر ئاسايىيە، سەبارەت بە ئەنجوومەنىش كە باسكرا كە پىناسە بكرىت ئەنجوومەن تەنھا لە يەك ماددە باسكراو، لە ماددەي سىيەم و ھىچ تىكرارى تىدا نىيە، بۇيە پىويستىش نىيە كە لىرە پىناسە بكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

جوان خان فەرموو.

بەرپز جوان يونس محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من لە ماددەي يەك برڭەي پىنچەم تىبىنىيەكم ھەيە بە ھوكمى ئەوھى وەكو لىژنەي ناوچە كوردستانىيەكان چەند جارىك ئەو پرسىارە و ئەو داواكارىبەمان ئاراستەكراو كە كۆمەلپىك ئەرشىف ھەن تايىبەتن بە دۆخى ناوچە كوردستانىيەكان بە پرسى كورد كە بە شىۋەيەكى رىكوپىك ھەلناگىرىت، ھەمووى بى سەروشوین دەكرىت، بۇيە داوا دەكەم لىرە لە برڭەي پىنچەم ئەو زانىار و بەلگەنامەي پەيوەندىدارن بە چالاكىيەكانى دەمەزراوھە فەرمىيەكانى ھەرىم و دەرەوھى ھەرىمى كوردستان كە تايىبەتن بە پرسى كورد لىرە جىڭگەي بۇ بكرىتەوھە، بۇ ئەوھى ئەو ئەرشىفانە ون نەبن، ئەوانەي كە تايىبەتە بە پرسى كورد لەو ياسايەدا جىڭگەي بۇ بكرىتەوھە بۇ ئەوھى لە ون بوون بپارپزىن، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

جوان خان تەنھا تىبىنىيەيەك دواتر دەتوانن وەلام بدەنەوھە، بەلام دەستەي ناوچە كوردستانىيەكان دامەزراوھى فەرمى ھەرىمە، بۇيە ھەر كار و چالاكىيەك دەكەن دەكرىت لەو چوارچىۋەيە ئىشارەتى پى بدرىت، حسىبە خان فەرموو.

بەرپز حسىبە سعید ابراھىم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي يەكەم پىناسەكان، منىش پىشنىبارى ئەوھە دەكەم لە ماددەكانى دواتر باس لە ئەنجوومەن كراوھە و ئەرك و دەسلەلتى زۆرى پىدراوھە، بۇيە بەر لە ناوہند پىناسەي

ئەنجوومەن بىكرىت، من پىناسەيەكم ئامادەكردوو ئەگەر برادەران لىم وەربىگرن، ئەنجوومەن – ئەو دەستەيەيە كە ستراتىجىيەتى ھەماھەنگى نىوان لايەنە پەيوەندىدارەكان دىارى دەكات بە مەبەستى كۆكردنەو و پاراستنى ئەرشىفى كوردستان، كە خۆى لە ناو ئامانجەكان يان ئەركەكانى ئەنجوومەنى بالان ئاماژەيان پىدابوو، سەبارەت بە بىرگەى سىيەم ناوئەند، من پىنشىارى ئەو دەكەم بىكرىتە ناوئەندى پاراستنى ئەرشىفى، ئەو ناوئەندە ناوئەندىكى فەرمىيە و لەلایەن وەزارەتى رۇشنىبىرى بە رىنمايى رىك دەخرىت، ئەم پىناسەيەش ھەر لە راپۇرتى لىژنەكان كە چەند راپۇرتىك ھەبوون تىيدابوو، بەلام گونجاو كە لىرەدا ئاماژەى پى بىكرىت، بە نىسبەت بىرگەى چوارەم ئەرشىفى كىردارى كۆكردنەو ھەر بابەتتىكى بايەخدارە لە چوارچىوئەيەكدا و پاراستنى بە دىژاىيى ماوئەيەكى نا دىار كە بە دەست ھىنراو بىت يان پەيوەندار بىت بە مېژوو و كەلەپورى گەلى كوردستان، ھەروەھا سەبارەت بەو ھى بىرگەيەك زىاد بىكرىت بۇ كەرتى تايبەت مادام كە لىرە برادەران ئاماژەيان پىكرد بلىين ئەرشىفى گشتى و تايبەتى ھەردوو كەرت دەگرىتەو بە پىويستى نازانم، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك نزار فەرموو.

بەرىز نزار ملا عبدالغفار:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە پىشنىيازە ياساى پاراستنى ئەرشىفى لە ھەرىمى كوردستان، دوو تىبىنم ھەيە، تىبىنەكيان ئەو ھەيە پىشتىگرى لە رەئىيەكانى لىژا خان دەكەم، ئەو ھى تىران ئىمە لەم پەرلەمانە ياسايەكمان دەركرد ياساى بەرىوئەبەردن و شوپىنەوار و كەلەپور ياسا ژمارە (۵) ى سالى (۲۰۲۱)، ئايا بە رەئى ئىوئە سەبارەت بە ماددەى يەكەم لە خالى چوارەم ھەر شىوازىكى دىكەى گشتى بىت يان تايبەت و دروستكراو بىت يان بە دەستھىنراو بىت كە پەيوەندىدارە بە مېژوو و كەلەپورى گەلى كوردستان، ئايا ئەمە خىلافى ئەم ياسايە نابىت، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

مامۇستا ابوبكر فەرموو.

بەرىز ابوبكر عمر عبدالله:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

من سى تىبىنم ھەيە، سەرەتا پىشتىگرى لە قسەكانى سوسن خان و كاك شىخ ظاھر و حىببە خان دەكەم، لەبەر ئەو ھى لە ماددەى پىنجەمدا بە سى بىرگە باسى پىكھاتە و ئەرك و شىواز و مىكانىزمى كۆبوونەوئەكانى ئەنجوومەنى كىردوو، بۆيە باشترە بىرگەيەكى بۇ زىاد بىكرىت بە زنجىرەى ھەشتەم بە ناوى پىناسەى ئەنجوومەنمان بۇ بىكات، دووئەم: لە خالى چوارەمى ماددەى يەكدا مېژوو گەلى كوردستان، من پىمباشە بىكرىتە مېژوو پىكھاتەكانى گەلى كوردستان يان گەلى كوردستان و پىكھاتەكانى، بۇ ئەو ھى كە ھەمووان بىكرىتەو، وە ئىزافەى خالىكى دىكەش دەكەم ئەگەر بىكرىت پىموايە ئەم ناوئەندە پىويستى بە بۆردىكى راپۇرتكارى ھەيە لە كەسانى

تاييەتمەند و پىسپۇر كە ئەو ەش بىكرىتە خالىك، ئەو بۇردە راوئىژكارىيە بە شىۋەى خۇبەخش بىت
بۇ ئەو ەى ئەو كەسە مەنى و تاييەتمەندانە ناو بە ناو ئەو ناو ەندە راوئىژيان پى بىكات، بۇردىكى
راوئىژكارى بۇ ناو ەندەكە، زۇر سوپاس.

بەريز ەيمن احمد ەمە صالح/ جىگىرى سەروكى پەرلەمان:

كاك د. اسماعيل فەرموو.

بەريز اسماعيل على طه:

بەريز سەروكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەيا ئىكى خالا ئىكى ئەز پىشتەقانىا دىكتور محى الدين دىكەم، بىيەتە ناو ەندا
پاراستنا ئەرشىفین كوردستانى، ناو ەندا پاراستنا بەلگە نامە بىت كوردستانى، دوو: ەەر جەپكى
ئەرشىف ەاتبىت ئەز جارەكا دى دووبارە دىكەم ەو ە بىيەتە بەلگە نامە نە بىيەتە ئەرشىف، خالا سى
ئەز پىشتەقانىا سەيدا ابوبىكر ەلەدنى دىكەم كو بىيەتە مېژوو كەلەپوورى گەلى كوردستان و
پىكھاتەكانى، چونكە دا لە ەموو پىكھاتەكان بىگىتەو ە، زۇر سوپاس.

بەريز ەيمن احمد ەمە صالح/ جىگىرى سەروكى پەرلەمان:

كلارا خان فەرموو.

بەريز كلارا عوديشو يعقوب:

بەريز سەروكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەيا ئىكى خالا چوارەم بۇ پىناسەكرنا ئەرشىف ئەم دىشپىن بىژىن كو ئەرشىف
جەپى پاراستنا بەلگە نامە يەنى ئەز تەئىدا رەئىيا ئاشنا خان دىكەم، ەەر ەسا لىزا خانى دىكەم،
ەەر ەسا سەبارەت ەك پىناسە ل دوماھىك رىز دىژىت دروستىكراو بىت يان بە دەستەپىنراو
بىت كە پەيوەندىدارە بە مېژوو گەلپن كوردستان، يەنى كەلەپوورى ل قىرى زىدەيە، زۇر
سوپاس.

بەريز ەيمن احمد ەمە صالح/ جىگىرى سەروكى پەرلەمان:

ەلز خان فەرموو.

بەريز ەلز احمد محمد:

بەريز سەروكى پەرلەمان.

تېبىنىت من ل سەر ماددەيا ئىكى بىرگەيا سىيەمە ناو ەند بىتە طهورىن بىيەتە بەرپو ەبەرايەتى،
و ە ئەف بەرپو ەبەرايەتيا گىشتى سەرب ەزارەتا رۇشنىرى قە بىتن، سەبارەت ب بىرگەيا چوارى
پىشتىگىريا ئاشنا خانى دىكەم، زۇر سوپاس.

بەريز ەيمن احمد ەمە صالح/ جىگىرى سەروكى پەرلەمان:

سەرىچار خان فەرموو.

بەريز سەرىچار احمد محمود:

بەريز سەروكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەيا يەكەم و تاييەت بە خالى سىيەم ئەو ناو ەندە بە راى من بىرپىت بە
بەرپو ەبەرايەتى گىشتى باشترە لەو ەى كە ناو ەند بىت، چونكە گىشتىگر ترە، ناو ەكەشى ئەوا بىت

بەرپۆه بەرایه تی گشتی ئەرشیفکردن، چونکه عه مه لیه که یه ئەرشیفکردن، نهك ناوهندی ئەرشیف له کوردستان، خالی چوارهم که پیناسه ی ئەرشیفکردوووه ئه وهی بۆ زیاد بکریت له دواي چاپکراو و دهنگی و وینه فیدیۆ و هیلکاریشی بۆ زیاد بکریت، چونکه هه ندیک با به تمان هه یه که فیدیۆیه یان هیلکاریه ناچیتته بواره کانی ئه وه وه، خالیکی تر مادام پیناسه ی ئەرشیفکردوووه ئەرشیفکردنیش هه ر دیسانه وه پیناسه بکریتته وه عه مه لیه که، چونکه بهرپۆه بهرایه تییه که بهرپۆه بهرایه تی ئەرشیفکردنه کاره کهش تایبهت به و با به ته وه، له خالی چوارهمدا که ده لیت له دیری کۆتاییدا به ده سه ته یئراو بییت یان په یوه ن دیدار بییت به میژوو و که له پوری گه لی کوردستان، ئه وه که له پوو ره لابریت، چونکه باسی که له پوو ر کرد ده بییت شوینه واریش به یئیت، هه ر بگوتریت میژووی گه لی کوردستان، زۆر سو پاس.

بهرپۆه هیمن احمد حه مه صالح / جیگری سه روکی په رله مان:

لیژنه ی تایبه تمه ند ئه گه ر سه ره نج و را و تیبینیتان هه یه، فه رموو ن.

بهرپۆه سلمه فاتح توفیق:

بهرپۆه سه روکی په رله مان.

سه بارهت به وهی ئه م یاسایه له سه ر وه زا ره تی رۆشنییرییه بۆ وه لامی بهرپۆه کاک شیخ ظاهر، ئه م یاسایه به پپی یاسای ژماره (۱۲) ی سالی (۲۰۱۰) یاسای وه زا ره تی رۆشنییری و لاوان، یه کیك له ئه رك و ئه مانجه کانی وه زا ره تی رۆشنییری له ماده ی دووم بپرگه ی حه وه ته می باسی دامه زانندی کردوو له کتیبخانه ی نیشتمانی و ناوه ند و سه نته ری به لگه داری و ئەرشیفکاری کوردستان ده کات، واته ئه مه ئه کیکه له ئه رکه کانی وه زا ره تی رۆشنییری، وه تا وه کو ئیستا به هۆی نه بوونی یاسایه که وه نه یاتوانیوو ه کاره کانیان جی به جی بکه ن، سه بارهت به قسه کانی سه رچنار خان که باسی بهرپۆه بهرایه تی ده کات، به پپی یاساکه وه کو ناوه ندیک هه ژمارکراوه، به هیه چ شیوازیك باسی ده مه زانندی بهرپۆه بهرایه تی گشتی نه کراوه لیره دا، بۆیه ئه گه ر ئیمه بیکه ین به بهرپۆه بهرایه تییه کی گشتی ئه وه پیویست ده کات حکومه تی هه ری می کوردستان ره زامه ند بییت له سه ر ئه م با به ته، سه بارهت به وهی قسه کانی کاک نزار بهرپۆه یان باسی ئه وهی کرد که خیلاف دروست ده کات له گه ل یاسای پاراستنی شوینه وار و ده ستنووس، که له پور به هیه چ شیوازیك هیه چ خیلافیک دروست ناکات، زۆر به حه زه ره وه له سه ر ئه م با به ته کارمان کردوو ه و جیامان کردۆته وه، وشه ی ده ستنووس لیره ته نها مه به ستمان ئه وه یه که هه ر شتیك به ده ست نووسرا بیته وه، هیه چ موسته له حیکی تر نییه ئه گه ر به لگه یه ک یان ناویك، شتیکی ئەرشیفی به ده ست نووسرا بیته وه هیه چ مو شکیله یه کی نییه، له وان هیه تاز ه بییت، ئه م له سه ر به لگه نامه ده ستنووسیه کان که ده چیتته چوارچپوه ی یاساکه ی تره وه، به هیه چ شیوه یه ک مو خاله فه له سه ر ئه م با به ته دروست ناکات، ئه گه ر بهرپۆه بفرمووی ده چینه سه ر ماده ی دووم، زۆر سو پاس.

بهرپۆه هیمن احمد حه مه صالح / جیگری سه روکی په رله مان:

ماده ی دوو بخوینه وه، فه رموو.

بەرپز سلەمە فاتح توفیق:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە (۲):

۱ - ئەمانجەکانی ئەم یاسایە بریتییە لە یەكەم كۆکردنەووە و پارێزگاریکردن لە ئەرشیفی گەلی كوردستان بە شپۆهەیهکی زانستی.

۲ - بەدەست خستنی ئەم بەلگەنامانە تاییەتن بە حكومەتە یەك بە دواي یەكەکانی عیراق و پەيوەندیدارن بە خاك و گەلی كوردستان.

۳ - بەدەستخستنی وینەي ئەو بەلگەنامە بیانیە ئەرشیفکراوانەي پەيوەندیان بە میژووی گەلی كوردستانەووە هەیه.

۴ - رێكخستنی بەلگەنامەکان بە مەبەستی سوود لێوەرگرتنیان وەكو سەرچاوهیهکی زانستی.

۵ - پارێزگاریکردنی بەلگەنامەي دامەزراوهکانی یاسادانان و جئ بەچیکردن و دادوهری و دەسته سەر بەخۆکان که بایهی میژوویی زانستیان هەیه لە هەریم.

بەرپز هێمن احمد حەمە صالح / جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپزان ئەندامانی پەرلەمان، بۆ گفتوگۆکردن لەسەر ماددەي دووهم هەر بەرپزێك دەیهوئیت گفتوگۆ بکات دەتوانیت ناوی خۆي تۆمار بکات، ئەو بەرپزانەي دەیانەوئیت گفتوگۆ لەسەر ماددەي دوو بکەن (كاك سییان، مامۆستا ابوبکر، كاك کاوه، خاتوو شیرین، شیرین امین، ئاشنا خان، دکتۆرە شایان، كاك بەهمەن، لەنجە خان، خدیجە خان، دکتۆرە گەلاوێژ، سوسن خان)، كاك بەهمەن فەرموو.

بەرپز بەهمەن كاك عبدالله احمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەي دوو بڕگەي سئ بەدەستخستنی ئەو بەلگەنامە بیانییە ئەرشیفکراوانەي پەيوەندیان بە میژووی گەلی كوردستانەووە هەیه، تەبعەن ئەووە زۆر گرنگە بە تەفاسیل ئاماژەي پئ بکریت لەو خالە ئەگەر برادەرانی لیژنەي رۆشنیبری ئەوهم لێوەر بگرن بە ئامانجی گەراندنەوہي سەرچەم ئەو بەلگەنامە و نووسین و رێکەوتننامانەي که ئەرشیفی وڵاتانی بیانی هەیه بە تاییەتی ئەو وڵاتانەي که رۆژێك لە رۆژان كوردستان لە ژێر دەسەلاتی ئەوان بوو، وەكو دەولەتی عوسمانی و وڵاتانی سەرکەوتووی جەنگی جیھانی یەكەم که کۆمەلێك ئیتیفاقیات و رێکەوتنی گەرە هەیه، نەخشەي عوسمانی کۆن، وە میژووی دەولەتی عوسمانی که ئەمانە هەموو بەلگەنامەي گرنگن لەسەر خاکی كوردستان و بە تاییەتی ئەوہي هاوڕێم جوان خان ئاماژەي پیکرد لە ماددەي یەكەمدا بە تاییەتی دەربارەي خاکی كوردستان و بەلگەنامە میژووییەکان لەسەر ناوچە كوردستانیەکان که ئیستا کیشەمان لەگەل هەیه لەگەل بەغدا، تەبعەن هەموو ئەمانە بە دۆکیۆمێنت لە ئەرشیفی وەزارەتی دەرەوہي بەریتانیا و فەرەنسا و ئەرشیفی دەولەتی عوسمانی کۆنیش هەیه، لە روسیاش هەر چەندە ئەوان لە جەنگی جیھانی کشانەوہ، بەلام لە سەرەتای رێکەوتنی سایکس و بیکۆ ئەوان لە ناو هەموو رێکەوتننامەکان بوون، بست بە بست خاکی كوردستان بە تاییەتی ئەمە خاڵێکی زۆر گرنگە دەکریت ئەم

بەلگەنامەى ئىستا كراوۋتە كوردىش، بەلام دەبىت نوسخە ئەسلىيەكە يمان دەست بکەوېت، ئەو لىژنە سى لايەنەيە كە سالى (۱۹۲۰) كە (عصبه الامم) دروستيان كىرد بۇ بەدواداچوونى خاكى كوردستان و پىكهاى دانىشتوانى خاكى كوردستان كە بەلگەنامەيەكى رەسمى ھەيە ئەوان دەلېن كە كوردستان ولاتىكى سەربەخۇيە و جوگرافىايەكى سەربەخۇيە ھەيە و فلان سنوور دەگرېتەوۋە ئەمان شايەن بە دەولەتى سەربەخۇيە خۇيانن، بۇيە ئەم بەلگەنامانە گرنگن بەپىندرىنەوۋە ئەو تەفاسىلەي پى بدرېت، وە دواترىش لە خالى دواي ئەوۋە كە دېت دەلېت پەيوەندىەكان، پەيوەندىەكانىش ئاماژە پى بىرىت كە لىژنەيەكى موختەس بۇ ھىنانەوۋەي ئەمانە لەگەل پەيوەندىيەكاندا رەبب بىرىت، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

لەنجە خان فەرموو.

بەرىز لەنجە ابراهيم:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

پىشتىگرى لە قسەكانى كاك بەھمەن دەكەم، بۇ ماددەي دووھم لە خالى يەكەم پىشنيار دەكەم دەستەواژەكە وای لىبىرىت كۆكردنەوۋە و پارىزگار بىكردن لە بەلگەنامەكان و بە دۇكىومېنت كىردن يان لە ئەرشىفى گەلى كوردستان بە شىوۋەيەكى زانستى، چونكە لە ناونىشانىش بەرىز دكتور اسماعيل سەرنەنجىكى دروستىدا مەبەست لىرە پاراستنى بەلگەنامەكانە، ئەرشىفكردن كىردارە، بۇيە ئەو پىشنيارە دەكەم كە بەو شىوۋەيەكى لىبىت، وە لە خالى چوارەم رىكخستن و پۇلېنكردنى بۇ زىاد بىرىت، بەلگەنامەكان بە مەبەستى سوود لىوەرگرتن يان وەك سەرچاۋەي زانستى، واتە جگەلە رىكخستن پۇلېنكردنى بۇ زىاد بىرىت، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

كلارا خان فەرموو.

بەرىز كلارا عودىشو يعقوب:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەيا دوو ل دىف تەسەلسولا ئەم بىين سەحكەينى ناپ و نىشانىت ياسايا پاراستنا بەلگەنامەيىن پاراستنا ئەرشىفىيە، خالا پىنجى دىبىت بەپتە ئىكەم، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ئاشنا خان فەرموو.

بەرىز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

پىشنيار دەكەم بىرگەي دووھمى ماددەي دووھم ئەم دەستەواژەيەي خوارەوۋەي بۇ زىاد بىرىت، بەدەستخستنى ئەو بەلگەنامانەي تاييەتن بە حكومەتە يەك لە دواي يەكەكانى عىراق و پەيوەندىدارن بە خاك و گەلى كوردستان بە تاييەت بەلگەنامەي ئەمنى و سەربازى و حىزبى و كەلك لىوەرگرتن يان لە بوارەكانى توپىنەوۋە و لىكۆلېنەوۋەدا، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

دكتورە شايان فەرموو.

بەرپز شايان كاكە صالح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من لەلایەن ئاشنا خانەوہ كرا، پشتگىرى لى دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

دكتور اسماعيل فەرموو.

بەرپز اسماعيل على طه:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من ھەز دەكەم كو دخال زیاد بيت ل سەر ماددەيا دووہم، ئيك: بيتە كۆمكرنا بەلگەنامەيا رژیما بەعسى دەرھەقى ميللەتى كورد كو ھاتنە كرن، مەلەفەكى تايبەت بيت، ئيكيش ئیحداسیت قى دى ئەوہ بيتن بۇ پاشە رۆژیدا دیرۆكا خەباتا خەلكى كوردستانى بیتە بەرچاف كرن، دوو: خالا دووئ كو بیتە زیادكرن چاككردن و سیانەيا وەسائىقییت بەلگەنامەيا دیرۆكى ب ریکە كا ھاڤ چەرڤ، یەعنى مە ھەندەك بەلگەنامەیییت تاریخی ھەنە موحتاجى سیانە كوردنینه، ئیکیش وانە سیانە كوردنا ئەو بەلگەنامەى تاریخی زۆر كۆنن، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

دكتورە گەلاوئز فەرموو.

بەرپز گەلاوئز عبید عثمان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرەتا پالپشتى قسەكانى مامۆستا بەھمەن دەكەم، بەلام لە ماددەى دووہم خالى سىيەم بە دەستخستنى وینە نا، بە دەستخستنى كۆپى باشتەرە لیرە كە دابنریت، بەلام لە خالى چوارەمیش ریکخستنى بەلگەنامەكان بە مەبەستى سوود لپوہرگرتنیان وەك سەرچاوەى زانستى و میژوویى، میژووییشى بۇ زیاد بكریت لە خالى چوارەم، لە خالى دووہم بە دەستخستنى ئەو بەلگەنامانەى تايبەتن بە حكومەتە یەك لە دواى یەكەكانى عیراق، مەسەلەن ئەو بەلگەنامانە بكریتەوہ كە تايبەتە بە ماددەى (۱۴۰)، ناوچە دابنرناوہكانى دەرەوہى ھەریم، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن احمد ھەمە صالح / جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوسن خان فەرموو.

بەرپز سوسن محمد میرخان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيشنيار دەكەم لە ماددەى دووہم بپرگەى یەكەم بەو شیوازەى لیبكریت، كۆكردنەوہ و پارێزگار بكردن لە ئەرشیف و بەلگەنامەكانى گەلى كوردستان بە شیوازىكى زانستى و سەردەمیانە، ئەوہ بپرگەى یەكەم، لە بپرگەى پینجەم پيشنيار دەكەم كە ئەو ھەلە ریزمانیانەى كە ھەیە راست بكریتەوہ، بۇ نموونە پارێزگار بكردن بەلگەنامەى دامەزراوہكانى یاسادان و جى بەجىكردن پيوستە لەسەر یەك بنووسریت، وە دادوہرى و دەستە سەربەخۆكان نییە، دەستە

سەربەخۆكان، ئەو (ۆ) ھەفتەكەى بۆ دابنرئىت، چونكە پېويستە ئەوانە راست بكرئىنەو، شتى وردن، بەلام پېويستى بە راستكردنەو ھەيە، زۆر سوپاس.
بەرئىز ھىمىن احمد ھەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

شیرين امين فەرموو.

بەرئىز شیرين امين عبدالعزیز:

بەرئىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى دووھم بېرگەى دوو بە دەستخستنى ئەو بەلگەنامانەى كە تايبەتن بە ھكومەتە يەك لە دوای يەكەكانى عىراق و پەيوەندىدارن، پيشنيار دەكەم وشەى نەتەو ھاك و گەلى كوردستان ئەو وشەيەى ئىزافە بكرئىت، چونكە ئىمە لە رابردوودا لەسەر دەستى ھكومەتى بەعس بەداخو ھە تايبەت لەسەر پرسى نەتەو و بە كورد بوون رووبەرووى تاوانى ئەنفال و ھەلەبجە بووين، وە بە داخو ھە تاو ھەكو ئىستاكە ئەو پرسە بەپىى پېويست بە دۆكيۆمىنت نەكراو ھە تا بتوانين سوود لە دۆكيۆمىنتەكان بگىرئىت و بە جىنۆسايد بناسرئىت، ھەروەھا پىشتگىرى لە قسەكانى ئاشنا خان دەكەم بۆ بېرگەى دووھم، زۆر سوپاس.

بەرئىز ھىمىن احمد ھەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

مامۆستا ابوبكر فەرموو.

بەرئىز ابوبكر عمر عبداللە:

بەرئىز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش ھەرتىبىنى لەسەر خالى سىپىم ھەيە بە دەستخستن و ھىنانەو ھى سەرجەم بەلگەنامەكان، بە خۆت دەزانى ئىمە مىللەتئىك بووين ھەمىشە لە ژىر پىخوستى داگىركەرانى كوردستان بووين نەك ھەر خاكەكەمان وىران كراو، وگەلەكەشى پەراگەندە كراو و جىنۆسايدكراو، بەلكو بە ھەزار بەلگەنامەمان لە بەغدا و لە پايتەختى دەولەتە گەرەكانى دنيا ھەن، بۆيە بە دەستخستنى ھىناو ھىان گرنگە كە بلىپىن لە ناو ھە دەرو ھى ولات ئەمانە ھەم بە دەست بخرئىن و ھەم بشھىنرئىنەو، زۆر سوپاس.

بەرئىز ھىمىن احمد ھەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

خدیجە خان فەرموو.

بەرئىز خدیجە عمر طە:

بەرئىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى دووھم من پىموايە دەقى ئەو ماددەيە كورتتر بىت، ئەو بېرگەى پىنجەمە زيادەيە، چونكە ئەگەر سەيرى بېرگەى يەكەم بکەين دەلئىت كۆكردنەو ھە پارئىزگار بىكردن لە ئەرشىفى گەلى كوردستان، يەعنى ئەو بېرگەيە كىفایەتە بۆ ئەو ھى كە بېرگەى پىنجەمىش لە خۆى بگىرئىت، ئەگەر نا ھەر دەتوانين بەم شىو ھىە دابرىژنەو ھە بېرگەى يەكەم كۆكردنەو ھە پارئىزگار بىكردن لە ئەرشىفى گەلى كوردستان و سەرجەم دامەزراو ھەرمياكانى ھەرىم بە شىو ھىەكى زانستى، بەم شىو ھىە كورتتر و پوختر دەبىت، زۆر سوپاس.

بهريز هيمن احمد حه مه صالح / جيگري سهروكي په رله مان:

كاك سپيان فهرموو.

بهريز سپيان سالم حسن:

بهريز سهروكي په رله مان.

سه بارهت به ماده يا دووې خالا ئيكي كو قى رهنكي بيت، كو كور دنه وه و پاريزگار يكر دن له به لگه نامه كاني گه لي كور دنستان و ئه رشيف كور دنى به شپوه يه كي زانستى، ههروه سا سپيه م ژى كو ب قى رهنكي بيت، به ده ستخستنى يان وپنهى ئه و به لگه نامه بيان يانهى كه ئه رشيف كراون كه له دهره وه و ناوه وهى هه ريمى كور دنستان كه په يوه نديان هه يه به ميژووى گه لي كور دنستانه وه، هه ر چه نده ئه وه له ماده دهى سپيه م برپگه ي دووهم خالى دووهم ئاماژه ي پيدراوه، به لام له ئاماژه كانيش ئاماژه به وه بده ين كه ئه و ئه رشيفه يان ئه و به لگه نامه ي كه له دهره وهى ولا تيشن ئاماژه ي پيبدن به راي من باشته ر، زور سوپاس.

بهريز هيمن احمد حه مه صالح / جيگري سهروكي په رله مان:

گولستان خان فهرموو.

بهريز گولستان سعيد حمد:

بهريز سهروكي په رله مان.

سه بارهت به ماده دهى دووهم خالى يه كه مى كو كور دنه وه و پاريزگار يكر دن و ري كخستنى به لگه نامه و ده ستنووسه كان، ده ستنووسه كان له و شوپنه انه ي كه ده ستنووسى لپيه و ميژوويه كي زور گرنگى شار ستانى ميلله تى ئيمه ده گير پته وه، به راستى به ر شالوى ئه نفال كه وتووه ئه و ده ستنووسانه هاوشپوهى خه لكه كاني، له بهر ئه وه زور گرنگه بايه خ به مه سه له ي ده ستنووسه كان بديت به ئه رشيف كور دن و پاراستنيان به شپوه يه كي زانستى، يان ئه وه تا به خاليك زياد بكرت كاتي ك باسى ري كخستنى به لگه نامه كان ده كرت به خاليكي تر ئاماژه ي پيدراوه، برپگه يه ك زياد بكرت به ري كخستنى ده ستنووسه كان به مه به ستى سوود لپوه رگرتن وه ك سه رچاوه يه كي زانستى، زور سوپاس.

بهريز هيمن احمد حه مه صالح / جيگري سهروكي په رله مان:

ليژنه ي تايبه تمه ند ئه گه ر را و سه رنجيكتان هه يه، فهرموون.

بهريز مه م برهان محمد قانع:

بهريز سهروكي په رله مان.

مه سه له يه ك زور ئه ندامى به ريز باسيان لپوه كرد مه سه له ي ئه وه ي كه گه رانه وهى سه رجه م و هيپانه وهى سه رجه م ئه وانه كه پيوست ده كات له چوارچيوه ي ئامانجه كاني ئه م ياسايه بيت، ئه م ئه ركه قورسه به ياسا كه بسپيرين پي ناكريت، له بهر ئه وهى سه رجه مى هيچ موئه سه سه يه ك نيه له دنيا دا بتوانيت سه رجه م به لگه نامه كان كه په يوه ندى به ئه رشيفى گه له كه دا به ده ستى بينن، بويه لپرده دا ده كه كه ته قريبه ن ئه گه ر دي قه ت بدن روونه به ده ستخستنى به لگه نامه كاني تايبه تن، به ده ستخستنى وپنهى به لگه نامه كان كه تايبه تن به و مه سه له يه وه، ئه م جوړه گشتگير به يه عنى بارگراني ياسا كه واناكات، يه عنى دواى ئه و

بەرىپو بەرايەتى دەكرىتەو دەلىت دەبىت ھەموو سەرجم بگەرىتتەو، سەرجم لە پېشكەوتووترىن ولاتى دىاشدا ناتوانىت ئەو بەكات، بۇيە پىموايە دەستەواژەى سەرجم بۇ ھىنانەو ھى ئەو بە پىويست نازانىن، خالىكى تر كە سوسن خان بوو باسى لەو ھەلەى زمانەوانى تىدايە، بەلى، ھەندى گرفتى كەمى تىدايە لە رووى زمانەوانىيەو، چارەسەرى دەكەين، زۆر سوپاس.

بەرىپز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى سىيەم بخوئىننەو، فەرموون.

بەرىپز سلەمە فاتح توفىق:

بەرىپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۳):

يەكەم: ناوەندىك لە ھەرىمى كوردستان بە ناوى ناوەندى ئەرشىفى كوردستان دادەمەزىندىت و خاوەن كەسايەتى مەعنەويە و سەر بە وەزارەتى رۆشنىرى و لاوان دەبىت و بارەگاي سەرەكى لە ھەولپىر دەبىت.

دووەم: ناوەند تاييەتمەند دەبىت بە:-

۱ - كۆكردنەو و پارىزگارىكردن و سەرەپەرشتىكردن و رىكخستن و پۆلپىنكردنى ئەرشىفەكانى پەيوەندىدار بە گەلى كوردستان و چۆنىەتى سوود لىوەرگرتنى بەپىيى حوكمەكانى ئەم ياسايە.

۲ - گەرەنەو ھى ئەو ئەرشىفانەى كە لە بەرژەو ھەندى گشتى ھەرىمدان كە لە ئىستادا لە دەرەو ھى ولاتن يان كۆپىيەكى لى گىراون.

۳ - ھەماھەنگىكردن لە گەل لايەنە پەيوەندىدارەكان.

۴ - ھەر ئەركىكى تر كە ئەنجوومەن پىي دەسپىردىت.

سىيەم: ناوەند بەشە بودجەيەكى تاييەتى لە چوارچىوہى بودجەى وەزارەتدا دەبىت.

بەرىپز ھىمن احمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

بەرىپزان ئەندامانى پەرلەمان، ھەر بەرىپزىك دەيەو ھىت گەتوگۆ لەسەر ئەم ماددەيە بەكات دەتوانىت ناوى خوى تۆمار بەكات، ئەو بەرىپزانەى دەبانەو ھىت گەتوگۆ لەسەر ماددەى سى بەكەن برىتىن لە بەرىپزان (خىدىجە خان، كلارا خان، كاك بەھمەن، مامۆستا نجا، كاك شىخ ظاھر، سوسن خان، كاك كاروان، كاك عثمان سىدەرى، ئاشنا خان، كاك رزگار، كاك دابان، كاك على، كاك د. محى الدين، كاك سىيان، كاك د. اسماعيل، مامۆستا عثمان، ھلزان، سەرچنار خان)، كاك دابان فەرموو.

بەرىپز دابان محمد حسين:

بەرىپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى سىيەم بىرگەى دووەم خالى دووەم گەرەنەو ھى ئەو ئەرشىفانەى كە لە بەرژەو ھەندى گشتى خەلكى ھەرىم دان، يەعنى مەرج نىيە ھەموو ئەرشىفىك لە بەرژەو ھەندى خەلكى ھەرىم بىت، يەعنى ئەرشىف ھەيە رەنگە جىاواز بىت ناكرىت ئەو ئەرشىفانەى تەنھا بۇ

نموونه بلیی سوودیکی ههیه، ئه و بهرزه وهندیه وشهیه کی هینه له ویدا ده کریت هه وشه که لابه ری، دوو: به شیک له ناوه نده کانی ئه رشیف له هه ری می کوردستان مولکی شه خصین یان ناوه ندیکه ناو به ناو ته مویل له لایه ن وه زاره تی رو شنییرییه وه ته مویل ده کرین شه خصین، هی که سیکه که خو ی بنکه یه کی داناوه یان شوینیکی داناوه به ری وه ی ده بات، ئه مه لیره مامه له کردنی له گه ل ئه وانهدا دانه ناوه ئه م ئه رشیفانه ش وه رده گیریتته وه یان ته نها ئه وانهی ده ره وه ی ولات وه رده گیریتته وه، ئیمه ته نها له سلیمانیدا ده یان ناوه ندی به ئه رشیفکردن هه بییت سه ر به حکومه تی هه ری می کوردستان نین ئه ه لین، ئه مه چو ن مامه له ی له گه لدا ده کریت، زو ر سو پاس.

به ری ز هینم احمد حه مه صالح / جیگری سه روکی په رله مان:

کاک عثمان سیده ری فه رموو.

به ری ز عثمان کریم سواره:

به ری ز سه روکی په رله مان.

سه باره ت به ماده ی سییه م برپگی یه که م کو کردنه وه و پاریزگاریکردن و سه ره په رشتیکردن و ری کخستن و پو لئینکردنی ئه رشیفه کانی په یوه نیدار به گه لی کوردستان و شو رشه یه ک له دوای یه که کان و چو نیه تی سوود لیه ره گرتنی به پیی حوکه کانی ئه م یاسایه، ئه وه ی بو زیاد بکریت شو رشه یه ک له دوای یه که کانی گه لی کوردستانی بو زیاد بکریت، زو ر سو پاس.

به ری ز هینم احمد حه مه صالح / جیگری سه روکی په رله مان:

کاک به هه من فه رموو،

به ری ز به هه من کاک عبدالله احمد:

به ری ز سه روکی په رله مان.

ته به عن له تاییه تمه ندیه کان تاییه تمه ندی ئه و ناوه نده له خالی دووهم ده لیت گه راندنه وه ی ئه و ئه رشیفانه، من له ماده ی پیشتربش له سه ر قسه ی براده ران حه زم نه کرد قسه بکه م، ئه رشیف و به لگه نامه دوو شتی جیاوازن، یه عنی ئه رشیف ئه و جیگه یه که به لگه نامه ی تیدا هه لده گیریت، به لگه نامه کان بریتین له ری که وتنامه کان، بریتیه له ده ستوو سه کان، بریتیه له شوینه وار، بریتیه له م شتانه ی که له ناو ئه رشیف هه لده گیریت، بو یه گه راندنه وه ی ئه رشیف دروست نیه، ته به عن ئه م ماده یه و ئه وه شی که هاتوو ده لیت له بهرزه وه ندی گشتی هه ری م بییت، ته به عن ئه و به لگه نامه میژوو بیانه به دلنیا بییه وه ده توانم بلیم هه موو به لگه نامه میژوو بییه کان به خودی ئه و ری که وتنامه ی قاهیره ی سالی (۱۹۲۱) که ده ولته تی عیرقیشی له سه ر بنیاتنراوه و هه ری می کوردستان کراوه به به شیک له عیراق ئه وه ش هه ر له بهرزه وه ندی خه لکی کوردستانه ئه گه ر ماده کانی بخوینیتته وه، چونکه له ویش تاییه تمه ندی داوه به هه ری می کوردستان و خاکه که ی، بو یه پیماشه ماده ی سییه م خالی دووهم به م شیوه یه ی لیبکریت گه راندنه وه ی ئه و به لگه نامه نی که تاییه تن به میژوو و جوگرافیای خاکی کوردستان و گه لی کوردستان و له ئه رشیفی ولاتان، سییه مه که شی که ده لیت ناوه ند به شه بوودجه یه کی تاییه تی ده بییت له چوارچی وه ی بودجه ی وزاره ت، من پیماشه ئه مه بکریتته ئه وه ی که بوودجه یه کی تاییه ت به

خۆی ھەبیت، چونکە ئەم ناوەندە بەراستی زۆر گرنگ دەبیت بۆ ھێنانەوێ بەلگەنامە مێژووویەکان، پێمباشە کە ئەنجوومەنی وەزیران دەعمێکی ئەم ناوەندە بکات لە رووی داراییەو ھەوێ بۆ ئەوێ کە بتوانن دەستی بگاتە ھەموو ئەو بەلگەنامانە کە لە دەرەوێ ولاتن بگەرێندرێنەو، زۆر سوپاس.

بەرێز ھێمن احمد ھەمە صالح / جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

خدیجە خان فەرموو.

بەرێز خدیجە عمر طە:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە سێھەم بەرگە دووھم کە باسی تاییەتمەندیەکانی ناوەند دەکات، بەرگە چوارەم دەلێت ھەر ئەرکیکی تر کە ئەنجوومەن پێ دەسپێرێت، من پێمواوە ئەو ھەوێ جۆرێک ئیتلاقیکی تێداوە، یەعنی بە شێوھەکی رەھا ھەر کاریکی پێدەرێت، چۆن دەبیت، بۆیە یان ئەو بەرگە ھەر پێویست ناکات یان بەم شێوھەکی رێک بخرێتەو ھەر ئەرکیکی تر کە ئەنجوومەن پێ دەسپێرێت بۆ جێ بەجێکردنی ھۆکەمەکانی ئەم یاسایە، زۆر سوپاس.

بەرێز ھێمن احمد ھەمە صالح / جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

کلارا خان فەرموو.

بەرێز کلارا عودیشو یعقوب:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە سێھەم بەرگە دووھم خالێکی کۆکردنەو و پارێزگاریکردن و سەرپەرشتیکردن و رێکخستن و پۆلێنکردن تەشەتشی دی ئی بێتە زێدە کرن نوێژەنکرن، ئەرشیفەکانی پەيوەندیاربن بە گەلی کوردستان و چۆنیەتی سوود لێوەرگرتنی بەپێی ھۆکەمەکانی ئەم یاسایە، خالێکە دی سەرەرای چوار خالێکە دی بێتە زێدە کرن ھەلسەنگاندنا بەلگەنامەیا ب شێوھەکی بەردەوام ژ بۆ ھەندێ نەکەقنە سەر ئێک و بێ مفا بن، خالێکە شەشێ زێدەکرنە ئەویش ب رەئیا من گەلەکا گرنگە یا شەشێ بەردەوام بەرھەفکرنا پێداوېستییەن وی و ھاچەرخ ژ بۆ پاراستن و نوێژەنکرن بەلگەنامە، زۆر سوپاس.

بەرێز ھێمن احمد ھەمە صالح / جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

د. محی الدین فەرموو.

بەرێز محی الدین حسن یوسف:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە سێھەم لە بەرگە یەکەم من جەخت لەوێ دەکەمەو کە ناوێشانەکە بکرێتە ناوەندی گشتی پاراستنی بەلگەنامەکانی کوردستان، ئەوێ تریان لە تاییەتمەندیەکانی بەرگە دووھم پێشنیاری ئەو دەستەواژە یە دەکەم گەراندنەوێ ئەو بەلگەنامانە کە پەيوەندیان بە گەلی کوردستانەو ھە یە لە جیاتی ھەرێم ھەبیت، چونکە رەنگە جۆرێک لە تێکەلای لە نیوان پارچەکانی کوردستان ھەبیت رۆژێک لە رۆژان خەباتی پێشمەرگایەتی شۆرشدا بە تاییەتی مەسەلەن کۆماری کوردستان، رێکەوتنامە ی سايکس و بیکۆیە، من پێمواوە

كارىگەرىيە ژىنگەيىھەكان و پاراستىيان و ھەلگرتىيان بەپىي شىۋە جياوازەكانى ئەرشىف كە پارىزراۋېن لە پلەي گەرما و شىدارى و ھۆيەكانى ھەلگرتى ئەرشىف و ئامپىرەكان و پاراستى ئەرشىف و بەلگەنامەكان لە سووتان و لافاۋ و زىندەھەر و بەكتىياكان، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

سوسن خان فەرموو.

بەرپىز سوسن محمد مىرخان:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي سىيەم بىرگەي دووھم لە خالى يەكەمدا سوود لىۋەرگرتن پىۋىستە پىكەوھ بنووسرىت، لە بىرگەي دووھم خالى دووھم رستەكە لە راستىدا ناروونىيەكى تىدايە دەلپت گەپاندەوھى ئەو ئەرشىفانەي كە لە بەرژەوھەندى گشتى ھەرىم دان كە لە ئىستادا لە دەرەوھى ولاتن يان وىنەيەكى ۋەرگىراويان، يەئنى لە راستىدا ھىچ فىعلپكى تىدا نىيە، لەبەر ئەوھى رستەكە نا روونە، بۆيە پىۋىستە لە كۆتايىيەكەدا بنووسرىت لە بەرگىراويان ئەرشىف بىرپىت يان بگەپىندىرپنەوھ، ۋە لە دارپشتنەوھكەشى پشتيوانى لە قسەكانى كاك بەھمەن دەكەم لە ناوھپاستەكەي، ۋە ئەوھى تر لە راستىدا بىرگەي دووھم خالى سىيەم ھەماھەنگىكردنىش پىۋىستە لەسەر يەك بنووسرىت، ۋە لە خالى چوارەمدا كە باسى ئەنجوومەن دەكات ھەر ۋەكو لە ماددەي يەكەم پەرلەمانتاران باسى ئەوھپانكرد كە ئەنجوومەن پىۋىستە كە لىرەدا ھاتوۋە لە ماددەي سىيەم، بەلام كە تۆ دىيى تا ماددەي سىيەم ھىچ باسى ئەنجوومەن نەكراۋە نازانى ئەو ئەنجوومەنە لە كوئى ھاتوۋە، بۆيە ئەنجوومەن لىرە ھاتوۋە كەچى لە ماددەي يەكەمدا باس نەكراۋە، بۆيە پىۋىستە ئەنجوومەن و ئەركەكانى كە لىرەدا لە ماددەي پىنجەم باسكراۋە پىۋىستە لە ماددەي يەكەم پىناسەي بۆ بىرپىت بۆ روون ئاشكرا بىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

مامۇستا عثمان فەرموو.

بەرپىز عثمان على سمايل:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من پىشنيار دەكەم لە ماددەي سىيەم لە بىرگەي يەكەم ئەو فەقەرەي بۆ زياد بىرپىت كە ناوھندىك لە ھەرىمى كوردستان بە ناوى ناوھندى ئەرشىفى كوردستان دابمەزرىت و خاۋەن كەسايەتى مەئەنەي و سەر بە ۋەزارەتى ئەوقاف و رۆشنىبىرى و لاوان بىت، لەبەر ئەوھى شەھامەتى و مەردايەتى گەلى كورد لە مزگەوت و خانەقا و تەكپەكانەوھ دەستى پىكردوۋە، بۆيە پىۋىستە ۋەزارەتى ئەوقافىش زياد بىرپىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

كاك سىپان فەرموو.

بەرپز سىيان سالم حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى سىيەم بېرگەى يەكەم بىتە بەرپۆۋە بەرايەتتەك لە ھەرئىمى كوردستان بە ناوى ناوەندى پاراستنى بەلگەنامەكان دادەمەزىت و خاوەن كەسايەتى مەعنەوى سەر بە ۋەزارەتى رۆشنىبىرى و لاوان دەبىت و بارەگاي سەرەكى لە ھەولپىر دەبىت، دووھمىش ناوەند و تايەتمەندىيەكان پىشتىگىرى لە قسەكانى كاك بەھمەن دەكەم بۆ خالى دووھم و سىيەم، زۆر سوپاس.

بەرپز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

شىرىن امين فەرموو.

بەرپز شىرىن امين عبدالعزىز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى سىيەم ناوەندىك لە ھەرئىمى كوردستان بە ناوى ناوەندى ئەرشىفى كوردستان دادەمەزىت خاوەن كەسايەتى مەعنەويە و سەر بە ۋەزارەتى رۆشنىبىرى و لاوان دەبىت بارەگاي سەرەكى لە ھەولپىر دەبىت، سەبارەت بە وشەى بارەگا رەنگە زياتر ئەم وشەيە رەھەندى حىزبى ھەبىت ھەلبىگىرىت، بۆيە پىشنىيار دەكەم بىكرىت بە بنكە ياخود ناوەند، ۋە لە كۆتايىشدا لە سەرچەم پارىزگايەكانى ھەرئىمى كوردستان لقى ھەبىت، سەبارەت بە بېرگەى دووھم خالى دوو پىشتىگىرى لە قسەكانى كاك دابان دەكەم، ۋە سەبارەت بە خالى سىيەم ھەماھەنگىكرىن لەگەل لايەنە پەيوەندىدارەكان ديارە ئىمە لە ھەرئىمى كوردستاندا رەنگە دەيان يان چەندىن ناوەند ھەبىت كە چەندىن سالە بەلگەنامەيان لاي خۆيان پاراستوو، بۆيە داواى روونكرىنە ۋە لە لىژنەى بەرپز دەكەم بزەنم چۆن دەتوانن بە نموونە لەگەل ئەم ناوەندانە بۆ رادەستكرىن ئەو بەلگەنامەنى كە لەلاى ناوەندەكانە، ۋە لە ھەمان كاتىشدا لە پاى ئەو ھەول و ماندوو بوون و پاراستنى ئەو بەلگەنامانە چەند و چۆن پاداشتى ئەم ناواندانە دەكرىت ئەگەر بەلگەنامەكان رادەست بكەن، زۆر سوپاس.

بەرپز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك على فەرموو.

بەرپز على حەمە صالح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم ماددەى رەنگە سەرەنجى عەمەلى لەسەر بىت، يەكەمىيان: ئىستا لە واقىعى كوردستاندا كۆمەلپىك ناوەندى گىرنگ و كارىگەر ھەن، ۋە ئەزموونىكى زۆريان ھەيە ھەر لە ئەزموونى ئەرشىفىكرىن بەلگەنامە ۋە تا شىۋازى بەكارھىنانىيان، لەم ماددەيە ھىچ مىكانىزمىكى مامەلەكرىن ئايا ھەماھەنگىيە، تەبەن ئىستا ئەم ناوەندە ناوەندى حكومى نىن تا ئىجبار بىكرىن بەلگەنامەكانىيان لىۋەربىگىرىتە ۋە، رەنگە نەشى فرۆشن، مىكانىزمى كاركرىن چىيە، دوور لە رووى واقىعيە ۋە رەنگە ئەم ناوەندانە تواناى زۆر باشىيان ھەبىت ئەزموونىيان ھەبىت بەرامبەر بە ۋەى كە تۆ مۆئەسسەسەيەك دروست دەكەيت و چەند كارمەندىكى بۆ دادەمەزىننى يان نەقلى

دەكەى ئەو ئەرشىفەيان نىيە، لېرە بەر يەككەوتن روو دەدات، بۇ نموونە ئىستا ئەو ئەزموونەى لە سلېمانى لە ناوەندى ژىندا ھەيە بۇ ئەرشىفكردن رەنگە لە ھىچ ناوەندىكى حكومەتدا نەبىت كە دۇكىۆمىنتى زۇر گرنگى لىيە، يەنى ئەمە ھەست دەكەى ھىچ وردەكارىيەكى تىدا نەكراو، دووەمىان: لە ھەموو شارىك ئەرشىف تايبەتمەندى خۇى ھەيە كۆمەلېك دۇكىۆمىنت ھەيە دەبىت لە دەۋك بىت، يان كۆمەلېك دۇكىۆمىنتى سلېمانى كە پەيوەندى مېژووييە گرنگە رەنگە لەو دەبىت كە لەو شوپنە بىت، بۇيە ئەگەرىش كرا لەم ھەموو شوپنە رەچاوغىرى بكرىت، ئەوھى ترى بودجەكەش دەقىقە ئەم بابەتە بابەتى دۇكىۆمىنت جار وايە بەلگەنامەيەك بە مليۆنان دۇلارە لە دنيا، وەزارەتى رۇشنىبىرى خۇى بودجەى تەشغىلى چەندە بۇ ئەوھى تەرخان بكات، بەلام لە رووى واقىعى ئىدارىيەو مادام ئەم شوپنە سەر بەوەزارەتى رۇشنىبىرى لە رووى ئىدارىيەو بودجەكەى دەبىت لە وەزارەتى رۇشنىبىرى وەرگرىت، چونكە ھىچ بەرپاوبەرايەتەك نىيە ھىچ ناوەندىك نىيە سەر بە وەزارەتەك بىت بەستىرئەو بە ئەنجوومەنى وەزىران، بۇيە من ھىوادارم بۇ ئەوھى ياساكە جى بەجى بكرىت بە تايبەتى لەگەل ناوەندە گرنگەكاندا ئەوانەى كە ئىستا كە وەكو ناوەندى ژىن و ناوەندەكانى ترىشن گفگوگۆ بكرىت، يەنى پەلە نەكرىت لە نووسىنەوھى راپۇرت بۇ ئەوھى ياساكە دەرېچىت بۇ ئەوھى دواجار تووشى بەريەككەوتن نەبىن، وە موئەسەسەيەك دروست نەكەين و نەشتوانى ھىچ كارىگەرييەكى ئەوھى ھەبىت و تەنھا مەسروفيكى ئىدارى بىت، زۇر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

نجا خان فەرموو.

بەرپىز نجا شەبان عبداللە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من سى تىبىنى ھەبوون ئىكىش وان ھاتنە گوتن، دووى دى سەبارەت ب ماددەيا سى يا ئىكىى ئەگەر قى شېوھى بىتە دارشتن دى جوائتربىت لە ھەرئىمى كوردستان ناوەندىك بە ناوى ناوەندى ئەرشىفى كوردستان دادەمەزرىت و لە ھەولېر دەبىت، تىبىنىيا من يا سىيەم، دووھم: بلېين ناوەند تايبەت دەبىت بە، نەك بلېين ناوەند (تايبەتمەند دەبىت بە)، زۇر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن احمد حەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ئاشنا خان فەرموو.

بەرپىز ئاشنا عبداللە قادر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

كاك على بەشېك لە قسەكانى منى كرد پشتيوانى دەكەم، ھەروەھا پشتيوانى لە قسەكانى خاتوو شىرىنش دەكەم، لەسەر دروستكردى ئەو ناوەندە كە دەلېت بنكەى سەرەكى لە ھەولېر دەبىت، من پىشنيار دەكەم ئەم رستەيە زياد بكرىت لەسەر جەم پارىزگانى ھەرئىمىش لقى ھەبىت، بۇ ئەوھى ئىجبار نەكرىن بەوھى كە ئەو ئەرشىفانە بگەرپنەو، دواى ئەو بەتەك ھەيە لە روو ھەمەليەكەيەو كە كاك على باسىكرىد من دەمەوېت كەمېك لەسەرى بووەستم، ئەوھى كە تا چەند ئەم ياسايە دەچىتە بوارى جى بەجىكردەنەو، ئىمە نامانەوېت ھەر ياسايەك دەرېكەين و

بليين ئهوه بووين به خاوهن ياساي ئهرشيف و بهلگهنامه، دهبيت بچيته بواري جي بهجيكردنهوه، بهم شيوازه بيت تو مامله لهگهله هم بنكانهدا بكهه كه پيشتر هه بوون يا خود ئه و ناوهندانهه كه بهلگهنامه يان كوكردوتهوه و ناوهنديكي ئهرشيفن، ئيمه تاوهكو ئيستا بهشيكي زور ئهرشيفي گرنگ له دهستي شەخص و حيزبدايه، وه ئامادهنين رادهستي بكن لاي خويان ههليانگرتووه، ئهرشيفي گرنگن پهيوهنديدارن به شهري ناوخو و دوو ئيدارهيي و رژيمهكاني پيشوو، يهعني ئامادهنين هم بهلگهنامانه رادهست بكن، چون مامله لهگهله ئهمهدا دهكريت، ئهگهركريت سهروكي ليژنهه تايبهتمههدهلامان بدهنهوه، زور سوپاس.

بهريز د. ريواز فائق حسين / سهروكي پههلهمان:

د. اسماعيل فهرموو.

بهريز اسماعيل علي طه:

بهريز سهروكي پههلهمان.

سهبارت به ماددهيا سييهه خالا ئيكي ئهز پشتهفانيا د. محي الدين و كاك سيباني دكه، له خالا دوويدا ديسان ئهز پشتهفانيا كاك بههمهني دكه بوچوونا وي سهه خالا دووي و خالا يا سييهه زي كو دقبتن بودجهكا تايبهت ههبيتن، زور سوپاس.

بهريز د. ريواز فائق حسين / سهروكي پههلهمان:

هلز خان فهرموو.

بهريز هلز احمد محمد:

بهريز سهروكي پههلهمان.

سهبارت به ماددهيا سييهه دامهزراندنا ناوهندا ئهرشيفي كوردستان يان بهريوهبهرايهتيا گشتي بيتن ههردووكي دهستكاري ههيكهليهتا وهزارهتا دي ديتنهكرني، ژبهههندي جارهاكا دي ئهز دوويات دكه ماددهيا ئيكيديا ل پيناسهكان ناوههدهريوهبهرايهتي گشتي بيتن، چونكي ل ماددهيا ديقي را ديتن مهرجيت ريقهبهري ديتن كو به كهلوريوس كهمتر نهبيتن و بهشيت وي بيك ديتن وهزارهت بودجهيهكا بو تهرخان دكهتن، ئايا بوچي نابيته بهريوهبهرايهتيا گشتي تابعي وهزارهتي بيت، سهبارت ب خالا سييهه هم دهگهلهنديداهمه برهگهيا سي بيته لادان، برهگهيهكا زيدهتره، ههروهسا پشتگيري شيرين خان دكه كو بارهگا پتر بو بابتهت حيزبي ديتن، ئهقه بيته لادان، پرسيارهكهه ئهقهيه ئايا بوچي تني بارهگهيا سهههكي ل ههولييري بيتن، يهعني ئهرشيف ل دهوكي زي ههبيتن و دي لهلهبهجي زي ههبيتن و دي سليمان زي ههبيتن، بوچي ئهف تايبهتمههنديه دايه، زور سوپاس.

بهريز د. ريواز فائق حسين / سهروكي پههلهمان:

سههچنار خان فهرموو.

بهريز سههچنار احمد محمود:

بهريز سهروكي پههلهمان.

پشتگيري له قسهكاني ماموستا هلز دهكهه، ئيزافهتهن بو ئهوه كه ئيمه له ماددهي يهكيشدا باسمانكرد بهريوهبهرايهتي گشتي ئهرشيفكردن، چونكه كاره ئهرشيفكردن، ئهگهههيكهليهتي

وہزارہت بۆ بہرپۆہ بہرایہ تیہہک دابمہ زرپت بۆ ناوہندہ کہش ھے بیت دہ بنرپت، چونکہ دہ لپت دادہ مہ زرپت، ئینجا نووسراوہ سەر بہ وہزارہتی رۆشنبیریہ، ئەمە کہ لە پێشدا پیناسە کراوہ دہ لپت وہزارہت وہزارہتی رۆشنبیری، پپویست ناکات تۆ ئیستا بیتتہ وہ بلپی سەر بہ وہزارہتی رۆشنبیریہ، ئەوہ ھەر لابریت، بارہ گای سەرہکی لە ھەولپر دہ بیت دہتوانین بلپین لقہ کانیشی لە سەر جہم پاریزگاگانہ، بۆ نموونہ ئیستا من ئەرشیفیکم لە ھەلہ بجہیہ و ئەم ماددہیہ مولزہمی کردووم بیہینم بۆ ئەو بارہ گایہ، مہ عقولہ ئەم ھەم ئەرکہ بکہ ویتتہ سەر شانی من بپم ئەرشیفیکم دانیم لە ھەولپر ئەی بۆ لە لقہ کہی خۆم داینہ نیم دوایی ئەوان خۆیان پە یوہندیان بہ یە کہوہ ھے بیت، سہ بارہت بہ برگہی دووہ میس لە تاییہ تمہندیہ کان لە خالی سپیہم من دہ پرسیم لیژنہی تاییہ تمہند ھە ماہہنگی کردن لە گہل لایہنہ پە یوہندیارہ کاندان ئەمہ تاییہ تمہندیہ یان تہ حسیل حاسلہ، یان ھەر ئەرکیکی تر کہ ئەنجوومہن پپی دہ سپیریٹ ئەمہ دہ کریٹ ناوی تاییہ تمہندی لیبنرپت، لە برگہی سپیہم ناوہند بہ شہ بودجہیہ کی تاییہ تی لە چوارچیوہی بودجہی وہزارہتدا دہ بیت ئەوہ ھەر لابریت، چونکہ ھەموو وہزارہتیک بودجہی ھے یہ لە ھەر بہ شیکی وہزارہتیشدا خۆی ئەو وہزارہتہ مولزہمہ بہوہی کہ بہ شہ بودجہیہ کی بۆ دابنرپت و پپویست ناکات لپرہ بیتتہ وہ، لابریت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلہمان:

دکتۆرہ شایان فہرموو.

بەرپز شایان کاک صالح محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلہمان.

وڤرای پشنگیریم بۆ کاک دابان و شیرین خان و ئاشنا خان، لە برگہی دووہم پپشنیار دہ کہم خالیک زیاد بکریٹ بہ ریزبہندی ژمارہ پینج ئەمہ زیاتر بۆ جہختکردنہ و یہ لە پاریزگار یکردن لە ئەرشیفہ کان و بە لگہ نامہکانی خۆمان، خالی پینجہم: لیژنہیہ ک پیکبہیت تاییہت بیت بہ ھینانہ و ہی بە لگہ نامہکانی ئەنفال و جینۆساید لە حکومہتی ناوہند، ئەمہ تہنہا بۆ زیاتر جہختکردنہ و یہ لە بہر گرنگی بابہتکە، پرسپاریکیشم ھے یہ بۆ لیژنہ ئایا لیژنہی بہرپز لە کویدا مہ بہ ستتان ئەرشیفہ، وہ لە کوئ مہ بہ ستتان بە لگہ نامہیہ، چونکہ وہکو باسمانکرد جیاوازن، ھاوړپیان ئاماژہیان پپدا، ئەو دوو وشہیہ جیاوازن، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلہمان:

لیژنہ قسہتان ھے یہ، فہرموون.

بەرپز سلمہ فاتح توفیق:

بەرپز سەرۆکی پەرلہمان.

سہ بارہت بہ ھە ماہہنگی کردنمان لە گہل ئەو لایہنہ پە یوہندیارانہی کہ ئیستا ئەرشیف و بە لگہ نامہی زۆر گرنگیان ھے یہ، پینگومان ئەم پپشنیازہ یاسایہ بہر مہ بنای بہرچاوپروونی ئەو بہرپزانہی کہ ئەو ناوہندانہ یان ھے یہ، وہ ھاوکار یکردن و ھە ماہہنگی کردنی ئەو ناواندانہ بۆ گرنگ بوونی یاسایہک بۆ پاراستنی ئەم ئەرشیفانہی کہ لە لایہن ئیوہ ئەو بە لگہ نامہ گرنگانہی کہ ئیستا لایہنہ گرنگانہی ھاوشپوہی ئیوہ کہ کاک علی ئاماژہی پیکرد بنکہی ژین بہ بەردہوامی

بەلگە نامەى تۆماركراون، يەنى ئىمە بەلگە نامە مان خستۆتە ئەرشىف بابە تىكى گەرودترە، وە فراوانترە، بەلگە نامە بەشپكە لە ئەرشىفكردن، لەبەر ئەو ئەيمە لە بېرگەكانى دواتردا كە دەلپين دەستخستنى ئەو بەلگە نامانە و دەخستنى ئەو ئەرشىفانەى كە ھەن ئىمە لە پىناسە كەدا تەوزىحمانكردووہ كە چۆن دەبىت و چۆن نابىت لە راستىدا، سەبارەت بە بوونى لىق لە پارىزگاكانى تر بابە تىكى بەجىپە و بە ھەندى وەردەگرين، وە ئىمە لە بېرگەى دوواتر لە بېرگەى دەپەمدا لەگەل بەرپىز سەرۆكى لىژنەى ياساى رىكە وتووین لەسەر ئەوہى كە ئەو ناوہندانەى بۆ نمونە وەكو بنكەى ژين و ئەنستىتوتى كە لەپورى كورد و دەزگای ئاراز و ھەر دەزگایەكى تر كە گرنگىدان بە ئەرشىفى نىشتىمانى و نەتەوہى دەكەن لەسەر ئەم بابەتە دەتوانين بە ماددەبەك رىكى بخەين لەوہى كە دتوانين وەكو لقيك سەر بەم ناوہندە بە كارەكانى خۆيان رىك بخەن، من ھەر ئەوہندە تەوزىحەم ھەبوو و ھىوادارم پەيامەكەم گەيشتبىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك جلال فەرموو.

بەرپىز جلال محمد عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دەپرسن بۆ بارەگای سەرەكى لە ھەولپىر ھەيە، ھەولپىر پايتهختە ھلز خان، ئەى بۆ پەرلەمان لە ھەولپىرە، دەكرىت لقيكى لەوئ ھەبىت، شىرىن خان دەلپت بۆ ناوہندىك لە ھەرىمى كوردستان، سەرەتا دوو دپەرە بە خۆى ناوہندىك لە ھەرىمى كوردستان بە ناوى ناوہندى ئەرشىفى كوردستان، ديسان ئىمە بپين ناوہندىكى تر زىاد بەكەينەوہ لە دوو خەتى سى ناوہند، بەلام دەكرىت لىق بىت، دەكرىت بنكە بىت، ئەوہى تر ئاشنا خان ئەگەر ماددەى دەپەمت بخوئندايە كە چوار خالە بە وازحى بۆ سەرچنار خانىش دەلپت ئەرشىفىكى لا بىت دەتوانىت بە ماوہبەك بپهئىت و پاداشتىكى باشىش وەردەگرىت، ئىنجا ئەوہى لە ھەلەبجە ھەى بوو با بپنىت پاداشتىكى باش وەردەگرىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك مەم فەرموو.

بەرپىز مەم برهان محمد قانع:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پيشنيازى زۆر بەجى پيشكەشكرا ئىمە ھەولدەدەين لە راپۆرتى ھاوبەشدا دواتر ئەوانە جىگايان بەكەينەوہ بە دلنپايەوہ، بە نىسبەت ئەو پيشنيازەى كە پەيوەندىدارە بە بېرگەى يەكەمى كە پيشكەشكراوہ تەبعەن سەرچنار خان دەلپت وەزارەتى رۆشنىبرى و لاوان، لەبەر ئەوہ ماددەى يەكەم پىناسەى وەزارەت نەكراوہ، بۆيە نالپين سەر بە وەزارەت بىت، ھەر ناچارين وەكو خۆى دامانناوہ وەزارەتى رۆشنىبرى و لاوان، بەلام ئەوہى كە مەسەلەن بارەگا تەبعەن بۆ حىزب بەكار دەھپندرپت زياتر ئۆفىسى سەرەكى بۆ نمونە لە ھەولپىر بىت و لىق يان نووسىنگەى لە پارىزگاكانى تردا ھەبىت، ئەمە بۆ ئەو دۆكيۆمىنتانەى كە كاك على باسىكرد، مەسەلەن ھەندىك دۆكيۆمىنت ھەيە پەيوەندى بە سلپمانىوہ ھەيە يان لە گەرميانوہ ھەيە مەسەلەن پەيوەندى

بە ئەشكەوتى قەلای شېروانەو ھەيە، بەلى، لە ھەلەبجە ھەيە يان لە فلان ئەمانە باشتەرە لە شوپنەکانى خۇيان و لە نووسىنگەکانى خۇياندا ئەو دۇكيۆمىنتانە ئەرشىف دەكرىت، وە شتىكى بە جىيە، بۇيە پىويست دەكات ئەو بە نەزەرى ئىعتىبار وەردەگرىن وەكو سەرۆكى ليژنەش ئاماژەى پىكرد، خالىكى تر ھەيە كە پەيوەندىدارە بە مەسەلەى ئەو دۇكيۆمىنتانەى كە ئىمە پرسىاركرا ئايا ئەرشىف چىيە و بەلگەنامە چىيە، تەبعەن ئەرشىف جىگاي ھەلگرتنى بەلگەنامەكانە، ئەگەر دىقەت بەن جىگەى ھەلگرتنى بەلگەنامەكان ھەلەتە برگەى دووہمىيان و خالى دووہم تىيىنى زۇر باش پىشكەشكرا لەسەر ئەو مەسەلەيە و ئەو دارپشتنەوہش سەرجمەى دەگۆرىن، بۇ نموونە گەرانەوہى بەلگەنامانەى پەيوەنديان بە گەلى كوردستانەوہ ھەيە، شەرت نىيە لە بەرزەوہندى گەلى كوردستان بن راستە، ھەموو ئەم بەلگەنامانەى پەيوەنديان بە گەلى كوردستانەوہ ھەيە لە ئىستا لە دەرەوى ولاتن يان كۆپى كراون لە بەرگىراون ئەوانە، يەعنى كەواتە ئەم پىشنيانەى ئىوہ دلىنابن بە ھەندى وەردەگرىن و لە راپۆرتى ھاوبەشدا جىگايان بۇ دەكەينەوہ، زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان، ئىوہ وەلامەكانتان كۆ بكنەوہ بە سەرۆكى ليژنە بەن با ئەو وەلام بەداتەوہ، ئەوا نايىت، فەرموو كاك گۆران.

بەرپىز گۆران عمر على:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سوپاس بۇ روونكردنەوہى ھاوپىيانم لە ليژنە، ھەروہا دەكرىت لە پارىزگاكاندا لە ھەر پارىزگايەك لقيەك ھەيىت لقاكان خاوەنى پەيرەو و پرۆگرامى تايبەت بە خۇيان بن، ھەروہا لقاكان خاوەنى بۆرد و دەستەى بەرپىوہبردنى تايبەت بە خۇيان بن، سالانە بودجەى گشتى ناوہند بودجەيەكى تايبەت بە گوپرەى گرنگى پىداويستى بۇ لقاكان دابىن بكات، زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى چوارەم بخويئنەوہ، فەرموون.

بەرپىز سلمە فاتح توفيق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (٤):

يەكەم: ناوہند بەرپىوہبەرىكى دەيىت لايەنى كەم ھەلگىرى برونامەى بەكالۆرىيۇس دەيىت و پسپۆر و شارەزا بيىت لە بوارى ئەرشىفكردندا و لەم بەشانە پىكدىت:-

١ - بەشى كارگىپى و دارايى.

٢ - بەشى ئەرشىف و تۆمار.

٣ - بەشى توپىژينەوہ.

٤ - بەشى پەيوەنديەكان.

٥ - بەشى تەكنىكى.

دووه: ناوهند دەستەپەکی بەرپۆهبردنی دەبیت و پیکدیت لە بەرپۆهبەر و بەرپرسی بەشەکانی ناوهند.

بەرپۆز د. رێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپۆزان ئەندامانی پەرلەمان، ئەو بەرپۆزانە دەیانەوئیت گفتوگۆ بکەن لەسەر ماددەى چوار دەتوانیئت ناوی خۆى تۆمار بکات، ئەم بەرپۆزانەى ناویان تۆمارکردوو (مامۆستا ابوبکر، د. اسماعیل، کاک مەم، کلارا خان، کاک بەهمەن، لەنجە خان، گولستان خان، دکتۆرە شایان، ئاشنا خان، کاک رزگار، شیرین امین، مەلا ناصر)، کاک مەم فەرموو.

بەرپۆز مەم اسکندر مەم:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوارەم فەقەرەى یەكەم کاتێک باسى ئەرشیفکردنی بەلگەنامەکانى گەلى کوردستان دەکەین ئیمە باسى سامانیکی زۆر گەورە دەکەین، بۆیە پێشنیار دەکەم بەم شیوەیە لیبکریئت ناوهند بەرپۆه بەرپۆکی دەبیت لایەنى کەم هەلگری پروانامەى ماستەر بیئت نەك بەکالۆریۆس، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د. رێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

کلارا خان فەرموو.

بەرپۆز کلارا عودیشو یعقوب:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوارەم یەكەم ئەز پێشنیار دکەم كو لایەنى کەم بەیتە لادان، یەعنى بۆچى ئەف پەیفە زیدە بکەین، ناوهند بەرپۆه بەرپۆکی دەبیت هەلگری پروانامەى بەکالۆریۆس بیئت (و) ژى بیئتە لادان، یەعنى ئەو هەلگری بەکالۆریۆس پسپۆر و شارەزا بیئت لە بواری ئەرشیفکردن لەم بەشەنە پێک دیت، بەشێک زیدە بکەن ئەو بەش ژى زۆر گرنگە بەشى کۆمکرن زۆر گرنگە، وە ل پارێزگەهان لق هەبیئت ئەف بەشە، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د. رێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

کاک بەهمەن فەرموو.

بەرپۆز بەهمەن کاک عبدالله احمد:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا تیبینیەکم هەیه ئەگەر هاوڕێیانم بە روحنیکی ریازی لیم وەربگرن، یەعنى ئیمە یاسا دەردەکەین بۆ ئەرشیفیکی نیشتیمانی، یەعنى تکایە با لە یەکنری تیبگەین و جوانتری بکەین، یەعنى دەمانەوئیت دەسەلاتیک بەدەین بە حکومەت ئەرشیفی نیشتیمانیمان بۆ کۆ بکاتەو، نەك بەیانى سلیمانى داوا بکات و دەوۆک و هەلەبجە داوا بکات والله منیش لە کەلار داوا دەکەم ئەرشیفی نیشتیمانی لە کەلار بیئت، ئەمە کۆکردنەوہى ئەرشیفی نیشتیمانیە، قەى چیدەکات با بارەگاکی لە هەولیر نەبیئت کە پایتەختە لە پایتەخت رۆشنیری بیئت لە سلیمانى بیئت، بەلام ئەرشیفی نیشتیمانی لە هەموو ولاتیك یەك ئەرشیفی نیشتیمانی هەیه، نەك لق و پۆپ، دەکریت لقی هەبیئت بۆ دەستخستنی ئەو بەلگەنامانەى کە لەو شارانە کە دەست دەکەوئیت،

شوئنه وارېكى ميژووييه، بهلگه نامه يه كي ده ستنووسى ميژوويى هه يه تاييه ت به و شاره، نه مه بهلگه نامه ي نيشتيمانى و نه ته وه ييه، نه ي باشه نه ي سبه ي كه ركووك، نه ي كه ركووك چى ليكه ين، يان خانه قين چى ليكه ين، بويه به راستى با نه مه نه بيته مه سه له ي شارچييه تي ئيمه بهلگه نامه ي ميژوويى كو ده كه ينه وه، له مه سه له ي نه و مادديه ناوه نديك بهرپوه بهرېكى ده بيت لايه نى كه م هه لگري پروانامه ي به كالوريوس بيت، دياره من له گه ل نه وه نيم بهرپوه بهر بيت، چونكه له مادده ي دواي نه وه هاتوو ده لپت نه و نه جوومه نيك پيكدت وه زير سه ربه رشتى ده كات كه نه و نه جوومه نيكه كه نوينه رى نه و وه زاره تانه ي تيدا بيت له بهرپوه بهر ي گشتى كه متر نه بيت، نه و ليره خو ي بهرپوه بهر، بهرپوه بهر كه خو ي له وي نه دنامه چون بهرپوه بهر ي له نيوان نه و هه موو بهرپوه بهر گشتييه نه دنامه، من له گه ل نه و مه بهرپوه بهر ي گشتى بيت، چونكه نه مه كارېكى گرنگه مه سه له ي نه رشيف و نه رشيفسازى كارېكى گرنگه به بهرپوه بهر يكي ئاسايى ناكريت، دوو: پسپوريه كه ي شاره زايى هه بيت له بواري ميژوو و بهلگه نامه ميژووييه كان و نه رشيف كردن، نه ك هه ر به ته نها نه رشيف كردن، به شه كانيشى پيموايه نه وه زياد بكرت دوو خال زياد بكرت به شى شوئنه وار و ميژوو زياد بكرت له و به شان، به شى به دوا داچوون و ده ستخستنى بهلگه نامه كان، ده كريت نه وه ي دوو مه م كه ده يل يم له گه ل په يوه ندييه كان گري بدرت بكرت يه ك خال، بكرتته په يوه ندييه كان و به دوا داچوون و به ده ستخستنى بهلگه نامه كان، يان نه وه بكرتته خاليكى سه ربه خو زور باستر ده بيت، زور سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكي په رله مان:

كاك بهجت فهرموو.

بهريز بهجت على ابراهيم:

بهريز سهروكي په رله مان.

ئاخافتنيت من هاتنه كرن له لايه ن بهريز كاك به همه نى شه پشتگيريا وي دكه م، زور سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكي په رله مان:

دكتوره شايان فهرموو.

بهريز شايان كاكه صالح محمه د:

بهريز سهروكي په رله مان.

له مادده ي چوارهم برپگه ي يه كه م له بواري نه رشيف كردندا نه وه زياد بكرت به مهرچيك خزمه تي له ده سال كه متر نه بيت، زور سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكي په رله مان:

كاك عثمان سيده رى فهرموو.

بهريز عثمان كريم سواره:

بهريز سهروكي په رله مان.

سه باره ت به مادده ي چوارهم برپگه ي يه كه م من پيشنيار ده كه م به شى نه رشيفى شوپرشى كوردستانى بو ئيزافه بكرت، هه روه ها به شى دوو هميش ناوه ند ده سته يه كي بهرپوه بردنى

دەبىت پىكىدېت لە بەرپۆەبەرى گىشتى و پەرسى بەشەكانى ناوەند، ھەروەھا چوار لقى دەبىت لە ھەر پارىزگايەكى كوردستان، واتە يەك لقى دەبىت، زۆر سوپاس.

بەرپۆە د. رپۆاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك رزگار فەرموو.

بەرپۆە رزگار محمد محمود:

بەرپۆە سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوارەم بىرگەى يەكەم ناوەند بەرپۆەبەرىكى دەبىت لايەن كەم ھەلگىرى بىروانامەى بەكالۆرىۆس بىت، من پىشنيار دەكەم ناوەند بەرپۆەبەرىكى گىشتى دەبىت لايەنى كەم ھەلگىرى بىروانامەى بەكالۆرىۆس بىت، بەلام لە ماددەى پىنجدا ئەو ئەنجوومەنەى كە پىكىدېت وەكو كاك بەھمەن ئىشارەتى پىدا ئەوانە ھەموويان بەرپۆەبەرى گىشتىيە، ئايا ئەمە دەكرىت سەرۆكى دەستە بىت، بەم شىۆەيە ھەموويان ئەگەر بەرپۆەبەرى گىشتى بن چۆن دەكرىت، بۆيە پىشتگىرى لە قسەكانى كاك بەھمەنىش دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپۆە د. رپۆاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك مەلا ناصر فەرموو.

بەرپۆە عبدالناصر احمد على:

بەرپۆە سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوار بىرگەى دوو ناوەند دەستەيەكى بەرپۆەبەردنى دەبىت پىكىدېت لە بەرپۆەبەر و پەرسى بەشەكانى ناوەند، لەبەر ئەوئى لەوئى بەرپۆەبەرە پىۆىستە بكرىت بە ناوەند دەستەيەكى بەرپۆەبەردنى دەبىت پىكىدېت لە بەرپۆەبەرى گىشتى و بەرپۆەبەرى بەشەكان، بەرپۆەبەرە بگۆرپىت بە بەرپۆەبەرى بەشەكان، ھەروەھا پىشتگىرى لە قسەكانى كاك عثمان و كاك بەھمەن و كاك رزگاريش دەكەم بۆ ئەوئى لقى ھەبىت لە ھەموو ئىدارە سەربەخۆكان و پارىزگان، زۆر سوپاس.

بەرپۆە د. رپۆاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

مژدە خان فەرموو.

بەرپۆە مژدە محمود محمد:

بەرپۆە سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى چوارەم بىرگەى يەكەم من پىشنيار دەكەم بەو شىۆەيەى لىبىت ناوەند بەرپۆەبەرىكى گىشتى دەبىت لايەنى كەم ھەلگىرى بىروانامەى بەكالۆرىۆس بىت پىپۆر و شارەزا بىت لە بوارى ئەرشىفكرىندا، بەلام ئەو پىپۆر و شارەزايە بە چ تەخمىن دەكرىت، يەئنى فەترەيەكى بۆ دابنرىت بە چ پىۆەرىك ئەو كەسە شارەزايە، ئايا دە سالە، پانزە سالە، پىنج سالە چەندە، يەئنى مودەيەكى بۆ دابنرىت ئەو شارەزايە، ھەر ھەمان بىرگە لەو خالانەى كە لەو بەشانە پىكىدېت بەشى مپۆو و شوئەوارى زىاد بكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

مامۇستا ابوبكر فەرموو.

بەرپز ابوبكر عمر عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من دوو تېبىنىم ھەيە لەم ماددەيەدا، ماددەى چوارەم بەشى توۋىژىنەو پلانېشى بۇ زياد بىكرىت، پلان و توۋىژىنەو، واتە ناكرىت ناوہندىكى وا گرنگ و گەورە ئەو ھەموو ئەركانەى پى سپاردوو، بەلام پلانى خۆى نەبىت، خالى دووہم لە ماددەكە بەراستى زۆر رەككە، لە پېشەوہ توۋ پېناسەى ناوہندت كر دووہ كە بەرپوہ بەرىكى دەبىت و لەم بەشانەش پىكھاتوو، لەبەر ئەوہ پىويست ناكات بنوو سىرت ناوہند دەستەيەكى بەرپوہ بردنى دەبىت پىكدىت لە بەرپوہ بەر و بەرپرسى بەشەكان كە لە خالى يەكەمدا كە توۋ پېناسەت كر دووہ، لە كۆتاييدا ماددەيەك زياد بىكرىت بلىت سەرجم ناوہند و ئەنجوو مەن بە پەپرەويك پىكھاتوو و كۆبوونەوہكانى رىك دەخرىت، يەنى ئەوہ بە پەپرەويك دواتر نەك لىرەدا، لەبەر ئەوہى بىرگەى دووہم زۆر رەككە و زيادپشە لەو ماددەيەدا، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شىخ ظاهر فەرموو.

بەرپز ظاهر محمد على حسين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پېشنىياز دەكەم بىرگەيەكى تر بە زنجىرە سى زياد بىكرىت بۇ ماددەى چوارەم كە ئەويش ئەو كەسانە دىارى بىكات كە ئەركى پاراستنى ئەرشىفكراوہكانيان پىدەسپىردىت، كە ئايا ئەو كەسانە كىن، ئەوانە پلەى زانستيان و پىسپورىان چىيە، بۇ ئەوہى بتواندىت بە شىوہيەكى رىك و پىك ئەرشىفكراوہكان بىارىزن، وە بە شىوہيەكى گشتىش دەتوانىن ئەوانە پۆلېن بىكەين بۇ سى جۆر، كەسانى زانستى، كەسانى ھونەرى، ھەروہا كرىكارانى جى بەجىكار، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

گولستان خان فەرموو.

بەرپز گولستان باقى سليمان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوارەم ناوہند بەرپوہ بەرىكى دەبىت لايەنى كەم ھەلگىرى بىروانامەى بەكالورىۇس بىت و پىسپور و شارەزا بىت لە بوارى ئەرشىفكرن و لەو بەشانە پىكدىت، بە نەرىنا من ئەگەر بىروانامەى بەكالورىۇس بلا تەمامە ئەو ۋى بىت دگەل دا، بەس ئەگەر ماستەر و دكتورا ۋى بن دى زۆر باشتر بىتن، بۇ ھەندى پىتر بشىن خزمەتا كۆمكرنا قى ئەرشىفى بىكەن، ۋبەر ھەندى پىشتەفانىا كاك مەم دكەم بۇ ھەندى، ھەروہسا ئەف بەشى خۆ ۋە گرتى گوتى بەشى كارگىرى و دارايى، بەشى ئەرشىف و تۆمار، بەشى توۋىژىنەو، بەشى پەيوہندىەكان و بەشى تەكنىكى، ب نىرىنا من ئەگەر بەشى ئامار ۋى زىدە بىكەن ل قىرەدا گەلەك باش بىتن، ۋ بۇ ھەندى پىتقىيە ئەفە

ههبيت ژ بو کۆمکرن و ههژمارکرنا و داتايان ل قى ئەرشیفی پهیدا دبیت دى گهلهك باش بيتن
ئەف به شه ههبيت، زۆر سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

له نجه خان فەرموو.

بهريز له نجه ابراهيم عبدالرحمن:

بهريز سهروكى په رله مان.

سه ره تا پشتگيرى له قسه كانى كاك به ههمن ده كه م له ئەرشیفی نيشتيمانى و له وهى كه وا
به رپوه به ره كه به رپوه به رى گشتى بيت، ههروه ها له ماددهى چواره م برپگه يه كه م كه باس له
پيگهاتهى ناوه ند ده كات له خالى پينجه م باس له به شى ته كنىكى ده كات، پيشنيار ده كه م ئه و
به شه بيته بانكى زانبارى، كه دوو به رپرسياريه تى له خو ي بگریت، يه ك: پاراستنى به لگه كان
وه كو خو ي، دوو: پاراستنى به لگه نامه كان به شيوه يه كى ئه ليكترونى، زۆر سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

ليزا خان فەرموو.

بهريز ليذا فلك الدين صابر:

بهريز سهروكى په رله مان.

بهريزان ليژنه ي تايبه تمه ند، له داهاتوودا ئه م ناوه نده ده بيت به سه نته ريكى تويزينه وه ش،
يه عنى وه كو سه رچاوه يه كى تويزينه وه ي ليدت بو ئه وانهى كه ده يانه وي ت تويزينه وه بكن
له سه ر بابته جياجيا كان جا چ ميژوويى بيت، چ ئه و جينو سايد و ئه و روودا وانه بيت كه به سه ر
كۆمه لگاي ئيمه دا هاتووه، به سه ر گه لى كورد، بو يه پيمباشه بو ئه وه ي كه هه موو ئه و كه سانه ي كه
دينه هه ري مي كوردستان هه تا ئه و نوينه رايه تيانه و ئه و قونسولخانانه ي كه له هه ري مي
كوردستانن بتوانن ئيستيفاده له و به لگه نامه ن بكن كه له ناو ئه م ناواندانه دا هه يه ئه م ناوه نده
بلاو كراوه يه كى تايبه تى به خو ي هه بيت به زمانه كانى كوردى و عه ره بى و ئينگليزى، بو ئه وه ي كه
بتوانيت وه كو ده ليليك به كار به ينديت هه م بو ئه وانهى كه ده يانه وي ت له داهاتوو تويزينه وه
بكن، هه م بو ئه و گه شتيارانه ي كه دين سه ره دانى هه ري مي كوردستان ده كهن بو قونسولخانه و
نوينه رايه تيه كان، ده كریت ئه م بلاو كراوه يه مانگانه بيت، وه رزى بيت، سالانه بيت، به لام
ئه ويش ديسان ده كه ويته به رده ستى هاوولتايان و به رده ستى ئه وانهى كه ده يانه وي ت سوود له م
ناوه نده وه ربگرن و گرنگيه كى زورى ده بيت ئه گه ر بيتوو ئه مه ش بو زياد بكن، ليره ده بيت
ديسان خاليكى تر بو به شه كان زياد بكن به شى راگه ياندىن، يا خود په يوه ندييه كان و راگه ياندىن،
زۆر سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى په رله مان:

د. سماعيل فەرموو.

بهريز اسماعيل على طه:

بهريز سهروكى په رله مان.

خالا ئيكى ئه ز پشته قانيا وان هه قالانه دكه م گوتى كو ئاستى به رپرسي بيته به رپوه به رى
گشتى، دوو: ئه ز پشته قانيا ماموستا ابو بكر هه له دنى دكه م بيته به شى پلان و تويزينه وه، خالا

سېيەم: زېدە كرنا بەشەكى بېيتە شەش، نوکە پېنجن بېيتە شەش نووسىنگەكانى تايبەت بە پارېزگاگان، بېيتە نووسىنگەكان يان ئۆفيسەكانى پارېزگاگان، زۆر سوپاس.
بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. اسماعيل مەبەستت لەو نووسىنگانە ئەوانەى كارى ئىدارى و كۆكردنەو بەكەن بېيتە ناوئەندە سەرەككەكان، بەلى، ئاشنا خان فەرموو.

بەرپز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش پېشنيار دەكەم ماددەى چوار بەشېكى زۆر لە ھاورپيان باسيانكردوو پشتيوانى ھەموويان دەكەم كە باس لەو دەكەن ديارى بكرپت بە تايبەتى ئەم رستەيە بە مەرچيەك خزمەتى لە دە سال كەمتر نەبېت، دەبېت ديارى بكرپت، مەسەلەن بۆ نمونە ئېمە لە ياساى ژمارە (۸)ى سالى (۲۰۱۰)ى زانكو و پەيمانگاگانى وەزارەتى خویندىننى بالآ دەست نيشانكراو، مەسەلەن بۆ ئەوئەى كەسېك بېيت بە راگر يان بۆ ئەوئەى بېيت بە سەرۆكى زانكو دەبېت خزمەتى زانكوئېى لە دە سال كەمتر نەبېت، ئەم ناوئەندەى كە دروست دەكرپت زۆر بە قىمەت و بە ئەرزشە، بۆيە بەراستى پېويستە كەسېك دابنرپت كە ئەزموونپكى باشى ھەبېت لەم مەجالەكى خویدا و دەست نيشان بكرپت، بېجگە لەوئەى كە پسپۆر و شارەزا بېت ديارى بكرپت بە مەرچيەك خزمەتى لە دە سال كەمتر نەبېت لە بوارەكەى خویدا، ھەرۋەھا پېشنيار دەكەم نوئېنەرى ناوئەندەكانى بە دۆكيۆمېنت كوردنشى تېداپېت، مەسەلەن ئېمە پېشتر باسماكرد بنگەى ژين لە سلېمانى ھەيە زەرۋورە كە ئەمانيش نوئېنەريان لەم ناوئەندەدا ھەبېت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

شيرين امين فەرموو.

بەرپز شيرين امين عبدالعزيز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوارەم بېرگەى يەكەم قسەكانى من كرا پشტიگيرى لە قسەكانى بەرپز ئاشنا خان و دكتورە شايان و كاك رزگار دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

د. زېدان فەرموو.

بەرپز زېدان رشيد خان اودل:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من دووبارە تەئكيد دەكەمەو كە خویندەنەوئەى ئەو پېرۆژە ياسايە نا پەيرەوييە، بەلام تېبېنيشم لەسەر ئەو ماددەيە پېويستە لەو ناوئەندەدا بەشى چالاككردنەو ھەبېت، سيانە، كە بەشېكى زۆر گرنگە، بەشېك لە ئەرشيفەكان كە كۆ دەكرپنەو پېويستيان بە چاككردنەوئەى دووبارە ھەيە، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى تايبەتمەند قسەتان ھەيە، فەرموون.

بەريز سلەمە فاتح توفيق:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ھەلگىرى بېروانامەى بەكالۆريۆس ياخود زياتر نووسىوومانە بە لايەنى كەم، پېموايە ھىچ كېشەيەكى نىيە ئەگەر زياتر بېت ئىختىصاصەكان دەست بکەوئیت، لەسەر وشەى بەرپۆەبەرى گشتى خوئى لە دنیادا ئەم ناوەندانە سەر بە كتيبخانەى نىشتيمانين، وە پارېزگار يکردن لە ئەرشيفى نەتەوہيى و بەلگەنامە و سەنتەرەكان سەر بە كتيبخانەى نىشتيمانين لە راستیدا، لەبەر ئەوہى ئيمە لە ھەرپمى كوردستان كتيبخانەى نىشتيمانيمان نيە، وە پلانى وەزارەتى رۆشنىبرى ئەوہيە كە بتوانئیت كتيبخانەى نىشتيمانى دابمەزرئيت، ئەگەر كتيبخانەى نىشتيمانى ھەبئیت ئەم ناوەندە دەبئیت بە بەشيك لە كتيبخانەى نىشتيمانى، بەرپۆەبەرى كتيبخانەى نىشتيمانى پلەكەى بەرپۆەبەرى گشتيە، وە دوو بەرپۆەبەرى گشتى لەناو يەك ھەيكەلى ئيدارىي تۆزئك زەحمەت دەبئیت، وە ئەگەر كەسيك بەرپۆەبەرى گشتى بئیت ياخود بەرپۆەبەرى گشتى نەبئیت گرنگ كارەكەيە، ھەموومان دەزانين مامۆستا مەزھەرى خالقي و مامۆستا رەفيق بەرپۆەبەرى گشتيش نين بە قەدەر سى حكومەتيش توانيوويانە خزمەت بەم بوارە بکەن لە راستیدا، لەبەر ئەوہى بەرپۆەبەرى گشتيە كە ھىچ كېشەيەكى بۆ دروست ناكات، ئيمە بەپيى ياساى وەزارەتى رۆشنىبرى كە ھەيە دەلئیت ناوەندئك ئەگەر نا ئيمە خەونمان ئەوہيە نەك بەرپۆەبەرايەتيەكى گشتى بەلكو وەزارەتيكى سەربەخوئ بئیت لەسەر ئەم بابەتە، بۆيە ھىچ كېشەيەك لەسەر ئەم بابەتە دروست ناكات، سوپاس بۆ تيبينەكانى ترتان كە ھەتانە، سەبارەت بەوہى كە زۆر بەداخەوہ كە پيش دەكەون لە ماددەكان لە ماددەى پينجەم باسمانكردووە كە وەزارەتى شارەوانى و گەشت و گوزار ئەندام دەبئیت لەو ئەنجومەنەى كە جەنابى وەزير سەرەپەرشتى دەكات و ھەموومانيش دەزانين كە شوئنەوار بەشيكە لە وەزارەت، لەبەر ئەوہى دەبوايە ئەو بەرپۆەبەرايەتى ھەندئك وردتر بوونايە لەم بابەتە، مژدە خان ھەر چەندە جەنابيان ليرە نين بەرپۆەبەرايەتى شوئنەوار بەشيكە لە وەزارەتى شارەوانى، ناكريئت ئيمە وەزارەتى خوئندنى بالآ بنووسين و وەزارەتى ئەوقاف بنووسين، بنووسين بەرپۆەبەرايەتى، بەلكو دەبئیت ئاماژە بە خودى وەزارەتەكە بکەين، وبيگومان لەكاتى ناردنى نوئنەرياندا وەزيرى شارەوانى دلئيان لەوہى كە بەرپۆەبەرايەتى گشتى شوئنەوار دەئيرئت بۆ سەر ئەم بابەتە، لەسەر ئەوہى كە دەلئين ريكخراوہكان ياخود ئەو كەسانەى وەكو بنكەى ژين و ئەو شوئنانەى تر ئەندام بن تئيدا ديسانەوہ بە داواى لئبووردنەوہ پيشكەوتوون، لەبەر ئەوہى ئيمە لە ماددەى پينجەم لە ناو ئەنجومەنەكەدا فەرمانگەى ريكخراوہكان ياخود ريكخراوہكانى كۆمەلگەى مەدەنيمان كردووە بە بەشيك لەمە كە ئيستا ئەو بەرپۆەبەرايەتى مەدەنى لە ھەرپمى كوردستان كار دەكەن، وە نوئنەرايەتيان دەتوانن ديارى بکەن و ئەوانەى كە باسى دەكەن زۆرەيى لە ماددەكانى دواتردا ھەيە، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك مەم فەرموو.

بەريز مەم برهان محمد قانع:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سوپاس بۇ بۆچوون پيشنيازه كانتان، راستى ئەمىيان رەئى شەخسى منە هيوادارم لەناو كۆبوونەوهى راپۆرتەكە ئەمە جيگير بكەين، هەر لە ئەسلىدا پيويست بەم هەموو بەشانە ناكات، لە ناو ياسايەك بېتە سەر ئەوهى بليت فلان ناوهند ئەم بەشانەى هەيه، دەكرىت هەر برپگەى يەكەم تا ئەوه بېت لە ئەرشيفكردندا، يەك و دوو و سى و چوار و پينج ئەوانە هەر لابهرين بە رەئى من، چونكە پيشنيازكرا بەشى زياتر هەبىت بەشى راگەياندن و بەشى بەدواداچوون و ئەوانەى تر، ئەوانە دەكرىت لە رينمايەكان لە ماددەى پانزەمدا كە وەزير رينمايى بۇ دەردەكات پانزە يان دە بەشى بۇ بكاتەوه، لە ناو رينمايەكاندا بليت بۇ ئاسان جى بەجىكردنى يان لەو پەيرپەوهدا ئەگەر دواتر پيشنيازتازان نەكرد لە ماددەكانى دواتردا بكرىت بە پەيرپەو، دەكرىت روون بكرىتەوه، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى پينجەم بخويئنهوه، فەرموون.

بەريز جلال محمد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (5):

يەكەم: ئەنجوومە ئىك بە سەرۆكايەتى وەزير پىكدىت بۇ رىكخستن و پلاننانى كارەكانى دەستەى بەرپۆوهبردنى ناوهند بە ئەندامىيەتى نوينەرى ئەم لايەنانەى خوارەوه كە پلەى وەزيفيان لە بەرپۆوهبەرى گشتى كەمتر نەبىت:-

۱- وەزارەتى پەروەردە.

۲- وەزارەتى خويئندى بالا و تويزينهوهى زانستى.

۳- وەزارەتى شارەوانى و گەشت و گوزار.

۴- وەزارەتى ئەوقاف و كاروبارى ئاينى.

۵- بەرپۆوهبەرى ناوهند.

۶- ئەكادىمىيەى كوردستان.

۷- فەرمانگەى رىكخراوەكانى كۆمەلگەى مەدەنى.

دووهم: ئەنجوومەن لەسەر داواى سەرۆك كۆ دەبىتەوه بۆى هەيه بانگهيشتى هەر كەسيك بكات كە بە پيويستى بزائىت لە كۆبوونەوهكاندا بەشدار دەبىت.

سپيەم: ئەنجوومەن ئەم ئەركانە لە ئەستۆ دەگرىت:-

۱- دارىشتنى پلانى گشتى ناوهند.

۲- دانانى ستراتىجى هەماهەنگى نيوان لايەنە پەيوەندىدارەكان بە مەبەستى كۆكردنەوه و پاراستنى ئەرشيفى كوردستان.

۳- دياريكردنى ميلاكى فەرمانبەرانى ناوهند.

۴- رەزامەندىدان لەسەر پېشنيارى بودجەى سالانە و ژمپىرەى كۆتايى ناوهند.

بەرپىز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان ئەندامانى پەرلەمان، لەسەر ماددەى پېنج كى دەيهويىت گفتوگو بكات با ناوى تۆمار بكات، ئەوانەى دەيانەويىت قسە بکەن (كاك بەختيار، كاك ادريس، كاك نزار، كاك حاجى سفين، د. صباح، سوسن خان، گولستان باقى، كاك شېخ ظاهر، كاك بەهمەن، رۆژان خان، د. زىدان، كلارا خان، كاك على، كاك رزگار، دكتورە شايان، شيرين امين، ناشنا خان، كاك مەلا ناصر، گولستان خان، كاك عثمان، د. محى الدين، هلز خان، سەرچنار خان، مامۇستا ابوبكر)، كاك مەلا ناصر فەرموو.

بەرپىز عبدالناصر احمد على:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى پېنجەم بېرگەى يەكەم ئەنجوومەنىك بە سەرۆكايەتى وەزىر پېكىدىت بۆ رېكخستن و پلاندانانى كارەكانى دەستەى بەرپۆبەردنى ناوهند بە ئەندامىەتى ئەم لايەنانەى خوارەو كە پەلى وەزىفيان لە بەرپۆبەرى گشتى كەمتر نەبىت لەو وەزارەتانەى كە نوپنەريان ھەيە، پېويستە خالېك زياد بكرىت كە وەزارەتى شەھيدان و ئەنفالكران زياد بكرىت بۆ ئەوەى لەو وەزارەتە ئەرشيف و دۆكيۆمېنتى زۆر باش ھەيە، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

گولستان خان فەرموو.

بەرپىز گولستان سعيد حمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى پېنجەم بېرگەى يەكەمىان مەن پېشنيار دەكەم ئەو ئەنجوومەنەى كە بە سەرۆكايەتى وەزىر پېكىدىت بۆ رېكخستن و پلاندانانى كارەكانى دەستەى بەرپۆبەردنى ناوهند بە ئەندامىەتى سەرچەم نوپنەرى وەزارەتەكان و رېكخراوەكانى تېداپىت بۆ دياريكردنى بەلگە بايەخدارەكان و كۆكردنەوەى بەلگەكان، چونكە لە زۆرەى وەزارەتەكان بەلگەكان ھەيە، ئەوە كارىكى پېويستە تەنھا ئەم وەزارەتەنەبىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك على فەرموو.

بەرپىز على حەمە صالح:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

مەن لە ماددەى پېشووتريشدا تېيىنيەكم ھەبوو لەمەشدا ديسان دووبارەى دەكەمەو، ئەم موئەسەسە كە دروست دەكرىت تووشى بەر يەككەوتنىكى گەورە دەبىت لەگەل ئەو ناوەندانەى كە سەر بە حكومەت نين، ئىمە قسەمان لەگەلدا كرددون چەند جارېك ئەوان ئامادەنين ئەم ناوەندانە بخەنە سەر حكومەت، كەواتە دەبىت ميكانيزمىكى دروست بۆ مامەلەكردن لەگەلياندا بگيرىت، بۆ نمونە تا دە سالى تريبش ناوەنديك پى بگەيەنيت وەكو ئەو ناوەندەى مامۇستا مەزھەر نىيە بۆ ئەرشيفى ھونەرى و گۆرانى كوردى دروست ناپىتەو، قورسە، يان ئەوەى

مامۇستا رفیق، بۇيە خالیك زیاد بکەين خالی هەشتەم نوینەری ناوہندەکانی ئەرشیفی تیدابیت ئەم ئەنجومەنە، بۇ ئەوہی میکانیزمیکی تەنسیق دەکریت ئەوان وەکو خویان بمیننەوہ، بەلام میکانیزمی تەنسیق ھەبیت لەگەلیاندا، ئەم بەر یەککەوتنە دروست نەبیت، چونکە نوینەری ریکخراوہکان کۆمەلگای مەدەنی ئەوان ناگریتەوہ، نوینەری ریکخراوہکانی کۆمەلگای مەدەنی ئەم ھەر موئەسەسە یەکی ترە سەر بە حکومەتە، راستە سەرپەرشتی ریکخراوہکانی کۆمەلگای مەدەنی دەکات، بەلام ریکخراوی کۆمەلگای مەدەنی نین، ناوہندی ئەرشیف و بەلگەنامەیین، بۇیە پيشنیار دەکەم ناوہندەکانی ئەرشیف بگریتەوہ وەکو دامەزراوہ یەکی سەر بەخۆ کە لە کوردستاندا ھەن لەم ئەنجومەنە جزووریان ھەبیت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە شایان فەرموو.

بەرپز شایان کاکە صالح محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پيشنیار دەکەم خالیك زیاد بکریت بۇ بپرگە یەکەم بە ریزبەندی ژمارە ھەشت بنووسریت وەزارەتی پلاندانان، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

سەرچنار خان فەرموو.

بەرپز سەرچنار احمد محمود:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە یینجەم من ئەو پرسیارەم بۇ دروستبوو، بەراستی لە ماددە ییشوودا کاتیک پیناسە ناوہندکراوہ ھەر چەندە من لەگەل ناوہند نەبووم لەگەل بەرپۆبەراییەتی گشتی دابووم، ئەو ناوہندە ئەرکی بۇ دانەنراوہ بەس تاییەتمەندی بۇ دانراوہ، ئیستا ئیزافەتەن بۇ ناوہند کە ھاتووہ ئەنجومەنیکی دروست کراوہ بەسەرپەرشتی وەزیر و ھوت ئەندامی بۇ دانراوہ کە لە بەرپۆبەری گشتی کەمتر نەبیت، ئەرکیشی بۇ دانراوہ، ئی باشە ئەم ئەنجومەنە بە زیادە دەزانم، ئەم ناوہندە بۇ خۆی ئەو کارە ناکات؟ بەرپرسی ناوہندە کە خۆی سەرپەرشتی ئەمە بکات و ئەندامەکانیش بەرپۆبەری گشتی نەبن بەلکو کەمتر بن، پپویست ناکات وەزیر کۆیان بکاتەوہ، چونکە ھۆکاری سەرەکی ئەرکەکانی ئەم ئەنجومەنەش راستەوخۆ بنیرئ بۇ ئەرکەکانی ناوہند، یەعنی ئەو ئەرکانە کە ئەنجومەن ئەیەوئ بیکات ناوہند بیکات لە جیاتی وەزیریش بەرپۆبەری ناوہندە کە ئەم کارانە ئەکات، ئەو ھوت ئەندامەش بەرپۆبەری گشتی کەمتر نەبئ، چونکە خۆی بەرپۆبەری گشتییە، ئەبئ ئاستیان بیتە خوارەوہ، سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ھەلەز خان فەرموو.

بەرپز ھلز أحمد محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

تیبینیەت من لسەر ماددا/ 5 ئەقەیە، ئەف ئەنجومەنە بەیتە گۆرینی بۆردەکا راپوئزکاری بیتن، دئ باشتر بیتن کو ھفت ئەنداما پیک بیتن و وەزیر سەرپەرشتیا وانا بکاتن، پلا وەزیری ژ

رېڤه بهرې گشتی که متر نه بیتن ئەڤه بیتە دابەزاندن، یه عنی پلا وه زیفی پیچه کا دی کیم بیتن دا لیقه هه بیتن بۆ هه ندهك بهرېزین دی تر بشین قی کاری ئەنجام بدەن، سه بارهت به برگا (۳)ژ ماددا/ه ئەگەر ئەنجومه نئ ل حەفت ئەنداما پیک بیتن قی کاری هه نئ بکاتن ئایا پرسیار ئەڤه یه هه مان پرسیارا مامۆشتا سه رچنار خانئ ئەرکئ بهرېقه بهرئ ناوه ند چیه، لهر هه ندئ دیتنا من ئەڤه هه نئ بیتە پالپشت کرن بۆ بهرېوه بهری ناوه ندی باشتربتن ل ئەنجومه نئ وه زاره تی، سوپاس.

بهرېز د.رېواز فائق حسین/ سه روکی په رله مان:

به لئ سوپاس، کلارا خان فهرموو.

بهرېز کلارا عودیشو ملکو:

بهرېز سه روکی په رله مان.

سه بارهت ب ماددئ/ه من پرسیارهك هه یه، خالا شه شئ ئەكادیمیای کردستان، یه عنی پامان چیه، یه عنی چ تشته ئەكادیمیای کردستان، ههروه سا خاله کا دی بهیته زیده کرن هه شت ده ستا سه ره خوکان.

بهرېز د.رېواز فائق حسین/ سه روکی په رله مان:

به لئ سوپاس، ئەكادیمیای کوردی هه یه و ئیستا وجودی هه یه و قانونیشی هه یه کلارا خان، رۆژان خان فهرموو.

بهرېز رۆژان ابراهیم علی:

بهرېز سه روکی په رله مان.

بۆ پتر خزمهت کرنا ئامانجیت قئ یاسایی کو ئەم هه می موته فقین ئەف یاسا بۆ کۆکرنا ئەرشیف کرنا ئەرشیفیا گه لئ کوردستانئ، بۆ پتر دا ئامانجیت قئ ماددا برگا قئ یاسایی بین جهینانئ بۆ نمونا ماددا/ه ۴ برگا/ ۱ به شا په یوه ندیا هه ی ماددا/ه ۳ برگا/ ۲ خالا/ ۲ گه راندنا ئەرشیفیا، ئەز پئشنیار دکه م کو به شئ په یوه ندیا به شه کی یان خاله کی ئیزافه بکه ن فه رمانگه ی په یوه ندییه کان لئ ئیزافه بکه ن، چونکه ئی سه ره دانا ئینستیوتا کوردی کردبتن دزانن چ ئەرشیفهك هه ی، گرنگی هه ی کو میژوو یا گه لئ کوردی تیدا هاتیه پاراستن ژ لایئ زۆر بهرېز (د.کبندهال نپزان) دا وهك ئەرکه کی نیشتمانی لئ بیاریزتن، ژ بهر هه ندئ ئەز پئشنیار دکه م فه رمانگه ی په یوه ندیا لی بیت ئیزافه کرن و زۆر سوپاس.

بهرېز د.رېواز فائق حسین/ سه روکی په رله مان:

به لئ سوپاس، کاک به ختیار فهرموو.

بهرېز بختیار شوکری سلیمان:

بهرېز سه روکی په رله مان.

سه بارهت ب مادده ی/ه په یوه ندیا قه سه کانی رۆژان خانئ دکه م، کو ئینه ری فه رمانگه ی په یوه ندییه کانی ده ره وه هه بیت، ئیمه ئەرشیفه کا زۆرمان له ده ره وه هه یه پئویسته ئەو ئەرشیف بگه رپتته وه ئیره، جگه له وه پرۆتۆکۆلئ ده ولی هه یه ره نگه هه ندهك ولات هه یه ئیستفاده ی له ئەرشیفی یه کتر ده کهن به رپگای په یوه ندیه کانی ده ره وه ده توانین ئەو ئیستفاده

لە يەكتر بکەين، سەبارەت بە ئەندامییەتی نوینەرانى ئەو ئەنجومەنى دىپت ل بەرپۆه بەرى گشتى كەمتر نەبت، لە ماددەى/٤ تەعريفى بەرپۆه بەرى ناوهند كرا وەكو بەرپۆه بەرەك نەگۆترایە بەرپۆه بەرى گشتى، ئەگەر لەوئ ئیزافە بكرى باشتر دەبت، ئەكادیمیای كوردستان ئایا بەرپۆه بەرى گشتیيان هەیه یان ئەو رېكخراوەكانى دى تر، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د.رېواز فائق حسیڤ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ئەو پرسىيارە بەجئ یە سەلما خان ئەو پرسىيارەى كاك بەختیار، كاك ادريس فەرموو.

بەرپۆز ادريس اسماعيل عبوش:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من كرا پشتمگىرى لە قسەكانى كاك بەختیار و رۆژان خان دەكەم، لەبەرئەو هەى فەرمانگەى پەيوەندىەكان بە هەماهەنگى لەگەل بەرپۆه بەرایەتییەكانى هەرىم دەتوانن بەلگە نامەى گرنگ بۆ هەرىم بگەرىننەو، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د.رېواز فائق حسیڤ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كاك حاجى سفین فەرموو.

بەرپۆز سفین اغا عمر اغا:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى/٥ یەكەم پشتموانى كاك بەختیار دەكەم یەكەم جار لېرە نووسیتى پلەى وەزىفى یان لە بەرپۆه بەرى گشتى كەمتر نەبیت، لە پینجەمیش هاتیە بەرپۆه بەرى ناوهند، یەعنى تەناقوز دەبیتن لەبەینى بەرپۆه بەرى ناوهند و بەرپۆه بەرى گشتى، سوپاس.

بەرپۆز د.رېواز فائق حسیڤ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، د.صباح فەرموو.

بەرپۆز صباح محمود محمد:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من كرا بەس پالپشتى بەرپۆز كاك مەلا ناصر دەكەم كە نوینەرى وەزارەتى شەهیدان ئەو ئەنفالكرائوان، هەروەها پشتمگىرى خوشكە رۆژان دەكەم بۆپیشنیارەكەى، زۆر سوپاس.

بەرپۆز د.رېواز فائق حسیڤ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، سەوسەن خان فەرموو.

بەرپۆز سوسن محمد میرخان:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

منیش پشتمگىرى كاك د.صباح و مەلا ناصر دەكەم كە دەبئ وەزارەتى شەهیدان و ئەنفالكرائوان زیاد بكریت بەو پێیەى كە گەلى كورد لەلایەن رۆژمە یەك لەدواى یەكەكان ئەنفالكرائوان جینۆساید كرا و زۆر لەو بەلگە نامانە نەگەرپنراونەتەو بەو هەرىمى كوردستان، لەبەرئەو پیم باشە وەزارەتى شەهیدان و ئەنفالكرائوانیش زیاد بكریت، زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كاك عوسمان فەرموو.

بەريز عثمان كریم سوارە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى/ ۵/ بڕگەى/ ۱/ پشتیوانى له قسەكانى كاك مەلا ناصر و ھەروەھا ئەوانەى پشتگيريان لەویش كەردوو ئەكەم، ھەروەھا وەزارەتى پيشمەرگەشى بۆ زياد بكریت، لەبەرئەوھى وەزارەتى پيشمەرگە خاوەن ئەرشیفەكى زۆر زۆر دەولەمەندە، خاوەنى ھەموو ئەرشیفەكانى شۆرشەكانى بەك لەدوای يەكەكانى گەلى كوردستانە، زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، شيرين خان فەرموو.

بەريز شيرين امين عبدالعزيز:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش بە ھەمان شيوە پيشنيارى ئەو ئەكەم كە لەو رېزبەنديەدا نوینەرى وەزارەتى پلاندانان و وەزارەتى شەھيدان و ئەفالكراوان ھەبیت بۆ ئەوھى پشتگيرى لە بەريزان د.شايان و بەريز كاك مەلا ناصر دەكەم، سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ئاشنا خان فەرموو.

بەريز ئاشنا عبدالله قادر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش پشتیوانى قسەكانى خاتوو شيرين ئەكەم بە زياد كەردنى وەزارەتى پلاندانان، ھەروەھا خاتوو شايانیش ھەمان پيشنياريان كرد كاك على و دەستان خۆش بېت.

بەريز د.رېواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كاك رزگار فەرموو.

بەريز رزگار محمد محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى/ ۵/ لېرەدا ئەلئ ئەنجومەنيك بە سەرۆكايەتى وەزير پيك دېت بۆ رېكخستن و پلاندانانى كارەكانى دەستەى بەرپۆهبردن، ئايا ئەم ئەنجومەنە كە پيك دېت، يەعنى ئەنجومەنيكى رايۆزكارىيە ياخود سەرپەرشتى ئەم ناوەندە دەكات، يەعنى ئەمە لېرە ئەگەر ئەو ناوەندە يان با بليين ئەو بەرپۆهبرايەتییەى كە دائەنرئ چۆن ئەكریت يەعنى ھەموويان پلەيان بەرپۆهبەرى گشتى بئ، لېرە لە ماددەى چواريش باسمان كرد، ئەگەر ئەم ئەنجومەنە ئەنجومەنيكى رايۆزكارى بېت ئەمە ئەكریت، بەلام بەرپۆهبەرەكە ئەكرئ بەرپۆهبەرى گشتى بئ و نوینەرەكانى وەزارەتەكانى تر يەعنى مەسئولى بەش بن بۆ ئەوھى بەرپۆهبەراییەتییەكە بەرپۆهبەريكى گشتى

بى و ئەوانىش ئەندام بن تىايا، بەلام ئەوہى كە با بلىين وەزىر سەرپەرشتى دەكا و ئەم ئەنجومەنە ئەگەر ئەنجومەنىكى راوئىژكارى بى وەكو سەرچنار خانىش باسى كەرد، ئەمە ئەكرىت پىشتىگىرى لە پىشنيارەكەى سەرچنار خان دەكەم و كاك مەلا ناصر كە باسى ئەوہى كەرد نوئىنەرى وەزارەتى شەھىدانىشى تىايدا زىاد بكرىت، سوپاس.

بەرپىز د.رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، د.مىحى الدين فەرموو.

بەرپىز د.مىحى الدين حىسېن يوسف:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پىش ئەوہى تىبىنىيەكانم بەدەم پىشتىگىرى لە براى بەرپىزم كاك مەلا ناصر دەكەم بە ئىزافە كەردنى وەزارەتى شەھىدان و رۆژان خان بە ئىزافە كەردنى فەرمانگەى پەيوەندىيەكانى دەرەوہى ھەرىم، ئەوہى پەيوەندى بەوہوہە ھەيە خالى شەشەمە خۆى ئەكادىمىيەى كوردىيە، تەمەنامان دەكەرد ئەكادىمىيەى كوردستان بى، بەلام ئەكادىمىيەى كوردىيە، ئەوہى تىريان مەن پىشنيارى ئەوہ دەكەم ئىزافەيەك بەكەم بە زنجىرەى ھەشتەم بىكە نوئىنەرى ناوہندەكانى بە دۆكۆمىنت كەردنى بەلگەنامەكانى نەتەوہىيە و نەتەوہەكان و پىكەتەكانى ھەرىمى كوردستان بى، توركمان، سىريان - كلدان - ئاشور، جولەكە، كاكەيى، ئىزىدى ئەوانە كۆمەلىك ناوہنديان ھەيە پەيوەنديان بە پاراستنى بەلگەنامەكانى خۆيان ھەيە، بۆيە پىشنيار دەكەم ئەوانىش لەو كۆبوونەوہىيانە و لەو ئەنجومەنە نوئىنەريان ھەبىت، چونكە فەرمانگە ناھكومىيەكان نوئىنەرايەتى ئەوانە ناكات كە ھەندىك ناوہندى گىرنگمان ھەيە لە كوردستان، زۆر سوپاس ئەوہى پەيوەندى بە دووہىيان ھەيە كە باس لە كۆبوونەوہ دەكات كە لەسەر داواى سەرۆك كۆدەبىتەوہ باشە ئەگەر سەرۆك داواى نەكەرد، ئەمەن پىموايە دەبى كۆبوونەوہى دەورىان ھەبى، بەلاى كەم شەش مانگ جارىك كۆبوونەوہى خۆى بكات، ئەگەر لە كاتى پىويستىش دابوو كۆبوونەوہ داوا بكات، لە خالى سىيەم ئەركەكانى ئەنجومەن پىشنيارى بىرگەيەك دەكەم كە جگە لەوہ سەرپەرشتى و بەدواداچوون بۆ ئاستى جى بەجى كەردنى پلان و ستراتىجىيەتى دارپىژراو، يەعنى ھەم مەتابەعە بكات و ھەم سەرپەرشتىيان بكات بۆ ئاستى ئەو پلانەى كە دانراوہ، لەگەل لابرەدى بىرگەى/ ۳ كە ناكىرئ بەشپىك رەزامەندى لەسەر بەشە بوودجەى خۆى بەدات، چونكە ھەر بەشپىك لەو بەشانەى كە سەر بە وەزارەتن لە زمىنى وەزارەتەكان بوودجەى تەرخان كراويان بۆ دەدرئ و زۆر سوپاس.

بەرپىز د.رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، مامۇستا ابوبكر فەرموو.

بەرپىز ابوبكر عمر عبداللە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

مەن قەسەكانم كرا پىشتىگىرى خاتوو سەرچنارو خاتوو گولستان سەعید و ھەلەز خانم دەكەم، بەلام لەسەر ئەوہى ئىزافە كەردنى ئەو وەزارەتەنە ئەو بەرپىزانە لە ماددەى/ ۶ دا دەلىق سەرچەم دامەزراوہ فەرمىيەكانى ھەرىم ئەرشىفەكانى خۆيان رادەستى ناوہندەكەن، لەبەرئەوہ پىويست ناكات ھەموو وەزارەتەكان ئىمە بىخىزىنە ناو ئەم مەنەسەسەيە، پىرسىارىكەم لەبەرپىز

سەرۆكى لىژنەى رۇشنىبىرى ھەيە ۋەكو خۇى باسى كرد ئەنىستىتۇى كەلەپوورى كوردى كە جەنابى مامۇستا (مەزھەرى خالقى) سەرپەرشتى دەكات كارى زۇر گەورەى كردوۋە ئايا ئەمە لە ناو فەرمانگەى رېكخراۋە ناحكومىيەكان جىى ئەبىتەۋە يان لە كوئى دا جىگەى ئەوتان بۇ كردۆتەۋە كە ئىشى زۇر گەورە ۋە مەزنى كردوۋە لە سەر ئاستى ھەر چوار پارچەكەى كوردستانىش، ھەتا خولى پېشوو داۋاى ئەكرد ئەنىستىتۇۆكەى ئەۋ بكرىتە قانوونىكى فەرمى ۋ لىژنەى رۇشنىبىرىش تەبەنى كرد، زۇر سوپاس.

بەرپىز د.رېۋاز فائق حسىن/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك نزار فەرموو.

بەرپىز نزار ملا عبدالغفار:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من دوو تىبىنىم ھەيە، تىبىنى يەكەمىان پىشتىگىرى لە رەئىيەكەى كاك بەختىار دەكەم سەبارەت بە ناۋى بەرپۆۋەبەر ۋ بەرپۆۋەبەرى گىشتى كەۋا لە ماددەى دواتر ناۋى بە بەرپۆۋەبەر ھاتوۋە، خالى دوۋەم ئەۋەيە زۇر لە تىبىنى ھەقالانمان سەبارەت بە زيادكردنى چەند ۋەزارەتلىك بۇ ناۋ ئەۋ ئەنجومەنە، پرسىيارەكەى من ئەۋەيە يان دەبىت ھەندىك ۋەزارەتى تر ئىزافەى ناۋ ئەم ئەنجومەنى بكەين، يان ئەۋەتا ئەگەر بكرى ئەۋ ئەنجومەنە راستەۋخۇ سەر بە ئەنجومەنى ۋەزىران بى ۋ پىم باشتەرە ۋ زۇر سوپاس.

بەرپىز د.رېۋاز فائق حسىن/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، گولستان خان فەرموو.

بەرپىز كلستان باقى سلیمان:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت ب ماددى/ ۵ ئەنجومەنىك بە سەرۆكايەتى پىك دىت بۇ رېكخستن ۋ پلاندانانى كارەكانى دەستەى بەرپۆۋەبردنى ناۋەند بە ئەندامىەتى نوپنەرى ئەم لايەنەى خوارەۋە كە پلەى ۋەزىفیان لە بەرپۆۋەبەرى گىشتى كەمتر نەبىت، لقىرى بەحسى پلا ۋەزىرى كرىە كو بەرپۆۋەبەرى گىشتىە پرسىيارى لقىرى ئەقەيە بۇ چ د خالا/ ۵ دا ۋ ناقى بەرپۆۋەبەر ھاتىە، لقىرى دا بەحسى بەرپەبەرى گىشتى كرىە ۋ رېقەبەرى ھاتىە دووبارە، پىشتەفانىا ھەقال رۇژان خانى دكەم كو پىشنىارا ۋى جەن خۇدا ھەبوو كاك بەختىارىش زۇر سوپاس.

بەرپىز د.رېۋاز فائق حسىن/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك بەھمەن فەرموو.

بەرپىز بھمن كاك عبدالله احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من ھەر لە ماددەى چوارىش باسى ئەۋ بەرپۆۋەبەرەم كرد كە ناۋەندەكە كە ھىوادارم لىژنەى بەرپىز لەگەل ۋەزارەتى رۇشنىبىرى بگەنە سىغەيەك بۇ ئەۋەى بكرىتە بەرپۆۋەبەرى گىشتى، بۇ ئەۋەى لىرەش لە ئاستى خۇى بى لەناۋ ئەۋ ئەنجومەنەى كە بۇ ديارى كردنى كارەكانە، پىشتىگىرى لە پىشنىارەكەى كاك بەختىار ۋ رۇژان خان ئەكەم كە فەرمانگەى پەيوەندىيەكانى دەرەۋە زۇر

گرنگه له ناويا بېت، چونکه ئهوان په يوه ندييه کان دروست ده کهن و له دهره وه ئه رشيفه کانيان بۇ ده گه رېننه وه له گه ل ده ستهى ناوچه کوردستانيه کان، ئيمه گرتى گه وره مان له سهر به لگه نامه ميژوويه کاني تاييه ت به ناوچه کوردستانيه کاني دهره وهى ئيدارهى هه ريمه، بۇيه ئه وانيشى تيا بى بۇ پراويزکردن خراب نييه، ئه مه له فه قهرهى سى ئه و مادديه په زامه ندى دان له سهر پيشنيارى بوودجهى سالانه و ژمپريارى کو تايى ئه گه ر ئه وه لاش نه بري ت، به لام هه ر خاليكى بۇ ئيزافه بکرى برباردان له سهر بوودجه يه كى تاييه تى بۇ گه راندنه وهى به لگه نامه يه كى تاييه ت به هه ريمى كوردستان، ته بعه ن ئه مه هاوړپيان زور گرنگه هه نديك به لگه نامه ي ميژووى هه يه به مليونان دۇلارى پيوسته بۇ ئه وهى بيگه رپنيتته وه، يه عنى ئيستا من ده زانم كه جوله كه كان له هه نديك ولات هه نديك نوسخه ي ته ورات هه يه به مه لايين دۇلار دده ن به س ئه و ده وله تانه پييان بفرؤشيتته وه نايدنه وه، يه عنى هه نديك به لگه نامه پيوستى به بوودجه يه كى تاييه ت هه يه بۇ ئه وهى بيكرى، بۇيه يه كيكى تر له ئه ركه كاني ئه نجومه نه كه ئه وه بى كه برپار بدات كه ئه نجومه نى وه زيران ئه م بوودجه تاييه ته ي بۇ ته رخان بكات بۇ كرپنه وهى فلان به لگه نامه، زور سوپاس.

به ريز د. رپواز فائق حسين / سه روكى په رله مان:

به لى سوپاس، كاك شيخ زاهر فهرموو.

به ريز ظاهر محمد على حسين:

به ريز سه روكى په رله مان.

ماددهى 5/ يه كه م ئه نجومه نيك به سه رو كايه تى وه زير پيك ديت بۇ رپكخستن و پلاندانانى كاره كاني ده ستهى به رپوه بردنى ناوهند به ئه نداميه تى نوپنه رى ئه م لايه ناناهى خواره وه كه پله ي وه زيفيان له به رپوه به رى گشتى كه متر نه بيت، ليره له خالى 5 به رپوه به ر هاتووه كه واته سه رديرى ناو نيشانى ياسايه كه دزه له گه ل ناوه رپوكه كه ي، بۇيه پيشنيار ده كه م به م شپوه يه لى بكريتته وه، ئه نجومه نيك به سه رو كايه تى وه زير پيك ديت بۇ رپكخستن و پلاندانانى كاره كاني ده ستهى به رپوه بردنى ناوهند به ئه نداميه تى نوپنه رى ئه م لايه ناناهى خواره وه كه پله ي وه زيفيان له به رپوه به رى گشتى كه متر نه بيت جگه له به رپوه به رى ناوهند، جگه له (به رپوه به رى ناوهند) بۇ زياد بكريت، خاليكى تريش زياد بكريت به ژماره 8/ وه زارتهى داد ئيزافه بكرى له به رته وهى وه زارتهى داد يه كيكه له و وه زارته گرنگه كان كه كاتيك به لگه نامه قانونيه كان ياخود ئه و به لگه نامانه ي كه له رووى قانونى پيوستيان به سه لماندن هه يه تاييه ته به وه زارتهى داد و زور سوپاس.

به ريز د. رپواز فائق حسين / سه روكى په رله مان:

به لى سوپاس، د. زيدان فهرموو.

به ريز زيدان رشيد خان اودل:

به ريز سه روكى په رله مان.

به ر له تيبينيه كه م ده ليم پيوسته له سه رجه م مادده كاني ئه و پيشنيازه ياساى ژماره 5/ ي به رپوه بردن و پاراستنى شوپنه وار په چاو بگيريت له پيداچوونه وهى، چونكه به شيك له ده ست نووسه كان ئيمه له ياساى شوپنه وار پيناسه مان كردووه كه ده ستنووسى كه له پوورى جياوازن

له گەل ئەو دەست نووسانەى كە لەو ئەرشىفە بەكار دىن، بەلام پشتگىرى تىبىنە كانى كاك بەختىار و سەرچنار خان دەكەم، چونكە ئەگەر ئىمە ئەنجومەنىك پىك بىنەن كە وەزىر سەرپەرشتى دەكات كە ھەموويان بەرپۆەبەرى گشتىن، كەمترىن پلە ئەو كەسە مەعنىيە خۆى سەرپەرشتى ئىشە كە دەكات، بەرپۆەبەرى ناوەندە واتا ئەو ماددەيە برگەى يەكەمى پىويست ناكات لىرە بەكاربەندىت، دەكرىت لە ماددەى يەكەم پىناسەى ئەنجومەنىك بكرىت كە سەرپەرشتى كارەكانى ئەو ناوەندە دەكات بەسەرۆكايەتى وەزىر و بەرپۆەبەرى ناوەندە لەگەل لايەنە پەيوەندارەكان لە حكومەتى ھەرئىمى كوردستان، ئەوجا ئەو كاتە ھەر لايەنىك كە پىويستە، ئىمە چەند لايەنىك لىرە ئاماژەى پىكراو پىشنىارى چەندىن لايەنى تر كرا دەكرىت لەوى بلىين لايەنە پەيوەندارەكان لە حكومەتى ھەرئىمى كوردستان يەك پىناسەى كورت لە ماددەى يەكەم دا ئاماژەى پى بكرىت، برگەى دووھى ئەو ماددەيە ئەنجومەن لەسەر داواكارى سەرۆك كۆدەبىتەو، سەرۆك كىيە ناسراو نىيە لىرە، ناسراو نىيە پىويست بە وەلام ناكات، سەرۆك مەبەستى لىرە ناوەندە بە بەرپۆەبەرى ناوەندە ئاماژەى پىكراو، كەواتە لىرە دژ يەك دىت، لەسەر ئەو ئەنجومەنە، خۆيان كە سەرۆك دىت وەزىر بە سەرۆك ئاماژەى پى ناكرى لە ھىچ نووسراوىك دەبى بلى ئەنجومەن لەسەر داواكارى وەزىر كۆدەبىتەو بۆ بانگھىشت كردىان، زۆر سوپاس.

بەرپۆە د.رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، سارا خان فەرموو.

بەرپۆە سارا دلشاد بكر:

بەرپۆە سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگىرى قسەكانى د.مخى الدين دەكەم، سەبارەت بە ماددەى ۵/ برگەى ۵/ ئەكادىمىيەى كوردستان نووسراو، ئەكادىمىيەى كوردىيە ئەگەر ھەلە نەبم، ئىمەش وەكو پىكھاتەى توركمان لە وەرزى ياسادانان پرۆژەيەكمان دەبىت لەسەر پرۆژە ئەكادىمىيەى توركمانى ئايا ئىمە سوودمەند دەبىن لەو برگەيە؟ برگەى ۷/ فەرمانگەى رىكخراوھەكانى كۆمەلگەى مەدەنى ئىمە دەزانىن ھەتا ئىستا (۵۵۰۰) پىنج ھەزار و پىنجسەد رىكخراوى كۆمەلگەى مەدەنى ھەيە ئايا بە چ پىوھرىك بە چ مىكانىزمىك ھەلزاردن دەكرىت لە نىوان ئەم رىكخراوانە؟ زۆر سوپاس.

بەرپۆە د.رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، بەرپۆە ئەم ماددەيە موناقتەشە زۆر ھەلدەگرى پىشنىار دەكەم وەلامى ئەندامانى پەرلەمان مەدەنەو بۆ ئەوھى بتوانىن ئىستفادە لە ماددەى ۹۱/ بكەين لەدوای ھاوئاھەنگى كردن لەگەل حكومەت پىكھاتەكە چى لى ئەكەين، ئىستا بۆ ئەوھى شتىك نەلپىن دواتر رەئىمان بگۆرى رەنگە شتىكى جىاوازمان ھەبى و بىرۆكەيەكى جىاوازمان ھەبىت، كاك بزار فەرموو.

بەرپۆە بزار خالد عبدالله:

بەرپۆە سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگىرى قسەكانى جەنابت دەكەين، بەلام حەزم كرد تەوزىحەك بدەم، چونكە لە ھەندى جەلسەى تر ئىمەش تووشى رەخنە بووین مەسەلەن ئەندامان حەقى خۆيانە دەلپن ئىمە قسە

دەكەين و پېشنيار دەكەين، داواي تەوزيخ دەكەن ئېوھ قسە ناكەن، ئيمەش موراعاتي كات دەكەين لەگەل ئەوھش ئەوھي جەنابت دەلېي بە پېي پەيرەو بۆ ئادەكردنى راپۆرتي دارايي لە كۆبەندى ئەو بژاردانە ئيمە ئيتفاق لەسەر ئەوھ دەكەين بە چ شېوھيەك باشتر خزمەتي ياسايەكە بكەين لەسەر ھەر ماددەيەك ئەگەر بە كەمي بېت من وەكو شەخص موحتاجي دە دەقەم بۆ ئەوھي تەوزيحاتي پېويست بدەم بەس كە من قسە ناكەم موراعاتي ئەوھ دەكەم بۆ ئەوھي ئەندامان گلەيي نەكەن بليين ليژنەي تايبەتمەند ھەر كە داواي ماددەيەك تەواو دەبي ھيچ تېببينيەك نيبە ھيچ تەوزيخەك نيبە يان جوابي پرسيارەكاني ئيمە نادريت، بۆيە ئەو تەوزيخەم دا بۆ ئەوھي موراعاتي ئيمەش بكەن، زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسين / سەرۆكي پەرلەمان:

بەلئ زۆر زۆر سوپاس، بە ديارى كراوى ئەو ماددەيە زۆر قسەي لەسەر كرا، ئەوھش دروست كردنى ھەيكەليەتيكە كە رەئى جياوازي لەسەرە، دروست كردنى ھەيكەليەتيكيش پېوستە لەگەل وەزارەتي مەعنى قسە بكەين ئەگينا بۆتان ھەيە وەلامى ھەموو شتيك بدەنەوھ، بەلئ كاك بژار فەرموو.

بەريز بژار خالد عبدالله:

بەريز سەرۆكي پەرلەمان.

بەراستى ھەز دەكەين بۆ جارى داھاتووش ھەندى جار تەنسيقەكي باشترمان ھەبېت لەسەر مەوزوعى بەرپۆبەر و بەرپۆبەري گشتى لەسەر ماددەي/ ۴ ئەگەر لە بيدايەت ئەو ھەقەمان ھەبا كە قسە بكەين دلنيام بيست ئەندام قسەي كردووھ ھەمووي تيكرارە و مەنتقيشى تېدايە، بەس ئەگەر ئيمە لە بيدايەتي ئيمە تەوزيخ بدەين ئيحتمالە ئەو مەترسيە يان ئەو دوو دلئە لەلايەن ئەندامانى پەرلەمان نەمينيت، بۆيە تەكا دەكەم ھەندى جار كە ئيمەش لە بيدايەتي ماددەكەداين ئەگەر داواي مۆلەت بكەين كە قسە بكەين ريگا پيمان بدرېت، چونكە ئيمە دەزانين لەسەر ھەندى ماددە دوودلئى ھەيە بۆ ئەوھي تەوزيخەك بدەين لەو كات باشتر دەبي زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسين / سەرۆكي پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، داواي بكەن بېگومان دەرڤەتتان دەدەين بۆ ئەوھي روونكردنەوھ بدەن تەنانت ھەندى جار پيش ئەوھي دەست بە خویندەنەوھي ماددەيەكيش بكرئ، پيمان وايە و پېويستە ھەر دەتوانين دەرڤەتتان بدەين لە ھەموو كاتيەك دا دەتوانن ئېوھ داواي دەرڤەت بكەن، ماددەي/ ۶ بخویننەوھ، كاك گۆران فەرموو.

بەريز گۆران عمر على:

بەريز سەرۆكي پەرلەمان.

ماددەي/ ۶

سەرچەم دامەزراوھ فەرميەكاني ھەرېم ئەرشيڤي تايبەت بە كاروبارەكانيان رادەستى ناوھند دەكەن داواي كۆتايي ھاتنى كارەكاني مەگەر تايبەتمەنديەكاني بۆ پاشينە بمينيتتەوھ.

بەرپز د.رېواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، بەرپزان كى ئەيهوئ قسه بكات؟ بيانووسه منى خان، ئاشنا خان، كاك حكمت، خديجه خان، د.زيدان، كاك مم اسكندر، مامؤستا ابوبكر، د.محي الدين، كىيى نر؟ د.شايان و شىخ زاهر، كاك شىخ فەرموو.

بەرپز ظاهر محمد على حسېن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددهى 6/ سەرجهم دامەزراوه فەرمىيەكانى ھەرپم ئەرشىفى تايبەت بە كاروبارەكانيان رادەستى ناوئەند دەكەن، دوا كۆتايى ھېنانى كارەكانيان مەگەر تايبەتمەندىەكانى بۆ پاشىنە بمىنئىتەو، بۆ پاشىنە بمىنئەتەو مەبەستيان چىيە لېرە؟ داوا لە لىژنەى تايبەت دەكەم ئەگەر پوونكردئەو ھەيەكمان بداتى زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى كاك بزار مەبەستتان چىيە لەو؟ رۆزان خان فەرموو.

بەرپز رۆزان محمد كريم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

مەبەستمان لەو بابەتە ئەو ھەيەتە و ھەختى خۆى ئىمە و ھەزارەتتىكمان ھەبوو تايبەتمەند بە و ھەزارەتى ژنان بۆ نمونە، ئەو كاروبارانەى يان دامەزراو ھەيكە لە ھەرپمى كوردستان دا نامىنى و لا دەروات و ھەلدەو ھەشەتەو، كاروبارەكانى خۆى تەسلىمى ئەم ناوئەندە دەكات، بۆ ئەو ھەى ئەرشىفەكانى بمىنئىتەو، مەبەستمان بۆ نمونە لەم كاتەدا و ھەزارەتى ناوخۆ نىيە كە لە كارەكانى خۆى بەردەوامە و ئىشەكانى خۆى دەكات، سوپاس.

بەرپز د.رېواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى باشە سوپاس، كاك مم فەرموو.

بەرپز مم اسكندر مم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

و ھەك پىشتەر ھەقلاان ئاماژەيان پىكرد بىجگە لە دامەزراو ھەرمىيەكان خەلكى تىرش ئەرشىفيان لايە، ئەو ئەرشىفەش رەنگە گرنىگ بى بۆ گەلى كوردستان، ئىمە لېرە بەس باسى دامەزراو ھەرمىيەكان دەكەين، ئەگەر لەرووى قانونىيەو ھەروست بىت، سەرجهم دامەزراو ھەرمى و نافەرمىەكانى ھەرپمى كوردستان ئەرشىفەكانيان رادەستى ئەو ناوئەندە بكرىت، وا بنووسرىت ئەگەر لەرووى قانونىيەو ھەروست بى، چونكە كەسك ئەرشىفى ھەيە بۆ ھەموو گەلى كوردستان گرنىگ، رەنگە يەكى ئەرشىفەكى تايبەت بى بەخۆى مەسەلەن، بەس ئەو ھەى گرنىگ بى بە پىيى بەرژەو ھەندى گەلى كوردستان ئەبى ئاماژە بەو ھەش بدرىت دامەزراو ھەرمى و نا فەرمىەكان، سوپاس.

بەرپز د.رېواز فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، د.شايان فەرموو.

بەرپز شایان کاکە صالح محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

تیبینیە کە ی من لە سەر بپرگە کۆتایی بوو دوا کۆتایی هاتنی کارەکانی مەگەر تاییبە تەمەندییەکانی بۆ پاشینە بمینیتەو، لای من پوون نەبوو هەرچەندە لیژنەش پوونکردنەو هە دای بەلام هەر پوون نەبوو لای من.

بەرپز د.رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس، بەرپزان ئەو عیلاقی بەو هەوێ و شەپەکی کوردی نییە باسی، یەعنی عیلاقی بە نەبوونی موستەلەحی کوردی هەیه بۆ هەندیک موستەلەحی عەرەبی، نەبوونی مەسەلەن کە سێک لە وەزارەتی مافی مرۆفی حکومەتی هەریمی کوردستان فەرمانبەر بوو، ئیستا ئەو وەزارەتە نەماو، وانییە؟ ئەم فەرمانبەرە لێرە گوازاوێتەو بۆ دەستە ی مافەکانی مرۆف، یان رەنگە گوازاوێتەو بۆ وەزارەتی کاروباری کۆمەلایەتی، وەزارەتی مافی مرۆف دوا هەلوەشانەو هە ئەبێ هەموو ئەرشیفە کە ی بچیتە ناو ئەم ناوەندە ئەرشیفەو جگە لەو فایلانە ی کە مەرکەزی قانونی کە سێک یان مۆتەسەسە یە ک پیویستی بەو هەیه هیشتا بەردەوامی لە کارا بمینیتەو، ئاشنا خان بۆ نموونە موزەفە لە وەزارەتی مافی مرۆف گوازاوێتەو بۆ وەزارەتی کاروباری کۆمەلایەتی، ئی خۆ نابی دۆسیە کە ی ئاشنا خان ئەرشیف بکری، بەلام باقی ئەوراقەکانی تر ئەرشیف دەکری، تۆزی ئیعادە ی سیاغە ی دەوی، ئیعادە ی سیاغە ی ئەکریتەو بەرپزان، سەیری دەقە عەرەبیە کە ی دەکەینەو، بەلام شەرەحە کە ی ئەو هیه، یەعنی بۆ پاراستنی حقوقە بۆ پاراستنی ئەو مەرکەزە قانونیانە یە کە لەو مۆتەسەساتە دروست بوو دوا کۆتایی هاتنی ئیشەکانیان بەرپزان، کاک حکمت فەرموو.

بەرپز حکمت محمد عبوزید:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم لەلایەن شێخ ظاهر هاتنە کرن، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس، خدیجە خان فەرموو.

بەرپز خدیجە عمر طە:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی لەراستی دا بە نەسبەت منیش ئەو ماددە یە ناپوونییەکی تیدایە، بەس ئەو هە ی کە جەنابت باست کرد و شەرەح کرد باشە ئەگەر مەفهومە کەش بگە یەنی بەس پرسیری من ئەو هیه کە ئایا ئەمە چ عیلاقی یە کە ی هەیه بە بابەتی پاراستنی ئەرشیفی نیشتمانی، مەسەلەن هاوولاتی یە کە ی ئاسایی لە وەزارەتی کە لە دامودەزگایە کە ئیش دەکات، ئەو یاسایە بۆ پاراستنی ئەرشیفە کە بە ئەرزشەکی نیشتمانی هەبیتن، یەعنی مەبەست چییە کە دەلی هەموو دامەزراوەکان دەبی ئەرشیفی خۆیان رادەستی ناوەند بکەن، یەعنی ئەو بەرای من ئەسلەن پیویست ناکات، ئیمە مەبەستمان پاراستنی بەلگە و دۆکیۆمێنتیکە کە ئەرزش و بایەخیکی نیشتمانی هەبیتن، سوپاس.

بەرپز د.رېئو فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، د.زیدان فەرموو.

بەرپز زیدان رشید خان اودل:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە ۶/ لێرە روونکردنە وەکان زۆر ئالۆز دەبێ، ھەرچەندە من لە ماددە ۳ ەو ھە پامەو ھە و بايکوۆتى ياسايەكەم كوردبوو، بەلام پەشیمان بوومەو، كە تەعریفى ئەرشیف كراو ھە ماددە ۱/ زانیاری و بەلگەنامەى تۆماركراو ھە شیو ھە دەست نووس، دەلئ كە پەيوەندى بە میژوو و كەلەپورەو ھە ھە، بەلام لێرە دەلئ سەرچەم دامەزراو ھەرمیەكانى ھەریم ئەرشیفى تاییەت بە كاروبارەكانیان رادەستى ناو ھەند دەكەن، بەلام كە ئەتوو دەلئى ئەرشیفىكى میژوو و كەلەپووریم دەوئ، ئەو ھە ئەرشیفىكى كاروبارەكان نییە، كەواتە لێرە ئەو ماددە ھە ئالۆزى دروست دەكات لەگەل ماددەكانى پێشتر و نموو ھە كیشت بۆ دینمەو، ئیستا لە كتیبخانەى ناو ھەندى زانكوۆ سەلاحەدین زیاتر لە دوو ھەزار دەستنووسى كۆن ھە ھە بەداخەو ھە دەلئیم بەداخەو ھە بەرەو تێك چوون دەچیت، نە كەس دەیخوینیتەو ھە و نە كەس چاكى دەكاتەو، ئاسا بە پێى ئەو ماددە ھە بئ دەبئ ئەو دەستنووسە كۆنانەش بگەرپنדרیتەو ھە بۆ ئەرشیفى ناو ھەند، كەواتە دەق و ماددەكانى ئەو ياسايە وردبیینى تیدا نەكراو، بەدواداچوو نێكى زانستى لەسەر نەكراو، ھەر لەگەل خۆى لە گەل ماددەكانى پێشتریشى لێرە پێویستە لە تەعریفى ئەرشیف دا گۆرانكارى بەسەر دابى لەگەل ماددەكانیش رېكبخرئ، ئیمە ئەرشیفىكى كاروبارى ئیدارىمان دەوئ، نەك ئەرشیفىكى كەلەپورى و میژوو ھە كە لە ماددە ھە یەكدا ئاماژەى پێكراو، دەست خۆش.

بەرپز د.رېئو فائق حسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، بەرپزان ئەگەر سەیرى پرۆژەكەى حكومەت بكەى، یا پرۆژەكەى وەزارەتى رۆشنبیری بكەى، باسى سەرەیانى حوكمى قانونەكە ئەكا دەلئ بەسەر بەلگەنامەكانى فەرمانگەكانى ھەریم و كەرتى گشتى، ئینجا ئەشكالەكە چییە، بەرپزان ئیمە لەبەرئەو ھە لە قانونى شوینەواردا حفزى دەستنووسمان تەنزیم كردوو جارێكى دیکە ناتوانین ئەوانەى كە قیمەتى كەلەپورى یان ئاسەواریان ھە ھە یان دەستنووسن لێرە تەنزیمیان بكەینەو، ئەبئ ئیعدەى تەنزیمی بكەینەو، ئیعدەى سیاغەى دەوئ دكتۆر، مولاخەزات بنووسن و ئیعدەى تەنزیمی دەكەینەو، مامۆستا ابوبكر فەرموو.

بەرپز ابوبكر عمر عبداللە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

منیش ھەر لە گۆشە ھەكى ترەو ھە باس لەم ماددە ھە دەكەم، ئیمە ئەم ناو ھەندە بەم پێو ھە بئ لەراستى دا بارەكەى زۆر زۆر گران ئەكەین و وەزىفە سەرەكییەكەى خۆشى لەبیر ئەبەینەو، یەعنى تۆ ئەو ھەموو دامەزراو ھەرمییەت ھە ھە و چوار موئەسسەسى ھاوشانت ھە ھە، بۆ نموونە سەرۆكایەتى ھەریم و حكومەت و پەرلەمان و ئەنجومەنى دادو ھەرى، ئەم وەزارەت و لق و پۆپە بەقەدەر دەولەتى صین موئەسسەساتمان ھە ھە لەم چوار پارپزگایە، تۆ ئەم ھەموو ئەرشیفە چۆن ئەبەیتەو ھە بۆ ئەوئ، ئەم وەزارەتەنە بۆ نموونە ئەبئ رېك بخرئ، یەكەم/

بەشپۈەيەكى سالانە ئەرشىفەكانيان بىرن، دووم/ ئەو ئەرشىفانەى رەھەندى مېژوويان ھەيە يان بايەخى مېژوويان ھەيە ئەگىنا شتى رۇژانە و يەومياتى رۇژانە ئەمە وای لى دىت يەئنى ئەم موئەسەسە و ناوئەندە سەرقال ئەبى بە ئىشىكى لاوئەكەوئە ئىشە سەرەكەكەى خۇى كە بۇى دروست بوو بەراستى بىرى ئەچىتەوئە، بۇيە ئەبى رىك بخرىتەوئە، زۇر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، د. محى الدين فەرموو.

بەرىز محى الدين حسن يوسف:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

دوای رپوونكردئەوئەكەى بەرىزت لەسەر دارشتئەوئەى دەقى ئەو ماددەيە من تىبىننەكەم نەما، زۇر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، ئاشنا خان فەرموو.

بەرىز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەرچەند بەرىزت رپوونكردئەوئەكەى جوانت دا تاحەدىك بۇ من رپوون بوويەوئە، بەلام لە (مەگەر) ھەكەوئە تۇزى كىشەم ھەيە لە گەلىا، مەگەر تايەتمەندىيەكانى بۇ پاشىنە بىننەتەوئە، چونكە ئەگەر بەراستى ئەو مەبەستەى ھەبىت با بلىين ئەگەر شتىك پىويست بكات جارپكى تر بگەرپىتەوئە بۇ سەرى دەتوانن كۆپيەكان بەنى، ئەگەر رپوونكردئەوئەكە بەى سوپاست دەكەم.

بەرىز د. رىواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، ئەزانى چۆنە، ئىمە كە دەلىين كۆتايى بە كارەكانى ھات، يەئنى ھەرچى شتىكە كە پەيوئەندى بە خودى موئەسەسەكەوئە ھەيە ئەتوانى بىبەيتە مەجالى ئەرشىف و ئەرشىفى بكەى، بەلام كە ئەلىم ئەبى ئىعادەى سىاغەى ئەو ماددەيە بكەينەوئە ئەبى ئىعادەى سىاغەى بكەينەوئە پىش دەنگدان بەرىزان، كاك بزار فەرموو.

بەرىز بزار خالد عبدالله:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە كاتى خۇيدا لە لىژنەى ياسايى بەراستى ئىمەش تىبىننەمان لەسەر ماددە/ 6 ھەبوو، لىرە ئىحتمالە پرسىيار دروست بىى بلى مادام ئىوئەش لەگەل نەبوون بۇ لە راپۇرتەكەتان دا ھاتوئە، ئىمە زۇر جار تووشى ئەو رەخنەيەش دەبىن دەلىين بە پىى پەيرەو لىژنەى ياسايى تەنيا لەرپووى ياسايى و دەستورپەوئە دەتوانن دارشتئەوئە بۇ راپۇرتەكە بكات، ناتوانن ماددەكە ھەزف بكات، ئەم ماددەيە بەراستى ماددەيەكى وا نەبووئە دژى دەستور بى يان كىشەيەكى قانونى تىدا بىت بۇ ئەوئە رەد بكەين يان مەسح بكەين، لىرە كە گلەيى ھاتە سەرمان جوايمان پى بىت، بەس لە ئەسلىدا ئىمەش لەگەل نىن، لەبەرچى؟ ماددەى/ 6 زۇر جىاوازە لەگەل بپرگەى/ 5 لە ماددەى/ 2 لە ئامانجەكان، ئەوئە بپرگەى/ 5 لە ماددەى/ 2 لە ئامانجەكان داھاتوئە بەم شپۈەيە پارىزگارى كىردنى بەلگەنامەى دامەزراوئەكانى ياسادانان و جى بەجى كىردن و دادوئەرى و دەستە

سەر بە خۆكان كە بايەخى مېژوويى و زانستيان ھەيە لە ھەريم، ئەمە زۆر جوانە، بەلام بە پيى ماددەى ٦/ بى چ پيويستە ھەموو شتيكى كە پەيوەست بى بە كارەكانى ئەم دەسەلاتە و ئەم دامەزراوانە ھەموو ئەرشيف بکريت، سنوورى ئەم ماددەيە زۆر بەرفراوانە، ئەگەر وابى كەواتە ھەر راپورتىكى وەكو ئەم راپورتە ئەو ھەموو ئەرشيف دەكرى، ھەندى شت ھەيە پيويست ناكات بچيپتە ئەرشيف، ھەنديك عەريزە و نووسراو و شتى بەسيت ھەيە پيويست بە ئەرشيف كردن ناكات لەناو ھەندى، بۆيە لە راپورتى داھاتووش دا لەگەل ليژنەى تايبەتمەند سياغەى ماددەكە دەبيت عيلاج بکەين بە شيوہەيەكى تر و وازح تر و بەراستيش بەو شيوہەيە بيت، يەعنى ھەموو نووسراويكى زۆر بەسيت و عادى پەرلەمان و ھەموو دەسەلاتيكيش دەگریتەو، بەس پيويستە موراعاتى برگەى ٥/ ي ماددەى ٢/ بکەين كە ئەو مەعقولە بايەخى زانستى و مېژوويى ھەبيت زۆر باشتەر، زۆر سوپاس.

بەريز د.رپواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ بەريزان زۆر سوپاس، سياغەكەى وا بکەنەو كە بە تەنھا دواى كۆتايى ھاتن، بەريزان ئيستا لەناو حكومەتى ھەريمى كوردستان دا وەزارەتيك بۆ تايبەت بە ژنان ئەگەر ئەرشيفى ئەم وەزارەتە كۆبکريتەو پەنجا سالى تر بوتري لە سالى دوو ھەزارەكان لە ناو كابينەيەكى حكومى دا وەزارەتيك ھەبوو بە ناوى وەزارەتى ژنان ئى ئەو ئەرشيفە، بايەخى ھەيە، كە تەحديدى دەكەن بە مەرجى دواى كۆتايى ھاتنى كارەكان، يەعنى ئەو مۆئەسسەسەيە نەماو، وجودى نەماو، ماناى ئەو نە ئيمە ھەموو رۆژى دەچين و نووسراويكمان دەرکردو ھەرچى سالانە يان مانگانە يان دەورى بۆيان بنيرين، ئەو بۆ ئەو دامەزراوانەيە كە نامين ئيمە دەمانەوي ئەرشيفەكەيان بمينيئەتەو، دواتر ليژنە خۆتان ئازادن، ماددەى ٧/ تەواو موناقەشە لەسەر ئەو بابەتە تەواو، كاك گۆران فەرموو.

بەريز گۆران عمر على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ٧/

نابيت ئەرشيفى گشتى لەناو بيريئ مەگەر دواى ھەلسەنگاندنى لەلايەن ليژنەى پسپۆر و شارەزا بە پەزنامەندى دەستەى ناوھند.

بەريز د.رپواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كئ قسەى ھەيە لەسەر ئەو ماددەيە؟ نجا خان فەرموو.

بەريز نجا شەبان عبداللە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەكە ئەم سەح كەينە ماددى حەفتى ئەف ماددا دژە دگەل ناوئيشانيت قى پرۆژى، بۆچى؟ چونكو ناف و نيشانا پاراستنا ئەرشيف ل كوردستانى ھەكە تو بەئى بەرى خۆ بدەيە دەقا ماددى ٧/ دا دبيني كو بيتن بەيئتە ئەو دى كرن ناقبرن، ژ بەر ھەندى نابيتن يەعنى ئەف ماددا زيئدەيە، چونكە دژە دگەل ماددى ١٣/ و گەل ماددى ٩/ و ناف و نيشانا، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئو فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ليزا خان فەرموو.

بەرپز ليزا فلك الدين صابر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگيرى له بۆچوونەكەى نه جاعا خان دهكەم، پرسيارىكم ههيه بۆ ليژنهى تايبهتمەند ئايا چ ئەرشيپهك ههيه يان بەلگه نامەيهك ههيه كه سوودى نه بېت؟ بۆ ئهوهى كه بيانهويئ له ناوى بهرن، رهنگه ئەرشيپ ههبي و بەلگه نامە ههبي بۆ ئهوهى ئىستا پيويست نه بي بەلام بۆ داهاوو پيويست بي خەلكانيك ههبي به داوايا بگهري، بۆيه به پيويستى ئەزانم ئەم ماددەيه هەر نه ميني هەر وهكو نه جاعا خانيش ئاماژهى پيى كرد، زۆر زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئو فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، د.محي الدين فەرموو.

بەرپز محي الدين حسن يوسف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

يهكەم شت ئەرشيپى گشتى به شيويهكى عمومى هاتوو، يهعنى سيفهتى عمومى پيدراوه دهكريت بليين بەلگه نامەيهك يان به شيك له ئەرشيپهكان داواي ههلسهنگاندىن، دهسەلاتى به ناو بردنى ئەو ئەرشيپه پيموايه له دهستهى ناوهند نه بي بەلكو له دهسەلاتى ئەنجومهن بي و برپارهكه لاي ئەنجومهن بي و باشته، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئو فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كاك شيخ زاهر فەرموو.

بەرپز ظاهر محمد على حسيڻ:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددهى ۷/ ناييت ئەرشيپى گشتى له ناو بيرييت مهگەر له سەر داواي ههلسهنگاندى له لايەن ليژنهى پسيور و شارەزا بەرەزامەندى دهستهى ناوهند، نازانم ناوهندە يان دهستهى ناوهندە؟ پيم وابي دهسته نييه، تەنها ناوهندە، له بهرئەوهى ئەرشيپى گشتى مولكى گشتييه، پهيوهسته به ژيانى تاك به تاكى خەلكى كوردستان، بۆيه پيشنياز دهكەم ئيتلاف كردن و له ناو بردنى به زەحمەت بكرى يان ئەگەر بۆ زەرورىيات نه بي نه كرى ئهويش بدریته دهسەلاتى ئەنجومهن نهك ناوهند، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئو فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، د.زيدان فەرموو.

بەرپز زيدان رشيد خان اودل:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت به ماددهى ۷/ ئامانجى سەرەكى دەرکردن له م ياسايه ئهوهيه كه ئەرشيپ بپاريژى، كهواته بۆ له ماددهيهك بليين ناييت ئەرشيپ له ناو بيري، يان ئەرشيپى گشتى، دهبي

موسستەلەھەكەش تەوھىد بى لە ھەردوو پېناسەش تەنھا يەك ئەرشىف ھەبى، لەوئى بىكرىتە (أ و ب) پېسناسەى گشتى بۇ دابندرىت، بەلام ياساكە و ئەو ماددەيە پېويست ناكات، چونكە خۇى ئامانجمان لەوھەيە ئەرشىف بيارىزين لەناووردنىش نايىت، ئەگەر ئىمە گرنكى بە ئەرشىفى رابردووئى خۇشمان نەدەين ئەوا ناتوانين لە داھاتووش ئەرشىفى خۇشمان بۇ داھاتوو رابگەيەنين، ئىستا تەنھا لە توركىا ئەرشىفى دەولەتى عوسمانى سەرووى مليۇئىك وەرەقە سگان كراوہ بە باشترين دىقە، ھەموو كەسك دەتوانى سوودمەند بى لەرپىگەى ئەنتەرنىتەوہ بە پارەيەكى زۇر زۇر كەمىش ئامانج لەوہ نىيە كە ئەرشىفەكە گرنكى نەبى ھەرزان دەيفرۇشن، ئامانج لەوہيە كە زۇرترين كەس بىبىنى و سوودى لى وەر بگىردرىت، بۇيە پېويستە لەو ماددەيەدا شوئىنى ئەرشىفى دىجىتالى بىكرىتەوہ ھەموو ئەرشىفەكەين دىجىتال بىكرى، چونكە ئىمە رەنگە رۇوداويكى نەخوازراو رۇوبدات شوئىنى ئەرشىفەكە و ناوئەدەكە بسووتى بە عەمدەن بى يان بە شىوہيەكى نەخوازراو، بۇيە پېويستە ئەرشىفى دىجىتالى و ھۇبەى دىجىتالى لەو ئەرشىف خانەبە ھۇبەيەكى سەرەكى بىت، زۇر سوپاس.

بەرىز د.رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك حاجى سەفین فەرموو.

بەرىز سەفین اغا عمر اغا:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ۷/ نايىت ئەرشىفى گشتى لەناو بىرى مەگەر دواى ھەلسەنگاندنى لەلاى لىژنەى پىسپور و شارەزا بە رەزامەندى دەستەى ناوئەند، پىشنىار دەكەم لە جىاتى بەرەزامەندى دەستەى ناوئەند بىتتە بە رەزامەندى ئەنجومەن، زۇر سوپاس.

بەرىز د.رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، مامۇستا عمر فەرموو.

بەرىز عمر عبدالله فتاح:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

من بوونى ئەم ماددەيە زۇر بە پېويست دەزانم، زۇر جار بەلگەنامەكان كاتىك دەپارىزىن سەرەتا نە بايەخەكەى ئەزانى نە بى بايەخىەكەشى دەزانرى و دەرئەكەوئ، لەوہ ئەچى دواى تىپەربوونى چەند سالىك ئەوسا ھەم گرنكى و بايەخىەكەى باشتر دەرکەوئ ياخود بە پىچەوانەوہ دەرکەوئ كە ئەم بەلگەنامەيە بايەخى نىيە، بۇيە مانەوہى ماددەكەم زۇر پى باشە، بەلام بەم جۇرە دابرىزىتەوہ، ھىچ بەلگەنامەيەكى ئەرشىف كراو لەناو نابرىت تەنھا پاش (۱۵) سال و ھەلسەنگاندن لەلايەن لىژنەيەكى شارەزاوہ و رەزامەندى دەستەى ناوئەند، ئەوہ خالى يەكەم و تىبىنى يەكەم، تىبىنى دووھمىش پىشتىگرى لە قسەكانى كاك دىزىدان دەكەم بۇ زياد كردنى ئەو خالە لەم ماددەيە كە بەلگەنامەكان بە ئەليكترونى بىكرىن لەم ماددەيە يان لە ماددەيەكى تر، زۇر سوپاس.

بەرپز د.رېئوئاز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كاك مەلا ناصر فەرموو.

بەرپز عبدالناصر احمد على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى ۷/ نابی ئەرشیفی گشتی لە ناو بېریت مەگەر لە دواى ھەلسەنگاندنى لە لایەن لیژنەى پىسپۆر و شارەزا بەرەزامەندى دەستەى ناوەند، بەرپز سەرۆكى پەرلەمان لېرە نابیت ئەرشیفی گشتی لە ناو بېریت ئیتر كۆتا بى مەگەر زیادە، بۆچى ئەو مەگەرە دابنئین (مەگەر دواى ھەلسەنگاندنى لە لایەن لیژنەى پىسپۆر) ئەگەر ئەرشیفەكە زۆر گرنگە نابیت بەھىچ شىوہیەك لە ناو بېریت بۆیە ئەو مەگەرە زیادە ھەر تەنھا بنووسرى نابیت ئەرشیفی گشتی لە ناو بېرى، سوپاس.

بەرپز د.رېئوئاز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ئاشنا خان فەرموو.

بەرپز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەرشیف لە بەشىكى زۆر لە ولاتان ھەر زۆر دوورنەكەوینەوہ لە ئیران قىسمىكى گەورەى ھەيە، یەعنى ھەر كە كراوہ تەوہ یەكسەر ماستەرى بۆ كراوہ تەوہ، نەك ئەوہى بە بەكالۆرىۆس بىروات و ئەوہ، یەعنى بابەتئىكى گرنگە و علمەو ئەخوینرى، چونكە چى ئەكات ھەلسەنگاندن دەكات ئەپارئىزئىت، دەست نیشانى ئەكات چى ئەرشیفە و چى ئەبئى بە ئەرشیف یان چى نابیت بە ئەرشیف، لە بەرئەوہ ئەمە بابەتئىكى گرنگە كە ئەم خالە بمئینتەوہ، یەعنى ئەم ماددەى ۷/ بمئینتەوہ وەكو خۆى بۆ ئەوہى كە ھەلسەنگیندرى كە چى ئەرشیفە و چى ئەرشیف نییە، بەلام من پىسپارم ھەيە لەسەر لیژنەكە، لیژنە پىسپۆر و شارەزاكە نە لە پئناسەكان دا و نە لە ھىچ شوئینك دا باس نەكراوہ، ئەم لیژنە پىسپۆر و شارەزایە كئین؟ راستە نووسراوہ بەرەزامەندى دەستەى ناوەند بەلام جارئىكى تر پئووستمان بەوہیە كە دەست نیشانى بكەین لیژنە پىسپۆر و شارەزاكە چىن ئایا خزمەتیان چەنئىكە چەنئى لە مەجالەكەى خۆیاندا ئیشیان كردووہ و شەھادەكەیان چىبە؟ زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئوئاز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، موژدە خان فەرموو.

بەرپز مژدە محمود محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ۷/ نابیت ئەرشیفی گشتی لە ناو بېریت مەگەر دواى ھەلسەنگاندنى لە لایەن لیژنەى پىسپۆر و شارەزا بەرەزامەندى ئەو دەستەى ناوەندە بكرئت بە ئەنجومەنى ناوەند و فەترەبەكى زەمەنئىشى بۆ ديارى بكرئت، یەعنى ھەر ئاوا ھەرەمەكى نەبى زياتر لە (۲۰) سال یەعنى ئەوہش بۆ زیاد بكرئت، دەستتان خۆش بى.

بەرپز د.رپواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، د.اسماعيل فەرموو.

بەرپز اسماعيل على طه:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دەسپيكي ئەز پشته قانيا كاك سفين و د.محي الدين و خوشكه مژده دكه م، بيته ئەنجومه ن، شينا ناوهند ئەو دوماهيكى رهامه ندى بدات، يا دى تيبينيا منيا دى په يقا دەسته مه علومه وه كو موسته له حهك يه عنى هه يئه، ئى ئاخىر ئەفه رپقه به ربا، يه عنى ئەگەر هەر بمينيت ژى ئەبى دەسته له وئى ئەمىنيت، بيته رپقه به ربا ناوندى، يه عنى شتيكى تر ئەما دەسته دەسته ي، ناوهند يه عنى هه يئه و چ شت له ناو قانون دا نينن كو ئەمه هه يئه يه، ئەمه دەسته بيته، سوپاس.

بەرپز د.رپواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ماددهى / ٨ ... بەلئ والله ناوتى تيا نه بوو فەرموو قسه بکه كاك چيا، قسه بکه هيج موشكيله مان نييه فەرموو.

بەرپز چيا حميد شريف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددى / ٧ نابت ئەرشيفى له ناو بريت، مه گەر دواى هه لسه نگاندى، يه عنى دواى هه لسه نگاندى مەرام ئەوه كه ئەف ئەرشيفه ديژ نابت، مەرام ئەوه كه وى ياسايى ئەوه كو پاراستن و كوم كرنا ئەرشيفى يه، مەرام ئەوه نينه كو ئەرشيف ژ نافت بيات ژ به ره ندى ئەفه ناو نيشانا دگهل نافت و نيشانى ره ئيسى ناگونجيت، ئەز پشته قانيا ئاخفتنيت نجاة خان و ليزا خان دكه م و ههروه سا بهرپز مه لا ناصر كه گو تيبه نابت ئەرشيفى گشتى ل نافت بهرپت و پيتقيا نوخته بيته دان و خلاص، زور سوپاس.

بەرپز د.رپواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ئەتانه وئى قسه بکه ن ليژنه؟ کامتان قسه ئەکه ن؟ كاك بزار فەرموو.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سه بارهت به دهسته واژهى دهسته هه يه له برگه يه كه م له ماددهى / ٥ داها تووه، ههروه ها له برگه ي دووه مدا له ماددهى / ٤ .

بەرپز د.رپواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، رۆژان خان فەرموو.

بەرپز رۆژان محمد كريم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

هه مان تيبينى بهرپز كاك بزارم هه بوو، به لام جگه له وه ئيمه له پيناسه كاندا ئەرشيفى گشتيمان پيناسه كردوو به زانبارى و به لگه نامه ي په يوه ندار به چالاكى دامه زراوه فەرميه كانى هه ريم، ئەگەر هەر وه زاره تيك وه كو پيشتر باسمان كرد له وانه يه ئەگەر هه لوه شپته وه يا خود ته سليم

ئەكرى چالاكىه كانى بۇ ناوهند، ياخود ئەو بەلگە نامە گرنگانە مەرج نىيە ھەمووى بۇ ئەرشىف كىردن گونجاو بى و پېويست بى بۇ ئەمەش پېويست دەكات ئىمە لېرە ئەو ھىنەمان داوہ بە وەزارەتى رۇشنىبىرى كە بى لىژنەبەكى بۇ پېكېھىندىرىنى مەرج نىيە ئەو لىژنەبە ئىمە لېرە پېناسەى بکەين، چونكە ئەمە شتىكى كاتىيە و بۇ بابەتتىكى دىارى كراوہ، دەستەش بە ھەمان شىواز لە قانونەكەدا لە پېشتەر ئامازەى پېكراوہ و ناوى ھاتووہ، سەبارەت بە ماددەى ۸/ دەىخەمە بەردەستى بەرپۇتتان.

ماددەى ۸/

۱ - ئەرشىفى ناوهند بۇ مەبەستى زانستى سوود لى وەردەگىرى بەپېى ياساى مافى دەستكەوتنى زانىارى لە ھەرىمى كوردستان _ عىراق ژمارە ۱۱/ ى سالى ۲۰۱۳.

۲ - دەستەى بەرپۇبەردنى ناوهند بۇى ھەىە ھەر بەلگە نامەبەك بۇ بەرژەوہندى گشتى بە نھىنى ھەژمار بکات بە مەرجىك دەقىكى ياساىى رېگر نەبىت.

سوپاس.

بەرىز د.رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كى قسەى ھەىە؟ كاك سىپان، د.اسماعىل، د.محقى الدىن، كاك دابان، د.گەلاوىژ، د.زىدان، كاك چىا، شىخ ظاھر، نجاة خان، كىى تر؟ كاك چىا فەرموو.

بەرىز چىا مچىد شرىف:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەشى دووہم دەستى بەرپۇبەردن ناوہندى بۇ ھەىە ھەر بەلگە نامەبەك بۇ بەرژەوہندى گشتى بە نھىنى ھەژمار بکرىت، ئەگەر ئەم بەرى خۇ بەدىن ھەمى دونىايىن ھەتا لە ئەمرىكا ھەر بەلگەبەكى نھىنى پشتى ۲۵ سالا ھەتا ۵۰ سالا بەلگە نامە دىتە ئاشكرا كرن، ھەتا لە (سى ئاى ئەى) ھەندە بەلگە نامە ھەى يەعنى مېژوووى ھەنە كە پشتى پىنجى سالا دىتە ئاشكرا كرن، خەلكەك ئىستفادا ژ وان بەلگە نامەىت نھىنى لەشكەرى ژى بىنن، بۇىە ژ من پى باشە بەشى نھىنى كە لقىرى كاك عومەرى خالا پېشتەر باس كر پىتقىا دەست نىشان بىتە كرنى ئەف بەلگە نامە نھىنى بۇ ماوہى چەند سالا مەسەلەن ئاشكرا بىت، ۲۵ ئان ھەتا ۵۰ سالا پشتى قى ماوہىى بىتە ئاشكرا كرن، مەجالەك ھەبىت بۇ ھەر ھاوولاتىبەكى كوردستانى قى بەلگە نامى دەرفەت ھەبت، پىزانىنا ژى وەرگرت و سوپاس.

بەرىز د.رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، د.گەلاوىژ فەرموو.

بەرىز گلاوىژ عبىد عثمان:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ۸/

بەكەم/ ئەرشىفى ناوہند پىم باشە بگۇردىرىت بۇ ئەرشىف كراو و بەلگە نامە كانى ناوہند بۇ مەبەستى زانستى، بۇ مەبەستى توپۇزىنەوہى زانستى سوودىان لى وەربىگىردىرىت، سوپاس.

بەرپز د.رېئوئاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، د.زیدان فەرموو.

بەرپز زیدان رشید خان اودل:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ۸/ بېرگەى يەكەم و دووهمە، سەبارەت بە بېرگەى يەكەم/ من بە پېويستەم نەزانى باس لە ياساى پاراستنى مافى دەستكەوت بکەم، بەلام كە لېرە ئاماژەى پېكراوہ. دەقى ماددەى ياساى پاراستنى ماف و دەستكەوتەكان و زانىارى لە ھەريمى كوردستان ژمارە/ ۱۱ ى سالى ۲۰۱۳ لە ماددەى ۱۱/ پاراستنى دۆكيۆمېنتەكانى تېدايە، پېچەوانەى ماددەى ۶/ ى ئەو ياسايەيە كە دەلئ ھەر بەرپۆه بەرايە تيەك يان دائيرەيەك دەبئ خۆى دۆكيۆمېنتەكانى خۆى بياريزئ، لېرەش دەلئ ئيمە دەبئ لېى وەر بگريئەو، كەواتە كە ناوى دەينين دەبئ مواتبق بئ لەگەل ماددەكانى ئەم ياسايە، خالى دووهم/ دەستەى بەرپۆه بەردنى ناوئند بۆى ھەيە ھەر بەلگە نامەيەك بۆ بەرژوئەندى گشتى بە نھيئى ھەژمار بكات، پرسيار لېرە ئەو يە بەرپز سەرۆكى پەرلەمان جەنابت يان ھەر بەرپرسىك كە نووسراوئك دەكات ئەگەر نووسراوہ كە نھيئى نەبئ بۆ بگريئ بە نھيئى، بەلام كە ناونيشانى نووسراوہ كە نھيئى لە ئەرشيلى نھيئى دەپاريزئ پېويست ناكات ئەو ليژنەيە بريار بەدات نووسراو لە خۆيەو بەكاتەو نھيئى، كەواتە ئەوانە زانراوہ و تعريفە بە پېى ناونيشانى نووسراوہكانى دامودەزگاكان دەپاريزئ، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېئوئاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كاك دابان فەرموو.

بەرپز دابان محمد حسين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من لە ماددەى ۷/ یش دا ناوم نووسى بوو، بەلام ناوم نەخوئرايەوہ كاك مەلا ناصر ئەلئ رەنگە كېشەى ئەو پشتموہ ھەبئ، يەئنى رەش بئ نەبينئ لە پشتموہ....

بەرپز د.رېئوئاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

نا نا باش دەبينم، ھەمووتان دەبينم بە يەك چاو، فەرموو.

بەرپز دابان محمد حسين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتيوانى قسەكانى مامۆستا عمر ئەكەم بەوہى كاتيك دابندريئ كە كاتيك ئەرشيلى ناكريئ يەكسەر لەناو بيريئ، ئەوہ بۆ ماددەى ۷/ چونكە زەمەنيكى بدريئ (۱۵) سالى بى و (۲۰) سالى بى ئينجا دواتر لەناو بيريئ كاتيكى بدريئ، دوو/ سەبارەت بە ماددەى ۸/ ئەرشيلى ناوئند بۆ مەبەستى زانستى سوودى لئ وەردەگيريئ بە مەبەستى مافى دەستكەوتنى زانىارى، ئيمە ياسايەكمان ھەيە كە تەنانەت ھاوولائىانى ئاساييش دەتوانن دەستيان بگات بە كۆمەلئ بەلگە نامە و دۆكيۆمېنت و كۆمەلئك زانىارى، بەلام لە ماددەى ۲/ پېچەوانەى ئەمەيە دەلئ دەستەى بەرپۆه بەرى ناوئند بۆى ھەيە ھەر بەلگە نامەيەك بە نھيئى ھەژمار بكات، كەواتە ئەمەى كە لېرە ھاتووہ سەلاحیەتيكى قانونى دەدەين بەم شەخسە بۆ ئەوہى كە تەجاوزى قانونى

زانباريش بکات، يه عنى ئه و به لگه نامه به نهينى بهيليتته وه و رادهستى نه کات، دووهم/ چى شتيك نهينيه؟ چ شتيك لاي ئه م به رپوه به ره نهينيه و چ شتيك نهينى نييه؟ نه کرى وه کو کاک د. زيدان وتى بو نموونه زه مه نيک دابندريت دواى ده سال و پانزه سال ئه و به لگه نامه هشى که نهينين ئاشکرا بکرىن، زور زور سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين/ سه روکى په رله مان:

به لى سوپاس، د. اسماعيل فهرموو.

به رپز اسماعيل على طه:

به رپز سه روکى په رله مان.

ئه زى د خالا دوهى ژ ماددى/ ن ئه ز بينم يا زيدهيه، هه ر نه مينيت، ئه گه ر ما ژى شينا ده ستهى به رپوه بردن بيته ئه نجومه ن، جيگا ئى دى ئه گه ر ما به س ئه ز دگل هه نديمه کو نه مينيت يان زيدهيه، سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين/ سه روکى په رله مان:

به لى سوپاس، کاک مم فهرموو.

به رپز مم اسکندر مم:

به رپز سه روکى په رله مان.

والله قسه کانى من ته قريبه ن کران، به س تيبينيه ک بو چونکه له مادده کانى پيشوو په ننگه له داهاتووش دا ئه م موناقه شهيه بکريت، مه سه له ن موناقه شهى ئه وه کرا که ئه مه به رپوه رايه تيبه بو بلين ده سته؟ مه سه له ن، کاتى ده لى ده ستهى به رپوه بردن ناوه نده که و اتا تو به رپرسياريه تپكى به کومهل دروست ده کهى له ده ست يه ک شه خص نييه، به رپرسياريه ته که جه ماعيه، مه سه له ن ئيستا ئيمه ده لى بين ده ستهى سه روکايه تى په رله مان، خو ده سته نييه، سه روکايه تى په رله مانه، باسى گروپى ده کهى هه ندى که س ده کهى مه سئويه ته که جه ماعيه، بويه به پيوستى ده زانم ئه و ده سته يه بمينيتن له مادده کانى پيشوو و داهاتووش دا، سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين/ سه روکى په رله مان:

به لى سوپاس، ماموستا نجا فهرموو.

به رپز نجا شعبان عبدالله:

به رپز سه روکى په رله مان.

يا ئيکى ئه ز پالپشتيا ئاخفتنيت کاک دابانى بکه م کو راستى ديتنا ته بومه هه ميا دادپه روه رى تيدا نيينه، يا دوويى/ سه باره ت ب ماددى/ ن يه که م/ ئه رشيفى ناوه نده بو مه به ستهى زانستى سوودى لى وه رده گريت و به پيى ياساى مافى ده سته و تنى زانبارى له هه ريمى کوردستانى عيراق ژماره ۱۱ ى سالى ۲۰۱۳ ليره تيبا وه رگرتنا زانباريا ژى لى زيده ديتن نا به س بو مه به ستهى زانستى وه رگرتنا زانباريا چونكى ديلا ب خو ديارى ياسايه کا هه ي ده سته و تنى زانبارى لهر هه ندى تيبا وه رگرتنا زانباريا ژى تيدا بيت و زور سوپاس.

به رپز د. رپواز فائق حسين/ سه روکى په رله مان:

به لى سوپاس، سوپاس بو به رپزت والله نازانم مه به سته چيبه له دادپه روه رى تيبا نييه؟ يه عنى هه مووتان ناوتان ئه نووسن و مونا خان ئه ينوسى و ده يداته ده سته من، يه عنى ئه گه ر يه کپک

نەبىنى ئەو مونا خانە نايىبىنى نەك من، بەراستى ئىنجا دوایی دەشى خويىنمەو، يەنى ئەلیم ئەو ناوانەى ئىستا خويىنمەو كىي تيا نىيە؟ ئىنجا ئەگەر يەكى نەنووسرا بى ئەبى بىلى پرواتان بى خەتای ئىمە نىيە، كاك شىخ ظاهر فەرموو.

بەرپز ظاهر محمد علی حسین:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ۸/ برگەى يەكەم ئەرشىفى ناوهند بۆ مەبەستى زانستى سوودى لى وەردەگىرئىت بە پىي ياساى مافى دەستكەوتى زانىارى لە ھەرىمى كوردستان - عىراق ژمارە ۱۱/ ى سالى ۲۰۱۳ من پىشنيار دەكەم ئەو برگەيەى بۆ زياد بكرئىت تەنھا ئەو بەلگەنامانە نەبىت كە پەيوەندىدارن بە ئاسايشى نىشتمانى، ئەو خالى يەكەم، خالى دووهم/ دەستەى بەرپوۋەبردنى ناوهند بۆى ھەيە ھەر بەلگەنامەيەك بۆ بەرژەوۋەندى گشتى بە نەپنى ئەژمار بكات، بەمەرجىك دەقىكى ياساىي رېگر نەبىت، ھىچ رېگرىبەكى ياساىي نەبىت، پىموابى لەرووى سىاغەوۋە وا جوانترە و زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، راست ئەكەى ئەو (مەگەرە) لا ئەبەين دواتر، كاك سىپان فەرموو.

بەرپز سىپان سالم حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ۸/ يەكەم/ ئامازە وئ چەندى كو ئەرشىفى بۆ مەبەستى زانستى سوود لى وەردەگرت، بەپىي ياساى مافى دەستكەوتنى زانىارى لە ھەرىمى كوردستان - عىراق ژمارە ۱۱/ ى سالى ۲۰۱۳ ھەشت سال دەرباز دبن ئەف ياساىە ل پەرلەمانى كوردستانى دەرکەتى ھەتاکو نوکە نەكەتیه بواریت جى بەجى كرنى دا ئايا ئەم لقيرى چەوا پشت بەستنى ب ياساىەكى بکەين كو ھەتاکو نوکە نەكەتیه بواریت جى بەجى كرنى دا؟ كەواتە ئەم بقى ياساىي رېگرىا ل ھاوولتايان دكەين، رېگرىت وان ھەكولەران دكەين كو بشين ژ وان ئەوى ئەرشىفى وەرگرن، چونكى ل گورى قى ياساىي دا د ماوى نەوود رۆژادا دەبوایە ئەف ياساىە بکەويتە بواری جى بەجى كرنى دا لى ھەشت سال دەرباز دبن و نەھ سال دەرباز دبن ھەتاکو نوکە ياسا مافى دەستكەفتنا زانىاريان لە ھەرپما كوردستانى نەكەتیهت بواری جى بەجى كرنى دا كەواتە ئەم دىبىتم تەناقزەك قى چەندى دا ھەيە كو ئەم پشت بەستنى ب ياساىي دىكە بکەين د دەمەكى دا ئەو ياساىە نەكەتیه بواری جى بەجى كرنى دا و زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، د.مخى الدين فەرموو.

بەرپز محى الدين حسن يوسف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من كرا پشتگىرى ھەر يەك لە د.زیدان و كاك چيا و كاك سىپان دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپز د.رېواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، قسەتان ھەيە لیژنە يان برۆینە ماددەى دوای ئەو؟ كاك بزار فەرموو.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پاستە لە ماددە ۸/ بڕگەى يەكەم دا ھاتوو ھەرشىفى ناوان بۆ مەبەستى زانستى سوودى لى وەرەگىرى بە پىي فلان ياسا و ياسا كە تىيدا ھاتوو، لىرە ھىچ كىشە يەك نىيە پىمان باشە ماددە كە ھەكو خۆى بىننىت، ئەم قانوونەى ژمارە ۱۱/ ى سالى ۲۰۱۳ لە چەند ماددە يەك دا زۆر بوار باسى كر دوو، مەسەلەن چۆنئەتى بە دەست خستنى زانىارى لە ماددەى (۴ و ۵) دا باسكراو، بەرامبەر ئەو ھەشدا ماددەى ۱۴/ اش لەو ياسايە دا ھەيە كە ماددە كە يەكى ترەو ھوكمىكى تر ھەيە، بۆيە ھەبوونى ئەم بڕگە يە بەم شىو ھەيە ئىستا ھىچ كىشە تىدا نىيە و پىمان باشە ھەكو خۆى بىننى، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسىن/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، ماددەى ۹/ فەرموو.

بەرپز روبىنە اويملك عزيز:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەرشىف كراوئىكى ھەلگىراو لە ناو ھەند نا بىردىتە دەرەو ھەرىم تەنھا پىشنىيازى دەستەى بەرپو ھەردنى ناو ھەند و بىارى ھەزىر نەبىت.

بەرپز د. رىواز فائق حسىن/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، ھەر بەرپزىك قسەى ھەيە؟ د. محى الدين، مامۇستا ابوبكر، كىي تر؟ لىرە بەرپزان كى قسە ئەكات؟ كاك حكمت، د. زىدان، كاك چىا، سەوسەن خان، كاك شىخ ظاھر، كەس ھەيە نەمان نووسى بىت؟ نىيە، مامۇستا ابوبكر و د. محى الدين، كاك حكمت فەرموو.

بەرپز حكمت محمد عبوزىد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت ماددا ۹/ كو تىدا ھاتىيە دىار كرن كو ئەو ئەرشىفە بۆ كەسەكى نىيە بتە ژ دەر قە بئنى پەزامەندىا ھەزىرى و يا دەستەى لقىرى بەس دىار نەكرىە كو ئەو ئەرشىفە بچتە ژ دەر قە و جارەكا دى بزقرىتە ھەرىما كوردستانى و بزقرىتە ناو ھەندى، پىويستە ژى يەعنى فەترە يەكا دىارى كراو ھەبىتن يەعنى د ماو ھى شەش ھەيفا دا يان سالىكى دا ئەو ئەرشىفەى كو ھەزىرى پەزامەندى لەسەر داى كو دەستەى جارەكا دى د ماو ھى شەش ھەيفا دا يان سالىكى دا بزقرىتە ھە جارەكا دى ناو ھەندى ل ھەرىما كوردستانى و زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسىن/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، سەوسەن خان فەرموو.

بەرپز سوسن محمد مىرخان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ۹/ لە پاستى دا كە دەلى ئەرشىف كراوئىكى ھەلگىراو لە ناو ھەند نا بىردىتە... يەعنى رستە كە ئەو ھەيە ھىچ مەفھومىكى نىيە، لە بەرئەو ھە پىويستە بكرىتە ھىچ ئەرشىفەىكى ھەلگىراو

له ناوهند نابردرېته يهك وشهيه دهرهوهى ههرېم تهنيا به پېشنيارى دهستهى بهرپوهبردى ناوهند و برپارى وهزير نه بېت، زور سوپاس.

بهريز د.رېواز فائق حسين / سهروكى پهرله مان:

به لى سوپاس، د.زیدان فەرموو.

بهريز زیدان رشید خان اودل:

بهريز سهروكى پهرله مان.

سه بارهت به ماددهى ۹/ ئرشيف كراوىكى هه لگيراو له ناوهند نابردرېته دهرهوهى ههرېم تهنها به پېشنيازى يان به پېشنيارى دهستهى بهرپوهبردى و ناوهند، جه نابتان ئه گهر به بىرتان بى له ياساى شوپنه وار زور تاوتويى ئه و بابه ته مان كرد له سهر بردنه دهرهوهى ههر كه لويه لېك يان دهست نووسېك، وهزير ده سلا تى ئه وهى نييه بۇ ناو عيراقيش، بۇ دهرهوهى ههرېمى كوردستان بپوات به رهامه ندى ئه نجومه نى وهزيران بى و ئه گهر بۇ دهرهوهى عيراقيش بى ده بى به رهامه ندى حكومه تى فيدرال بى، زور سوپاس.

بهريز د.رېواز فائق حسين / سهروكى پهرله مان:

به لى سوپاس، كاك شيخ ظاهر فەرموو.

بهريز ظاهر محمد على:

بهريز سهروكى پهرله مان.

ماددهى ۹/ ئرشيف كراوىكى هه لگيراو له ناوهند نابردرېته دهرهوهى ههرېم تهنها به پېشنيازى دهستهى بهرپوهبردى ناوهند و برپارى وهزير نه بى، لېره ئرشيف كراوىكى هه لگيراو له ناوهند، كه واته ئه وانهى هه ل نه گيراو بۇيان هه يه ببردريته دهرهوه، لېره ته حديدى كردييه، بۇيه پېشنياز ده كه م هيج ئرشيفيك نابردرېته دهرهوهى ههرېم تهنها به پېشنيازى دهستهى بهرپوهبردى ناوهند و رهامه ندى وهزير، نهك برپارى وهزير، رهامه ندى وهزير، زور سوپاس.

بهريز د. رېواز فائق حسين / سهروكى پهرله مان:

به لى دهستخوش، كاك چيا، فەرموو.

بهريز چيا حميد شريف:

بهريز سهروكا پهرله مانى.

له سهر بابه تى دهر ئېخستنا ئرشيفى بۇ دهرهوهى وهلا تى من تېبينيهك هه بى، ئه م كورد گه له جارا پيش موحتاجى پشته قانيا نيڤ دهوله تى هه نه بۇ ناساندا هه ندهك بابه تيت جينو سايد، هه له بچه، ئه نفال، شه رى داعشى دا، گه له جارا ريڤخراوى نيڤدهوله تى هه تا ريڤخراوين ناڤخويى پى تقين هه ندهك دوكيومېنت و به لگه نه ش ناڤخويى بۇ برنا دهرقهى وهلا تى، ڤيرى جا دى ئيحتيماله روتينيائيت ئيدارى گه له گه لهك زيده بن، گه له گ جارا بۇ كونفرانسه كى نيڤدهوله تى ريڤخراوهك پيتقى بۇ خاله كى مه سه له ن صه ريح هه يه كو هه ندهك دوكيومېنتى جينو سايد يان ئه نفال يه عنى هه له بچه د گه ل خۇدا ببيتن، ڤيرىدا روتينيائيت ئيدارى دى زيده زيده بن ده بيته سه به ب كو ئرشيف نه چنه ژ دهرقهى وهلا تى بۇ كارى پيوست، زور سوپاس.

بەرپىز د. رېۋاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەللى سۇپاس، مامۇستا أبو بكر، فەرموو.

بەرپىز أبو بكر عمر عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەرشىفكراۋىكى تۆماركراۋ نەك ھەلگىراۋ، چونكى لە ماددەى دوای ئەو ھەدا موددەى داناۋە بۇ ھەموو ئەوانەى كە دەستىنووس و ئەو ھەيان لايە نەك تۆماركراۋ، بەلام دەكرى بېرگەيەكى تىرىشى بۇ زىاد بىكەين، ئەمە رېگىر نىيە لەو ھى كە ناۋەندەكانى دەرەو، ناۋەندەكانى توۋىژىنەو ھە بۇ سوود بىنىن لەم ئەرشىفانەى ئىمە بە مىكانىزمىكى رېگەپىدراۋ سوودى لى بىنىن، ھەكو چۇن تەلەبەيەكى دىكتوراى ئىمە دەرۋات لە ئەرشىفى ولاتان سوود ھەردەگرى، ئەو مىكانىزمە رېكبخرى، زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رېۋاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەللى سۇپاس، د. محى الدين، فەرموو.

بەرپىز د. محى الدين حسن يوسف:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من پرسىارەكەم لە برادەرانى لىژنەى تايبەتمەندە، مەبەست لە بردنە دەرەو ھى ئەم ئەرشىفانە چىيە؟ ئايا مەبەستىيان بۇ پاراستىيەتى؟ يان مەترسىيەكان؟ ياخود بۇ ھەندىك مەسەلەن كارى تايبەتە و دواتر دەيبەن و دەيھىننەو ھە؟ ئەگەر مەبەستەكە بۇ پاراستىنى بى پىموايە دەبى، ھەر دەستوورى عىراقىش مەسەلەى ئاسار و ئەوانە، پىم وايە دەستوورى عىراقى تەنزىمى ئەو كارەى كردوو، ئەگەر بۇ دەرەو ھى عىراق بى پىموايە دەبى پىويستى بە حكومەتى عىراقى ھەيە، حكومەتى فیدرالى ھەيە، من پىم وايە بىرارى وەزىر بىرئىتە ئەنجومەنى وەزىران لە حالەتى بردنە دەرەو ھى و ئەو بابەتە، زۇر زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رېۋاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەللى زۇر سوپاس، كەس نەماۋە قسە بىكەت؟ لىژنە، بەللى قسە بىكەن، فەرموو.

بەرپىز سلمە فاتح توفيق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لېرەدا مەبەست لەو ھەيە كە ھەر ئەرشىفىك كە دەبىرئە دەرەو ھە بۇ خستەنەرووى زانستى بى، ياخود بۇ توۋىژىنەو ھى زانستى بى، ياخود بۇ ھەرزكردنى بى لە پىشانگايەكى نېودەولەتى دا، دەبى وەزىر رازى بى لە بردنە دەرەو ھى بۇ ئەو ھى مىكانىزمىك ھەبى لەسەر چۇنئىيەتى بردنە دەرەو ھى ئەم بابەتەنە بۇ دەرەو ھى ھەرىمى كوردستان، ئەم بابەتە زۇر زۇر جىاۋازە لەسەر مەسەلەى ئاسەوار، چونكى ئاسەوار بابەتتىكى فیدرالىيە، لە قانونى ئاسەواردا بە رېكوپىكى ئەم رېكارانە دىارى كراۋ، بەلام ئەرشىفەكانى پەيوەندىدارن بە مىللەتى خۇمانەو، ئەگەر ھەر ئەرشىفىك بىكەۋىت ياخود دەستىنووسىك بىچىتە بوارى ئاسەوارەو، ئۇتۇماتىكىيەن دەچىتە سەر قانونەكەى تر، لېەدا نامىنئىتەو، بەلام ھاورام لەگەل قسەكەى مامۇستا (أبو بكر ھەلەدنى)

ھەر ئەرشىفىكى ھەلگىراو لە ناوھند، ياخود تۆماركراو لە ناوھند، چونكە ئىمە بەشىك لە ماددەى دواتردا صەلاحييەتەمان داوھتە ئەو ناوھندانەى كە ئەرشىفى سەربەخۆى خۆيان ھەيە، بەتايبەتى ئەرشىفى تايبەتى، دەتوانن لەلای خۆيان بېيارىزن، بە مەرجىك دەبىت لە ماوھى (۱۲۰) رۆژدا لەو ناوھندە تۆمارى بكەن، بۆيە دەكرى ئەوھى بۆ ئىزافە بكەين، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس بەريز سەرۆكى لىژنەى رۆشنىبىرى، بەلام داواتان لئ دەكەم سەيرىكى ماددەكانى قانوونى شوينەوار بكەنەو بۆ ئەوھى موھەصەنتەرى، پارىزراوتر بئ، مەسەلەن بووترىت بەشىپوھەيەكى كاتى، بۆ مەبەستىكى زانستى يان ەرز كردن، يەئنى لەوئ تۆزىك وردترى بكەنەو، تەنھا بە مەبەستى پاراستنى ئەرشىفەكە، ماددەى (۱۰) بەريزان، فەرموو.

بەريز سارا دلشاد بكر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددە (۱۰):

يەكەم: ھەر كەسك ئەرشىفىكى تايبەتى لەبەردەست دا بىت پىويستە:

۱- لە ماوھى (۱۲۰) رۆژدا لە رىكەوتى بەركاربوونى ئەم ياسايە بە ژمارە و بر و داتاي دروست لە ناوھند تۆمار بكات.

۲- ويئەيەكى رەسەن يان لەبەرگىراوى ئەرشىفكراوھ مېژووويەكان رادەستى ناوھند بكات.

۳- بەرپرسىارىتى ياسايى پاراستنى ئەرشىفەكە بگريئە ئەستۆ و ھەماھەنگ بىت لەگەل ناوھند بە مەبەستى چاودىرى و سەرپەرشتى كردن.

دووھم: ھەر كەسك ئەرشىفىكى گشتى لەبەر دەست بىت پابەندە بە گەراندەوھى بۆ ناوھند و پاداشتىكى پى دەدرىت.

سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، ماددەى (۱۰) بەريزان كئ دەيەوئ قسەى لەسەر بكات؟ بەلئ بەريزان ناوھەكان دەخويئەوھە بزائىن كىمان نەنووسىوھ: د.مخى الدين، كاك سىپان، د.إسماعيل، مامۇستا أبوبكر، مامۇستا عثمان، كاك مەم برھان، مامۇستا عمر، د.گەلاويژ، گولستان باقى، كاك مەم برھان، فەرموو.

بەريز مەم برھان محمد قانع:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم پرۆژە ياسايە بە حوكمى ئەوھى لە لىژنەى رۆشنىبىرى پيشكەش كراوھ، بۆ تەئريخ دەيليم، من لە ناو ئەو لىژنەيەم، ئەم پرۆژە ياسايەم ھەم ئىمزا نەكردوھ، ھەم لەگەل بەشىكى زۆرى پرۆژە ياساكە نيم، بۆ نمونە تەماشى بكەن لەم ماددەيەى كە ئىستا لە خويئندەوھين و قسەى لەسەر دەكەين، ماددەى (۱۰)، لە خالى يەكەم دا دەلئ (۱۲۰) رۆژ تۆ بۆت ھەيە تۆمارى بكەى، باشە؟ كەچى لە برگەى دووھم دا ھەر كەسك ئەرشىفىكى گشتى بەر دەست بىت پابەندە بە گەراندەوھى، پابەند كراوھ لەوئ دا بەس تۆمار كردنە ئىجبارىيە دەبى بىگەريئىتەوھ، من ئىستا

بۇ نمونە نامەيەكى (قانىع) م لايە بۇ (بىكەس) ى شاعىر بۇ قازى، ئەم مەسەلەيە پەيوەندى بە قەزىيەى كوردەوۋە ھەيە بۇ نمونە، ئى بۇ من پابەند بىكرىم بەوۋى كە ھاوولائىيەك ئەم مەسەلەى ئەرشىفە لاي خۇى باشتى دەپارىزى؟ يەنى يان دەزگاي مەسەلەى (ژىن)، دەزگاي (س) دەزگاي (ص) ئەمانەى پابەند بىكرى بەوۋى كە نەقل بىكرى و بگويىزىتەوۋە، پىموايە ئىجھافە بە حەقى دامەزراوۋەكانى تى ئەرشىف، دەزگاكاني تى ئەرشىف، ھەندى كارەكتەر خۇى ھەيە ئەرشىفەكان كۆ دەكاتەوۋە، لە شۆرشى يەك لەدوا يەكەكان دا لىشاوۋىك بەلگەنامە ھەن، كە ئەوانە كارەكتەرەكان خۇيان باشتى دەپارىزن تاوۋەكو بچىتە ئەو شوپنە، بۇيە پىموايە سەر لەبەرى ئەم پرۆژە ياسايە بەپاستى نازانم چى ئەگەر دەرچەيەكى قانونى بدۆزىتەوۋە، بۇ ئەوۋى دەولەمەندتر بىكرى و سەرنجى تى ئەرشىفى و بەراوردىردن بەو ياسايەى شوپنەوار، ھەندى شت ھەيە من ھەست دەكەم ئىشكالىەت ھەيە لە نىوان شوپنەوار و كەلەپوور و مەسەلەى ئەرشىف و بەلگەنامە، ئەرشىف پىرۇسىسەكەيە، پىرۇسەى ئەرشىف كىردن ئەو شوپنەيە، موئەسەسەكەيە كە پىرۇسەى ئەرشىف دەكات، دەلپىن ئەرشىف، لە كاتىك دا بەلگەنامەكان بەو ەمەليەيە تىدەپەرىندىن، بەلگەنامەكان لەم شوپنەدا، ھەست دەكەم كەم و كورپىيەكى زۆر زۆر ھەيە، با بلىم پەرش و بلاويەك ھەيە، زۆر زۆر پىويىست بە راست كىردنەوۋە دەكات، جا ئايا لىژنەى پەيوەندىدار كە لىژنەكەى ئىمەيە دواجار دەرەقەتى ئەم مەسەلەيە دىت؟ بە زەحمەتى دەزانم، ترسم ھەيە ئەم ياسايە بە نيوۋە ناچل و بە ناكاملى بىروات، ئەگەر ئەم ياسايە بىخىتە ۋەرزى داھاتوۋە ئەگەر مەجالى تىدا ھەبىت، تەسەور دەكەم باشتى دەولەمەند بىكرى و خزمەتى زياتر بىكات، نەوۋەكەبە و شىوانە، ھەست دەكەم ئەوۋەش دەرچى رەنگە دواى سى مانگ ۋەكو ياساى كارەباكە، دواى سى، چوار مانگ داوا بىكەين كە سەرلەبەرى بەشىكى زۆرى ھەموار بىكرىتەوۋە، سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، راستى شوپنەوار مەساحەيەكى ترە، موددەى سالى دىيارىكراوۋە، تەعريفى وازحە، كەلەپوور تەعريفى وازحە، دوو شتى جىاوازن، دوو مەساحەى جىاوازن، سەبارەت بە پىشنىازە ياساى ھەموارى ياساى ۋەزارەتى كارەبا لە راستى دا ئىمە زۆر بە چاكى حازرمان كىردبوو، ئىمە زۆر پىداگرىمان كىرد بۇ ئەوۋى ئەم پەيرەوۋە نەگۆرئ بە رىنمايى وتمان دەبى پەيرەوۋە بى ناپى رىنمايى بى، رەنگە بەرىزان لە لىژنەى ياساى زۆر زۆر پىداگرىيان كىردى بۇ ئەوۋى نە پەيرەوۋە تەواوۋە ئەوۋە مەبدەئە عاممەكەيە و ناپى رىنمايى بى، بەلام ۋەزارەتى كارەبا بە ئىلحاحەوۋە داوايان كىرد كە رىنمايى بى، ئىستا ئەوۋەتا ناتوانن پەيكەرى ۋەزارەتەكە دابىنن، ئەوۋە ئىمە نىن كە ھەلەمان كىردوۋە لە راستى دا، يەنى لەوۋى ۋەزارەتى كارەبا بە نەيھىننەوۋە سەر خۇمان، ئەوۋە ۋەزىرىكى حكومەتى ھەرىمى كوردستانە، جىاواز لە روئىاي ئەنجومەنى ۋەزىران قسەى كىردوۋە، كە ئەصل ئەوۋەيە ۋەزىر حەقى ئەوۋەى نىيە رەئى خۇى بلى، ۋەزىر دەبى رەئى ئەنجومەنى ۋەزىران بلى، ئەگەر رەئىكى ھەيە دەبى لە ئەنجومەنى ۋەزىران لۇبى بۇ بىكات و با بلىنن وا بىكات لە ئەنجومەنى ۋەزىران پەسەند بىكرىت، نامەوئى بچمەوۋە سەر ئەوۋە، بەلام ئىمە مولزەمىن بەوۋى كە ۋەكو پابەندىيەكى قانونى، سياسى، ئەخلاقى، ئەبى تەعدىلەكە بىكەين بۇ

ئەوھى كە ئەو ياسايە ياسايەكى تازە پەسەندىكراوھ بىكەوئىتە بواری جىبەجى كىردن، سوپاس كاك مەم، مامۇستا عمر، فەرموو.

بەرپىز عمر عبدالله فتاح:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

تەبەن ئەم ماددەيە جۆرە پابەند كىردىكى تىايە بەو كەسانەى كە ئەو بەلگە نامانەيان لايە بۆ ئەوھى بىگەرپىننەو، بەلام لە راستى دا پابەندىيەكە لەبەر ئەوھى ئەو بەرپىزانەشى كە پىشنىارىيان كىردووھەستىيان كىردووھە ئەمە شتىكى قورسە كەسىك لەگەل ئەرشىف و بەلگە نامەيەك ماندوو بووبى و دوایى پابەندى بىكەى بە گەرپاندنەوھى، تۆزى شەرمى تىايە مەسەلەن لە خالى يەكەم دا دەلى ھەر كەس ئەرشىفىكى تايەتى لەبەر دەست دا بىت (پىويستە) واتا تۆ پابەندى دەكەين، خالى (۱) و (۲) و (۳)، كەچى لە ماددەى (۱۲) دەلىپى ھەر كەس پابەندى حوكمەكانى بىرگەكانى ئەوھەندە و ئەوھەندە نەبى سزای دەدرى، بۆيە من پىشنىار دەكەم تەنھا ئەمەى تىا بىمىنئەتەوھە ئەو خالى يەكەم (لە ماوھى (۱۲۰) رۆژدا لە رىكەوتى بەركاربوونى ئەم ياسايە بە ژمارە و بر و داتاي دروست لە ناوھەند تۆمار بىكىت)، ھەر كەسىك ئەرشىفىكى لايىت، ئەمە ئىختىارىيە، تەقربىەن پابەند كىردى تىا نىيە، چونكە صىغەكانى تر جۆرىك لە ئەم و پابەند كىردى تىايە و يەنى وەكو بلىپى لە بەرامبەردا ئەگەر كەسەكەش پابەند نەبوو ھىچ سزايەكت بۆى نىيە، بۆچى يەنى بەو شەرمەوھە بابلىپىن ماددەيەكى قانونى بنووسرىتەوھە؟ بىرگەيەكى ياسايى؟ بۆيە بە برۆاي من باشترە ئەو دوو سى خالى تر لىبدرى و تەنھا ئەوھە بىمىنئەتەوھە، ھەر كەسىك ئەرشىفىكى لايە لە ماوھى (۱۲۰) رۆژدا بە تايبەت ئىمە پىشتر ئەو بەرپىزانە باسايان كىرد، ھەندى بەرپىز زەحمەتى زۆرىان كىشاوھ ناوھەندىان ھەيە، ئىستا ناوھەندەكە بۆتە ناوھەندى كەسى، رىك ئەم كەسە دەگرىتەوھە، قورسە پابەندى بىكەى، ھەموو تەمەنى خۆى خەرىك بووھە ئەرشىفىكى دروست كىردووھە، ھەندى بەلگە نامەى مېژوووى كۆكردۆتەوھە، ئىستا تۆ بە ئاسانى لىپى سەنى قورسە، داواى لى بىكەى وئىنەت بداتى شتىكى زۆر زۆر باشە، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى، كاك سىيان، فەرموو.

بەرپىز سىيان سالم حسن:

بەرپىز سەرۆكا پەرلەمانى.

ماددە (۱۰) (يەكەم): ھەر كەسىك ئەرشىفىكى تايبەتى لەبەردەست دا بىت پىويستە:

۱ - لە ماوھى (۱۸۰) رۆژدا لە رىكەوتى بەركاربوونى ئەم ياسايە بە ژمارە و بر و داتاي دروست لە ناوھەند تۆمار بىكات.

كەواتە ئەو وادەيە درىژ بىكەينەوھە بۆ ئەوھى بتوانن زىاتر ئەو ھاوولتايانە سوود لەو ماوھەيە وەرگىن و بتوانن ئەو ئەرشىفە يان ئەو داتايەى لە دەستىيانە تۆمارى بىكەن، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس كاك سىيان، مامۇستا عثمان، فەرموو.

بەرپز د. عثمان علی سمايل:

بە ناوی خوای بەخشندەى میهرەبان.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەى (۱۰) بـرگەى (یەكەم) كە دەلپت (هەر كەسپك)، لە ماددەى (۱۱) ش ئەگەر دواتر سەیرىكى بكەين ئەو بەرپزانەى لیژنە دەلى (هەر كەسپكى تايبەت) واتا ئەرشیفىكى تايبەتى لەبەر دەست دا بوو، كەواتە بۆ ناوەند هەبوو سزای بدات یان لپى بکړیتەو بە پارە بیفرۆشى، بەلام ئایا ئەو ى مامۆستا (عمر) یش دەیلئ، ئەگەر ئەو كەسە كە شتپكى، ئەرشیفىكى تايبەتى لەلا بوو، بۆ نەگوتراوه لپى بکړدړئ؟ یان بە پارەیهك بۆى بخەملیندړئ؟ شتپكى وا بئ بۆ سزاكەى دانراوه؟ بۆ پارەكەى دانەنراوه؟ زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، د. گەلاوئز، فەرموو.

بەرپز د. گەلاوئز عبید عثمان:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەى (۱۰) لپره لە یەكەم پیمباشە هەر كەسپك ئەرشیفىكى تايبەتى یان گشتى لەبەر دەست دا بپت پپویستە لە ماوهى (۱۲۰) رۆژدا لە ریکهوتى بەرکاربوونى ئەم یاسایە بە ژمارە و بر و داتای دروست لە ناوەند تۆمارى بکات، پاداشتیکیشى پئ بدړیت، ماددەى (دووهم) لابړیت باشتەرە پیم، سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلئ سوپاس دکتۆره گولستان باقى، گولستان خان، فەرموو.

بەرپز گلستان باقى سلیمان:

بەرپز سەرۆکا پەرلەمانى.

سەبارەت ماددئ (۱۰) و خالاً ئپكى گوتیا لە ماوهى (۱۲۰) رۆژدا لە ریکهوتى بەرکاربوونى ئەم یاسایە بە ژمارە و بر و داتای دروست لە ناوەند تۆمارى بکات، بەرپز سەرۆکا پەرلەمانى، هەندە كەس هەنە ئەرشیفەك مەزن لەلای ئەوانە و قە شارديیه، باوەرپم (۱۲۰) رۆژ نەبن، (۲۴۰) رۆژ بچن ناڤه گەرئین ناڤا ئەرشیفى، چونكى ب ساناهى ئەو ئەرشیفە ب دەست خو نەپپخستیه، گەلەك زەحمەت پپقه ديتييه، ئەو بواری هینا كو دەما ئەڤ ئەرشيفا قەگەران ئان ژى تەسليم كر پاداشتهكى باش بدەئ، لەوما باوەرپم دئ نیکخۆ نھیلن و نە شەرتە ژ ناڤ ژى بچیتن، وەكى نوکە گەلە كەسایەتى ديار هەنە لە كوردستانئ، لە هەرئما كوردستانئ، گەلەك ئەرشيف و كەلوپەلپن شوپنەوارى لە دەڤ هەنە، ل دەڤ خو ھیلانە ئەسلەن تەسليم ناکەن، بەلكو كریا ملكى خو و بە ملكى خو دەرزانن، ل ڤیرا چاوا لایەنپت پەيوەندیدار دشتت ئەرشيفئ ب دەست خو ئپخیتن ئەگەر ئەو رازى نەبیتن قە گەریتن یان ژى تەسليم بکات، گەلەك سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، سوسن خان، فەرموو.

بەرپز سوسن محمد میرخان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۰) لە بەرگەى (بەكەم)دا كە دەلێت (هەر كەسێك ئەرشىفېكى تايبەتى لە بەر دەست دا بێت) ئەو ئەرشىفە تايبەتە دەشێت ئەرشىفېكى كەسى بێت مەسەلەن، نەتوانرێ بگەرپنرێتەو، بۆيە پيويستە بەو شىووەيە دابپنرێتەو، بلى (هەر كەسێك ئەرشىفېكى تايبەتى گشتى نىشتىمانى و نەتەوہيى و يان ميژووى لە بەر دەست دا بى)، چونكە تۆ ناتوانى بەس بلى تايبەت، ئەگەر بلى تايبەت، ئەوہى كەسەكەيە و ناىگەرپنرێتەو، لە خالى دووہم دا كە دەلى (ويئەيەكى رەسەن) ئيمە زانيومانە رەسەن بۆ خانەوادەى رەسەن، بۆ كەسى رەسەن بەكار دىت، من نەمزانىوہ بۆ ئەشيا بەكار بېت، لە بەر ئەوہ ئەگەر ئەو رەسەنە بگۆردرېت بە (ويئەى راستەقېنە) يان (ويئەى حەقىقى)، لە بەرگەى (دووہم)دا كە دەلى (هەر كەسێك ئەرشىفېكى گشتى لە بەر دەست بېت پابەندە بە گەراندنەوہى بۆ ناوہند و پاداشتيكى پى بدرېت)، يەعنى دەكرى لېرە ئاماژە بەوہ بدرى كە بە پى قەبارە و گرنكى و ئەھمىيەتى ئەو ئەرشىف و بەلگەنامانە، چونكە ئەو ئەرشىفە گشتىيە دەكرى ئەرشىفېكى زۆر گەورە بى، دەكرى ئەرشىفېكى زۆر بچوو كيش بى، لە بەر ئەوہ ئەگەر ئاماژە بە ئەوہ بدرى كە پاداشتەكە دەبى جياواز بى ئەگەر ئەرشىفەكە زۆر بچوو ك بى يان گەورە بى، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس سوسن خان، د.محي الدين، فەرموو.

بەرپز د.محي الدين حسن يوسف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى (۱۰) پشنگيرى رايەكەى كاك سىپان دەكەم كە ماوہكەى لە شەش مانگ كەمتر نەبى لە رېكەوتى دەرسەبەكاربوونى ئەم ياسايە، ئەوہى تريان پەيوەندى بە ويئەى رەسەن و يان لە بەرگىراو ھەيەو پيموايە ئەوانەى كە ئەو ناوہندانەيان ھەيە كە خويان دروستيان كردوو، رەنگە بە دەيان و سەدان مليۆن دیناريان لى خەرج كردبى، ئىنجا كۆپى كردن و ياخود لە بەر گرتنەوہ يان ناردنى ويئە رەسەنەكەى رەنگە خەرجىيەكى زياد بخاتە سەر خاوەنى ئەو شوپنە، بۆيە من لەگەل ئەوہم كە ئەركى كۆپى كردن، يان لە بەرگرتنەوہكە لە ئەستۆى ناوہندى پاراستنى بەلگەنامەكان بى، ئەو بەرپرسيارپتييە ياساييەشى كە دەكەويتە ئەستۆ بۆ ھەماھەنگى و ئەوانە پيموايە دەبى كۆمەك و ھاوكارى بكرى، بۆ ئەوہى بتوانى پاريزگارى لەو بابەتە بكات، خالىكى تر ئەوہى پەيوەندى بە بەرگەى دووہمەوہ ھەيە مەبەست لە ئەرشىفكراوہ ميژوووييەكان ئايا مەبەست لە بەھا ميژوووييەكانى ئەو بەلگەنامانەيە؟ ياخود تەنھا لايەنى ميژوووييەكانى ئەو بەلگەنامانە دەگەرپنرێتەوہ؟ زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس كاك دكتور، د.اسماعيل، فەرموو.

بەرپز د. إسماعيل على طه:

بەرپز سەرۆكا پەرله مانى.

خالا يه كى تيبينيا من ئەز پشتگيريا كاك (سيپان) و (د. محى الدين) دكه م، ماوى مادده بيتته (۱۸۰) رۆژ، يادى من پرسيارهش ليژنا تايهت خالا دووى نقيسى (ويئنه يه كى ره سەن) يه عنى نزانم ويئنه كه بۆ ويئنه، ويئنه نايهتته نوسخه، ده بيتته دانه يه كى ره سەن، دانه ده بيتته نوسخه، ويئنه ده بيتته صوره، گهل ته گوتى صوره نايهتته ره سەن، ئەز تيگه هيشتم، دزانم مه خصه دا وه نوسخه ئەصليه يه، نازانم نيك من ويئنه نه يا درستته، هەر وه كو تيبينى ئەز دپيژم، سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

پيى ده ووترى رونووس، رونووسى ره سەن، چاكي ده كه ين، به لى سوپاس، ماموستا ابوبكر، فەر موون.

بەرپز ابوبكر عمر عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

پشتگيرى له (د. محى الدين) و (كاك سيپان) و (د. إسماعيل) ده كه م، هەر چه نده به پيى ياساى ئە كاديمياى كوردى و قاعيده و بنه ماي (عدم الجهل باصدار القوانين) هه يه، به لام (۱۲۰) رۆژ پيموايه كه مه، بۆيه له شهش مانگ كه متر نه بى، دووهم / به ئيجازهى بهرپز سەرۆكى ليژنه ي رۆشنبيري، ئەم مادده يه زۆر جوان دارپيژراوه، ئەر شيفى گشتى و ئەر شيفى تايهتتى جيا كر دۆته وه، ئەر شيفى گشتى راده ست ده كر يته وه، ويئنه ئەصليه كه، يان ويئنه يه كى له بهرگيراو، به لام ئەر شيفى تايهت بهرپرسياريتى پاراستنى له ئەستۆ ده گريى به هه ماههنگى له گهل ناوه نده كه دا، بۆيه پيموايه صياغه كه صياغه يه كى جوانه، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

به لى كاك دكتور، فەر موو.

بەرپز د. بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

سه بارهت به مادده (۱۰) پيشنيار ده كه م به ئيجازهى بهرپز سەرۆكى ليژنه ي رۆشنبيريىش بى، له بهر ئەوه له مادده (۱۰) له برپگه ي يه كه م ئەر شيفى تايهت هاتوو، مادده (۱۰) برپگه ي (يه كه م) ئەر شيفى هاتوو، سى خاله ئەم برپگه يه، برپگه ي (دووهم) ئەر شيف موته عه ليقه به ئەر شيفى گشتى، مادده ي (۱۱) ئينجا دى جار يكى دى ئەر شيفى تايهتته، ئەگه برپگه ي دووهم بكه ينه مادده يه كى موسته قل له دواى مادده (۱۱) دانين، چونكه ئەوه ئەر شيفى گشتى يه برپگه ي (دووهم)، با ئەوه ي برپگه ي (يه كه م) ئەر شيفى تايهتته، دواى ئەوه يه كسه ر مادده (۱۱) ش كه ديت هەر ديسان موته عه ليقه به ئەر شيفى تايهتته، ئەگه به و شپوه با ئەو گومانه ش دروست نه ده بوو له سه ر ئەوه، چونكه ئەوه برپگه ي يه كه م باسى ئەر شيفى تايهتته، ئەر شيفى تايهتتيش له مادده (۱) ته عريف كراوه، پيويست ناكات لي ره جار يكى تر پيى ته عريفى ئەر شيفى تايهتت بكه ين ئەر شيفى تايهتت چيبه بۆ لي ره باس نه كراوه، ئەوه له مادده (۱) هه يه، ئينجا ديين خالى دووهم كه ده ليت ويئنه يه كى ره سەن يان له بهرگيراوه ئەر شيف كراوه ميژووويه كان راده ستى ناوه ند بكات، سبيهم بهرپرسياريتى ياساى پاراستنى ئەر شيفه كه بگريته ئەستۆ، چونكه له ده ستى ئەو ده مينيت،

موجهره د لیره مولزهمه بچیت بۆ ناوهند تۆمار بکات، هر لای شه خصه که یان هاوولاتی ده مینیت، بویه ئه و مه سئولیه ته ی قانونی پاراستنی ئه م ئه رشیفه ده گریته ئه ستۆ، به لام ئه گه ر پرسیار ئه وه بی بۆ له ئه رشیفی گشتی ئه و مه سئولیه ته هه لئاگرین؟ ئی ئه رشیفی گشتی خوی له ناوهنده و ناوهند پی پی مه سئوله، جیاوازییه که ئه وه یه، بویه پیشنیار ده که م برگی (دووه م) له ماده ی (۱۰) ئه گه ر بکه یه ماده یه کی موسته قل له دوا ی ماده ی (۱۱) دانپین، ئه وه ی ئه رشیفی تایبته هه مووی ته سه لسوله که له گه ل یه ک دیت، ئینجا ئه رشیفی گشتیش پیکه وه دیت پیش ماده سزاییه کان، زۆر سوپاس.

به ریژ د. ریواز فائق حسین / سه روکی په رله مان:

به لئ زۆر سوپاس، کاک د. زیدان، فهرموو.

به ریژ د. زیدان رشیدخان اودل:

به ریژ سه روکی په رله مان.

سه باره ت به ماده (۱۰) هاو پای کاک (مه م) م، هه رچه نده جه نابنتان وه لامت دایه وه، به لام وه لامه که ی لیره دا ئالۆزی دروست ده کات، به ریژ سه روکی په رله مان، له خالی دووه م وینه یه کی نییه، وینه ی ره سه ن یان له به رگیراو ئه رشیفکراو و میژوو بییه که، که ده لئ میژوو بییه که ده چیتته وه سه ر یاسای پیشووتر، له شوینه وار و که له پوور لیره موعاریز ده بیتته وه، ده بی وشه ی میژوو بییه که لادری، بۆ ئه رشیف ئیمه ده توانین ئه رشیفی چاپکراو بیاریژین، ئه رشیفی ده سنووس ده چیتته وه قابلی که له پوور، که واته لیره وشه ی چاپکراو دابنپن له و کاتانه ی نووسراوه کان چاپ کراوه ئه وانه ئه رشیف ده کری، ده سنووس ئه گه ر داخیل بکه ی ئه م یاسایه ده رچوو، بۆ نمونه ده زگای ژین له سلیمانی (۱۲۰۰) ده سنووسی پاراستوو، چی لئ ده که ی به پی پی ئه و یاسایه؟ تۆ له پیناسه ی ئه رشیف ده لئی ده سنووسه کان بیاریژن و بگه رپنینه وه، ده زگایه کی سه ربه خویه زۆر که سایه تیش پالپشتیبان کردوو، به لام لیره چۆن ئه و ده زگایه مامه له ی له گه ل ده کری؟ که ئامانجیشی ته نها پاراستنی ده سنووسه، (۱۲۰۰) ده سنووسی گرنگیشی پاراستوو، بویه لیره ئه و موعاره زه یه دروست ده بی له سه ر وشه کان، له سه ر لیکدانه وه کان، له پیناسه کان دا، برگی دووه م ده لئ: (مافی هه ر که سیکه ئه رشیفی گشتی) ئه گه ر هه له نه بم مامۆستا (أبوبکر) یش باسی کرد، لیره مافت پیداوه ئه رشیفی گشتی هه ر که سیک بیدۆزیتته وه پاداشت ده کری، ئه ی ئه رشیفی تایبته ئه گه ر زۆر گرنگ بوو؟ که سیک دۆزییه وه؟ له پیناسی ئه رشیفته هه یه و ئه رشیفی گشتیشته هه یه، بلئ ئه رشیف، گشتی مه نووسه، بویه ئه م برگیه بکریتته له ئه حکامی گشتی ماده یه کی سه ربه خۆ بئ، هه ر که سیک ئه رشیفیک بدۆزیتته وه یان بیه پینیتن بۆ ناوهند پاداشتی پی دهری، زۆر سوپاس.

به ریژ د. ریواز فائق حسین / سه روکی په رله مان:

به لئ سوپاس، سه روکی لیژنه ی رۆشنبیری، فهرموو.

به ریژ سلمه فاتح توفیق:

به ریژ سه روکی په رله مان.

سوپاسی مامۆستا أبوبکر هه له دنی ده که م، زۆر باش له ماده که تیگه یشته، له راستی دا بابته که زۆر زۆر ئاسانه، ناوهندیکمان هه یه، چیگه یه کمان هه یه چهند ساله خزمه ت ده کات له بواری

ئەرشىفى ئەم بابەتانەدا، ئەگەر مەسەلەكە، خۆزگە لىژنەى شارەوانى راپۆرتەكەتان بنووسىايە ئىستادەتانتوانى زىياتر ھاوکارىمان بىكەن، بەلام بەداخەوہ چى بىكەين يەئىنى؟ ناوہندىك ھەيە كۆمەلىك ئەرشىفى لەلايە، ئەگەر ئەرشىفەكە ئەرشىفىكى تايبەت بى، ھى شەخسى خۆى بى، ھى باپىرى بى شاعىرە، ئەرشىفىكى كۆمەلى نووسەرى لايە، ئەمانە ئەرشىفى خاصن، دەتوانى تەنھا لەم ناوہندە بەس تۆمارى بىكات، ئىمە ئىشمان چىيە لەم ياسايە؟ ئىشمان ئەوہيە، ئەركمان ئەوہيە كە ئىمە پارىزگارى لە ئەرشىفى كوردستان بىكەين، بە تايبەتى و بە گشتىيەوہ، ئەم بابەتە لەبەر ئەوہى بابەتىكى تازەيە لە كوردستان، ئىمە ناتوانىن يەكسەر بلىين ھەمووتان فەرموون شتەكان تەسلىم بىكەنەوہ، ناوہندەكە بابەتە تايبەتەكانى تەنھا تۆمار دەكات، بۆ ئەوہى حكومەت ئاگاي لى بى كە ئەم بەرپزانە چ شتىكىان لەلا تۆمار كراوہ، وەكو ئەرشىفىكى شەخسى بى، ياخود ئەرشىفىكى نىشتىمانى ئىمە سەبرى دەكەين، ئەگەر بابەتەكان مېژوويى بوون ئەوراقي مېژوويى گرنگ بوون، كۆپىيەكى، لىرەش مروونەت دراوہتە ئەو ناوہندانە، لەبەر ئەوہى ھەنگاويكى تازە و يەكەمە، كۆپىيەكى ياخود ئەگەر خۆى ھەزى لىبوو نوسخەى ئەصلىيەكەى تەسلىم بىكات بەم ناوہندە، بۆ ئەوہى پارىزگارى لى بىكات، دەبى پاراستنى ئەرشىفەكەش خۆى لە ئەستۆ بگرى، ئەرشىفى گشتىش ئىمە لە پىناسەكان دا پىناسەمان كىردوہ، كە ئەو بابەتانەن كە پەيوەددارە بە دام و دەزگاكانى حكومەتەوہ، ئەگەر ھەر كەسك لەلاى بى ناچارە و پابەندە بە گەرانەوہى، چونكە ئەوانە مولكى حوكمەتن، فەترەيەك لەلاى بەرپزتان بووہ، لە بەرامبەر گەراندەوہى بۆ حكومەتى ھەرىمى كوردستانىش پاداشت دەكرىن، لەبەر ئەوہى بىرگەكە بىرگەيەكى زۆر زۆر باشە، ھىوادارىن وەكو خۆى بىمىنەتەوہ، ئىمە وەكو خۆمان ھىچ تىبىنىيەكمان لەسەرى نىيە، نووسىنەوہى ئەم ماددەيە كاتىكى زۆرى ويستووہ، ھەم لە وۆركشۆپەكان دا كىردوومانە، ھەم لەو كۆبوونەوانەى كىردوومانە، ئەو كەسانەشى كە ئەم ئەرشىفانەيان لايە كە ئەو ناوہندانەيان ھەيە، رەزامەند بوون لەسەر خال بە خالى ئەم بىرگەيە، سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، ماددەى (۱۱)، فەرموو.

بەرپز جلال محمد عبدالله:

ماددەى (۱۱):

يەكەم: ئەرشىفى تايبەت ياراي فرۆشتن يان سوود لى وەرگرتن يان دەستدارى نىيە بۆ كەسانى بىيانى بەرەزامەندى ناوہند نەبىت.

دووہم: ناوہند مافى لە پىشەنەيى ھەيە لە كاتى فرۆشتنى ئەرشىفى تايبەت دا. سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى، ماددە (۱۱) بەرپزان، كاك دابان، ئاشنا خان، د.شايمان، مامۇستا أبوبكر، مامۇستا عثمان، د، زىدان، كاك شىخ ظاھر، كاك د.زىدان، فەرموو.

بەرپز د. زیدان رشید خان اودل:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە (۱۱) بەراستی لە رووی مەفھومەو زۆر وازح نییە، ئەرشیف ئیمە ئامانجمان لە دەرکردنی ئەو یاسایە ئەو یە کە ئەرشیف نابێ بە هیچ شیوہیەك بفرۆشرێ، تۆ لە ماددە پێشتر، لە بڕگە دوو دەلی (ھەر کەسێک ئەرشیف بێنیت بۆ ناوەند پاداشت دەکرێ)، کەواتە بۆ بڕگە بدەین کپین و فرۆشتن بکری؟ چ ئەفزەلییەت بۆ ناوەند بێ یان بۆ کەسێکی دەولەمەند، یان کەسێکی تاییەت بێ، ئەم ماددە پێویست ناکات، ناوەند بە بڕگە دوو مەماددە پێشتر بۆ خۆی ھەر کەسێک بەینێ پاداشتی دەکات، دەبێ وشە (پاداشت ھەبێ)، بەلام وشە (کپین و فرۆشتن) چ ناوەند بێ، چ کەسێکی تاییەت بێ جائیز نییە لە یاسادا بەیندری، چونکە ئەرشیف سەرۆکی نیشتمانی یە.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس، تەواو، رەئێ خۆی دەلی، کاک شیخ ظاھر، فەرموو.

بەرپز ظاھر محمد علی حسین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە (۱۱) (یەكەم: ئەرشیفی تاییەت یارای فرۆشتن) لێرە یارا پیموایی وشە یەکی روون نییە.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

(یارا) یەعنی (قابیل) لەم پەرلەمانەش بەس ئەو وشە یە بەکارھات.

بەرپز ظاھر محمد علی حسین:

(بۆ فرۆشتن نییە)، یان (سوود لێ وەرگرتن)، یان (دەستداری نییە بۆ کەسانی بیانی بە رەزامەندی ناوەند نەبیت) لێرە (ناوەند) پیم باشە بکریتە (ئەنجومەن نەبیت) (بە رەزامەندی ئەنجومەن نەبیت)، خالی دوو م / (ناوەند مافی لە پێشینە یی ھە یە لە کاتی فرۆشتنی ئەرشیفی تاییەت دا)، پێشنیار دەکەم صیاغە کە ی بەو شیوہی لێ بکری (پێشینە بۆ ناوەندە لە کاتی فرۆشتنی ھەر ئەرشیفیکی تاییەت ی دا)، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس کاک شیخ ظاھر، کاک دابان، فەرموو.

بەرپز دابان محمد حسین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە (۱۱) بڕگە یەكەم: (ئەرشیفی تاییەت یارای فرۆشتن یان سوود لێ وەرگرتن نییە) فرۆشتنە کە ئاسایی یە، بەلام سوود لێ وەرگرتنە کە بۆ؟ یەعنی کەسێک کە ئەرشیفیکی تاییەت ی ھە یە، رۆژانە خەلک کە دیراسە ی لەسەر دەکات، خەلکی بیانی ماستەری لەسەر دەھینێ، لیکۆلینەو دەکرێ، ئەگەر سوودە کە مەبەستی شتیکی ترە ئەمە یان قەینا، بەلام ناکرێ بۆ ئەو سوودە ھەموو دەقە یە ک بگەرپێیەو ناوەند رەزامەندی بوێ بلی کە نالیک ھاتوو بۆ نمونە پێویستی بەمە یە، یان دەبەوێ بۆ نمونە دیراسە یەکی ئەمە بکات، یان تەلەبە یەکی ماستەر و

دكتورا له دەرۋە دىت، يەنى نازانم، سوود لى ۋەرگرتنەكە نەبى باشترە ھەر (ئەرشىفى تايبەت ياراي فرۇشتن يان دەستدارى نىبە بۇ كەسانى بيانى بەبى رەزامەندى ناۋەند)، زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رېۋاز فائق حسين / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، ئاشنا خان، فەرموو.

بەرپىز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

پشتگىرى قسەكانى (د.زىدان) دەكەم، ئەرشىف نابى بفرۇشرى، يەنى تەنانەت بە رەزامەندى ناۋەندىش، ئەۋە بەلای من ئىزافەيە، بىجگە لەۋە ئەۋ قسەيەي كە كاك (دابان) ىش وتى، يەنى سوود لى ۋەرگرتن نابى تۇ كىشەي بۇ دروست بكەي، خوئىندكارىكى ماستەرە، دكتورايە، توئىزىنەۋەيە، دەرۋات بۇ ئەۋەي ئىستىفادەي لى بكات، دەبى كارئاسانى بۇ بكەي نەك بە پىچەۋانەۋە تۇ لەمپەر و كىشەي بۇ دروست بكەي، بۇيە من پىموايە دەبىت ئەۋ سوود لى ۋەرگرتنە لابىرى، دواي ئەۋە لەسەر بىرگەي دوۋەم دەلى (ناۋەند مافى لە پىشىنەيى ھەيە لە كاتى فرۇشتنى ئەرشىفى تايبەت دا)، ناۋەند مافى لە پىشىنەيى ھەيە بۇ ئەۋەي كە بىكپىتەۋە؟ يان چى؟ يەنى زۇر ۋازح نىبە، باشە؟ ئايا چۇن دەيكرپتەۋە؟ يەنى پروسەكە چۇنە؟ ئەۋەش ھەر تۇزىك پىۋىستى بە روونكردەۋەيە، دەستتان خۇش بى.

بەرپىز د. رېۋاز فائق حسين / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، د.شايان، فەرموو.

بەرپىز د.شايان كاكە صالح محمد:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ۋىپراي پشتگىرىم بۇ كاك دابان و ئاشنا خان، ئايا ئەگەر ناۋەند رەزامەندى دا ئەرشىفە تايبەتەكە دەفرۇشرى؟ ئايا چ جۇرە ئەرشىفەكە كە ئىۋە دەتانهۋى مەسەلەن بەپىي ياساكە بفرۇشرى؟ يەنى شتەكى موحەدەدە؟ يان ھەموو جۇرە ئەرشىفەكى تايبەت كە دەتانى بىفرۇشى؟ منىش پىموايە ئەرشىف باشترە نەفرۇشرى، لە حالەتى ئەۋەي كە ئەرشىف ھەموو ئەرشىفەك بى كە بتوانى بىفرۇشى، پىم باشە ماددەي (۱۱) ھەر لابىردى بە تەۋاۋى، ۋا پىشنىار دەكەم، زۇر سوپاس.

بەرپىز د. رېۋاز فائق حسين / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس دكتورە، مامۇستا عثمان، فەرموو.

بەرپىز د.عثمان على سمايل:

بە ناۋى خۋاى بەخشنەي مىھرەبان.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

منىش لەگەل بەرپىز (د.زىدان) ھاۋرام، لەبەر ئەۋەي بەپاستى زۇر ۋازح نىبە، پىموايە ئەۋ ماددانە دارپىژراۋن بەۋەي كەۋا ئىحتىياتات بىكرى، لەۋەي كەۋا نەۋەك بىرگەيەك، ماددەيەكمان، ئەگەر نا باۋەر بىكە ئەۋ سوود لى ۋەرگرتنە يەنى ئەدى بۇ چىيى؟ ئەدى سەير كىردنە و

دىراسەى خويىندىن بالايە و ھەموو بۇ دىراسەيە، ئەوھى قسەى دىزىدان بەپاستى پىشتىوانى دەكەم، سوپاستان دەكەم.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس بۇ بەريزت، د. اسماعيل، فەرموو.

بەريز د. اسماعيل على طه:

بەريز سەرۆكا پەرلەمانى.

پىشتەقانىا كاك دابان دەكەم، ئەگەر ھەر ئەف ماددە ما، ئەرشىفى تايبەت، يان ياراي فرۇشتن، يان سوود لى وەرگرتن ئەوھ لايبريىت، ئەوھ نەمىنىت، چونكە خاصەتەن (باحث) و لىكۆلپنەرا مافى ھەيە دايمەن سوود وەرگرتن بۇ ئەرشىف ئەرشىفى كى بى، بەس فرۇشتن نە دروستە، سوود لى وەرگرتن ئەوھ ھەزف بىيىت، زۆر زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، بەلى بەريز سەرۆكى لىژنەى رۆشنىرى، فەرموو.

بەريز سلمه فاتح توفيق:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لېرەدا باسى ئەو ئەرشىفە تايبەتايانە دەكەين كە لە ماددەى يەكەم پىناسەى كراوھ، لە كاتىك دا كەسىك ئەرشىفىكى تايبەت بەخۆى ھەيە دەيەوى بىفرۇشى لە بەينى بۇ نمونە بىكەى ژىن و ئەنستىتوتى كەلەپوورى كوردى و ھكومەتى ھەريىمى كوردستان، ئەفزەلپىيە بۇ ھكومەتى ھەريىمى كوردستانە كە ئەم ئەرشىفە تايبەتايىيە لە شەخسەكە بىكپتەوھ، لەسەر مەسەلەى سوود لى وەرگرتن ياخود دەستدارى، ئىمە دواى ئەوھ باسى ئەوھمان كرددوھ كە بۇ كەسانى بيانى، كەسىكى غەيرە كورد دىتە ھەريىمى كوردستان دەيەويىت ئەوھ وەكو بيانوويىك نەبى بۇ ئەوھى تۆ ئەرشىفىكى تايبەتى پى بەدى بلى من بۇ تويژىنەوھەيەكى زانستى دەمەوى لە ئەمريكا، ئەمە دەبىرپتە دەرەوھ دواتر ئىمە ناتوانىن چاودىرى بىكەين لە ھاتنەوھى، لەسەر مەسەلەكە بۇ ئەوھەيە لەبەر ئەوھى ئىمە ھەر دوو ماددەكە پىمان شتىكى باشە و ھىچ موخالەفەيەكى تيا نيىيە، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك جلال، فەرموو.

بەريز جلال محمد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

زۆر سوپاس ھەر ئىزافەتەن بۇ قسەكانى سەلما خانى، يەئنى ويىنەگرىك بۇ نمونە بە ھەقىقى روويىدايە، لە موصل لە شەرى داعش لە (۲۰۱۵) ئەرشىفىكى دەگمەنى ويىنە گرتووه، ھەموو كەنالەكانى جىھانى ئامادەن لى بىكپنەوھ، بۇ ھەقى ئەو ويىنەگرە بىفەوتى؟ دايە چەندىن كەنال بە چەندىن دەفتەر دۆلار، ھەقى خۆيتى بۇ نەيىفرۇشىتەوھ، گيانى خۆى كىردىتە مەترسى، ئەوى تۆ تۆ بىرۆ دەولەتتىكى ئەوروپى، بىرۆ دەولەتتىكى ئەوروپى داواى دەستىنوسىك بىكە، داواى ئەرشىفىكى ئەو ولاتانە بىكە، كاميان ئامادەيە بى موقابىل بەتتى؟ بۇ تۆ؟ ئى ھەقى خۆيەتى، كاك

مەم ئىستا دەستىنووسىكى بايىرى ھەيە (قانع) شاعىر بۇ بەيانى نەيفرۇشىتەو ھە بۇ خۇي ئىستىفادە بكات؟ شتى وا نىبە كاكە، زۇر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى، ماددەى دواى ئەو، فەرموو.

بەرىز گوران عمر على:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۲):

يەكەم: ھەر كەسىك سەرپىچى حوكمى بىرگە كانى يەكەم و دووھى ماددەى (۱۰) ى ئەم ياسايە بكات بە پى بژاردنىك كە لە (۱۰) مليون دىنار كە متر نەبىت، لە (۲۵) مليون دىنار زياتر نەبىت سزا دەدرىت، ئەگەر بەردەوام بوو لە سەرپىچىيە كە دەست بەسەر ئەرشىفە كە دا دەگىرىت.

دووھم: ھەر كەسىك ئەرشىفىكى گشتى بە ئەنقەست لە ناو بىات بگورپىت بىياتە دەرەو ھە يان ھاوکار بى بۇ بردنە دەرەو ھى بە پىچە وانەى حوكمە كانى ئەم ياسايە بە بەندكردن كە لە دوو سال كە متر نەبىت و بە پى بژاردنىك كە لە (۲۰) مليون دىنار كە متر نەبىت و لە (۵۰) مليون دىنار زياتر نەبىت سزا دەدرىت.

سىيەم: ھەر كەسىك ئەرشىفىكى گشتى بفرۇشىت بە بەندكردن بۇ ماو ھەك كە متر نەبىت لە (۳) سال و بە پى بژاردنىك كە متر نەبىت لە (۱۰۰) مليون دىنار سزا دەدرىت.

چوارەم: ھەر كەسىك كار بكات بۇ گورپىن يان دەستكارى كردن بە مەبەستى تىكدان يان لە ناو بردنى ئەرشىفى تايبەت بە بى رىزگرتن لە مافى خاوەندارىتى لە پىشىنە بۇ ناو ھەند بە پى بژاردنىك كە كە متر نەبىت لە (۲۰) مليون دىنار سزا دەدرىت.

پىنجەم: ھەر كەسىك بە ھەلە زىان بە ئەرشىفى گشتى بگەيە نىت بە پى بژاردنىك كە لە (۵) مليون دىنار كە متر نەبىت لە (۱۰) مليون دىنار زياتر نەبىت سزا دەدرىت و ئەگەر ھاوتو ھەلەكە بوو ھوى لە ناوچوونى ئەرشىفە كە بە بەندكردن سزا دەدرىت كە لە (۳) مانگ زياتر نەبىت و بە پى بژاردنىك كە لە (۱۰) مليون دىنار كە متر نەبىت.

شەشەم: سەپىچىيە كانى ھاوتو لەم ماددەيە دا ئەگەر لە لايەن فەرمانبەرانى ناو ھەند ئەنجام دراىت بە بارى توند ئەژمار دەكرىت.

ھەوتەم: ياسا سزايى بەركارە كان بەسەر ھەر سەرپىچى و تاوانىيەك جىبە جى دەكرىت ئەگەر بە دەقى تايبەت لەم ياسايە دا سزاي بۇ دانە نراىت.

سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ناوى ئەو بەرىزانە دەخوئىنەو ھە كە دەيانەوئ قسە بكەن، كاك على، كاك دابان، د. اسماعيل، د. عثمان، مامۇستا أبوبكر، مامۇستا عمر، كاك بختيار، د. زىدان، كاك چيا، كيمان نەنووسىو ھە؟ شىخ ظاھر، كىي تر؟ كاك على، فەرموو.

بەرپز علی حەمە صالح طە:

بە ناوی خواى گەورە.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

تەبعەن ماددەى (۱۲) رېك رەبته بە ماددەى (۱۱) ھو، جارئ مولكیەى خاص و عام كئ قەرار دەدات چىيە؟ بۇ نمونە دەستنوسىكى (قانع) ى شاعیر ھەيە، بە پىي قسەكەى كاك جلال بئ لە قانونەكە دەلئ نابئ بىفرۆشى كاك جلال بە بئ موافەقەى ئەوان، تۆ دەلئى تەبىعی یە با بىفرۆشى، ئى پرۆژەكە دەلئ نابئ بىفرۆشى، بە پىي ئەو بە بئ كەواتە ئەمە كئ قەرار دەدات كامە مولكى عامە؟ ئەم دەستنوسە؟ كامە مولكى خاصە؟ كئ قەرار دەدات؟ ئەمە جیا نەكراوئەتەو، من نازانم دواچار چۆن بەسەر كاك (مەم) دا تىپەریو؟ بۆیە ئەمە دەبئ ورد بكریتەو ئەم سزا، ئەم سزا زۆر زۆر مەتاتییە، چونكە دیار نییە، مەسەلەن بۇ نمونە شتى كەسك كئ قەرار دەدات ئەمە تەبىعی یە كرىن و فرۆشتنى پئ بكرپت؟ مولكیەكى گشتى یە؟ یان مولكیەى تاییەتە؟ ئەو فۆتۆیەى كە تۆ باست كرد، ئەمە گریمان ناوئەند قەرارى دا نەفرۆشیت، یان بۇ ناوئەند بیت بە نرخىكى ھەرزان، چونكە لەوئ دەلئ نابئ بفرۆشى بە بئ رەزامەندى ئەوان، بۇ دەرەو، وا نییە؟ دەبریتە دەرەو، دەفرۆشى، بۆیە یەعنى وەللا ئەو قانونە ئالۆزییەكى لە مېشكى ھەموومان دروست كردو، ئەگەر پەلەى لئ نەكەین زۆر زۆر باشە.

بەرپز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك علی ئیمە لە خویندەنەو ى دوو مەداین لە ناو سەندووقەكانتان دا بوو، بەرپزان ئەم پېشنىازە یاسایە، ئەم قانونە سئ پېشنىازە یاسای بۇ پېشكەش كراو، یەعنى ئەگەر ئەوانى تر یەك پېشنىازە یاسا بووبئ، ئەو سئ پېشنىازە یاسای بۇ پېشكەش كراو، سئ، سئ خولیشە پېشكەش دەكړئ و ئەگەر ئەو ھەموو ئەندام پەرلەمانەى كە ئیمزایان كردو، پرۆژەى خۆتە ئیمزات كردو، دەبئ بزانی خۆ چىيە؟ ئیمە چوار پرۆژە بوو بەو ى لیژنەو، یەعنى ئیمزای زیاتر لە شەست پەرلەمانتارى لەسەر بەرپزان، قانونىكى باشە، خویندەنەو ى دوو مە بۇ ئەو یە كە ئیمە دەولەمەندى بكەین، ئەرشىفى نیشتمانیئش زۆر زۆر گرنگە، ئەمپروش ئینشاللا مونا قەشەكەى تەواو دەكەین، كاك دابان، فەرموو.

بەرپز دابان محمد حسین:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من دەستم بەرز نەكردبۆو بەلام مونا خان ناومى نووسى، سوپاسى دەكەم، چونكە لەسەر ماددەكەى پېش ئەو قسەكانمان تەواو نەبوو بەراستى، با بگەرپینەو سەرى، رەبتى بە یەكەو ھەيە، من سوپاسى مونا خان دەكەم، ئیمە باسى سوود لئ وەرگرتنمان كرد سەلما خان تىكەلى كرد لەسەر ئەو ى كە كەسكى بىانى بئ ئىحتیمالە سوود لەو وەرگړئ بىاتە دەرەو، ئیمە ماددەكانى پېشتر باسى بردنە دەرەو ى ئەم ئەرشىفەمان كردو، كە بە رەزامەندى ناوئەند دەبئ بېریتە دەرەو، سوود لئ وەرگرتن مەرج نییە ھەموو سوود لئ وەرگرتنك كەسكى بىانى بیت ئەرشىفك بەریتە دەرەو، سوود لئ وەرگرتن رەنگە باحیسك بئ، رەنگە خویندكارى دكتۆرایەك بئ، رەنگە كەنالیک بئ بىەوئ چاوپېكەوتن بكات، ئى خۆ ناكړئ بۇ ھەموو ئەرشىفكى تاییەتەو

بگەرپیتتەوہ بۇ ئەم ناوہندە بۇ ئەوہی رەزامەندییەكەى بۇ وەرگریت و ئەم شەخصە پېویستی بەوہ بى كە رەزامەندی ئەم ناوہندە وەرگری، زۆر زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، بەرپىزان ماددەى (۱۱) وازحە، ئەرشىف تايپەتە مولكى كەسىك يان كۆمەلە كەسىكە قابىل نىيە بۇ فرۆشتن، راستى وشەى سوود لى وەرگریتن پېویستی بە پېداچوونەوہیە، دەتوانى بلىى مامەلە پېوہکردن، بۇ نمونە (مقایضە) و ئالوگۆرکردن، يان (حيازە) بۇ كەسى بىانى، بۇ كەسى بىانى قەيدى لەسەرە، بە رەزامەندی دەستە نەبى، خو ئەگەر كەسىك برپارى دابوو بىفرۆشى ھەتا حوكمەت ئامادە بى بىكرى نابی بە ھىچ كەسىكى تر بىفرۆشى، لە ماددەى (۱۲) ھاتووين دەلپىن ئەگەر يەككە موخالەفەى ئەوہى كرد واتا بە بى ئىزنى ناوہند ئەوہى مە ھەيەتى فرۆشتى ئەوہ عقوبەكەيەتى، بەرپىزان زۆر زۆر وازحە، نا نا، من حەقم نىيە كاك على لە شوپىنى خوى ناوت دەھپىنى، نا نا، د. إسماعيل، فەرموو قسە بكە.

بەرپىز د. إسماعيل على طه:

بەرپىز سەرۆكا پەرلەمانى.

ئەز دىنم خالا (۲) و (۳) ئەم ماددەيە بىيە ئىك ھەر كەسىك ئەرشىفكى گشتى بە ئەنقەست لە ناو ببات يان بفرۆشىت يان بگۆرىت، بىيە يەك پېویست ناكاتن يەنى بۇ فرۆشتنى ئىك بىت، بۇ لە ناو بردن خالەكا موستەقل بىت، خالا دووہم و خالا سىيەم لىك بدرىت، زىندانى كردن دوو سال كەمن، چونكە ئەوہ ئەرشىفى گشتى عامە، بىيەوہ چوار سال، سوپاس.

بەرپىز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

يەنى بەرپىزت دەلپى دووہم و سىيەم لىك بدرىت و بەندکردنەكە بىيەتە چوار سال، بەلى وازحە، مامۆستا أبوبكر، فەرموو.

بەرپىز أبوبكر عمر عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگىرى لە قسەكانى (د. إسماعيل) دەكەم، بەشيك لە قسەكانى منى كرد، خالى دووہم / لەم ماددەيە لە عقوبات دا بەراستى نەقصىكى ترىشى ھەيە، ئەوانەى بەشيك لەو فەرمانبەرانەى كە لە ناوہندەكەن ئەوا دەبى زەرفىكى موشەدەد بۇ ئەوانە ھەبى، كاتى كە ئەو دەستنووسانە بۇ نمونە بىنە دەرەوہ، دەبى لە ماددەيەك دا ئەوہ جىگەى بكرىتەوہ، دووہم راستە ھەندى دەستنووسەكان تايپەتن بەلام رەھەندىكى گشتى ھەيە، وەكو چۆن ھەندى قانون بە خۆتان دەزانن (ذا طابع دستوري) رەھەندىكى دەستورى ھەيە، بە ھەمان شىوہ ھەندى مولكىتى تايپەتیش بەراستى رەھەندى گشتى ھەيە، بۆيە لەسەر ئەو ئەساسە عقوبەتەكان لپرە توندكراوہتەوہ، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك بەختيار، فەرموو.

بەرپز بختیار شوکری سلیمان:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس، سەبارەت بە ماددە (۱۲) من پێم باشە یەك بڕگە ئیزافە بکریت، دەسەلات زیاتر بدریت بە حاکم، وەکو سولتەى تەقدیری، لەبەر قیمەى ماددى و مەعنەوى لە ھەر ئەرشیفەك لە ئەرشیفەكى تر جیاوازه، رەنگە ئەرشیفەك ھەيە تەمەنى ھەزار سالە بە ملیۆن دۆلاری دەکات، مەعقول نییە بە (۲۵) ملیۆن دینار سزا بدری، یان دوو سال حەبس بکریت، ئەو ئەرشیفە ئەرشیفیكى نیشتمانی یە، پێویستە دەسەلاتەكى زیاتر بە سولتەى (قضائی) یان وەکو سولتەى تەقدیری حاکم بدریت، سەبارەت بە ماددەى (۱۲) دیسان بڕگەى دووھم (ھەر کەسێك ئەرشیفیكى گشتی بە ئەنقەست لە ناو بیات) باشە بە ئەنقەست لە ناو بیات بۆ بەرژەوھەندى كى؟ ولایتىكى ترە؟ ھەرپێكى ترە؟ حزبەكى ترە؟ دەبیەت ئەو سزایە زۆر قورستر بیەت، من پێم باشە سجن لە (۱۵) سالی کەمتر نەبیەت و بە توھمەى تیرۆر بیەتە سزادان، زۆر سوپاس.

بەرپز د.ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس، د.زیدان، فەرموو.

بەرپز د.زیدان رشید خان اودل:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە (۱۲) چەند تێبینییەکم ھەيە، یەكێك لە تێبینییەکانم ئەو ھەيە کە ماددەکە بڕگەى (یەكەم، دووھم، سێھەم، تا حەوتەم) شەشیان عقوباتن مەسەلەن، بەلام ئەگەر سەیر بکەین لە بڕگەى (دووھەم) عقوبەى ئەرشیفیكى گشتی بە ئەنقەست لە ناو بیریەت عقوبەکەى کەمترە لەو ھەيە کە ئەرشیفیك بفرۆشریت، ئەرشیف کە فرۆشرا قابیلی ئەو ھەيە کە دەزگا ئەمینیەکان بیگرن، یان بکردریتەو ھە جارێكى تر، کەواتە دەبێ سوکتر بێ لەو ھەيە کە لە ناو بیریەت، ئەو ھەيەکان پێچەوانە ھەيە، ئەو ھەيەك، دوو / ئێمە لە یاسای شوینەوار کە زۆر گرنگترە لە ئەرشیف، شوینەوار و کە لەپوورمان بە عقوباتى سێ ملیۆن تا بیست ملیۆن داناو، لێرە بە سەدان ملیۆنى تێدا ھەيە، ئەرشیفیك کە رەنگە لە قیمەتى ئەو ئەرشیفە نەبێ کە لەو یاسایەدا عقوبەى لەسەر داندراو، بۆیە دەبیەت مەتابیق بیەت لەگەل ئەو یاسایانەى کە پێشتر دەرچوو، رێژەکە نەك زۆر بەرز بیەت، کە بۆ نمونە ئەگەر موقارەنەى بکەم ھەموو عقوبەکان سفریكى زیادە بەرامبەر بە یاساکانى پێشتر، لە خالى حەوتەمیش دەلیت: (یاسا سزاییە بەرکارەکان بەسەر ھەر سەریپێچى و تاوانییەك جیبەجی دەکریت ئەگەر بە دەقى تایبەت لەم یاسایەدا سزای بۆ دانەنرایت) ئەو بڕگە ھەيە بۆ ئەو ماددە ھەيە کافى یە، ئەگەر ھێچ عقوبە نەنووسین، بە پێى (قانون العقوبات) ئەو کەسە عقوبە دەدریت ئەگەر سەریپێچییەكى ھەبوو، بەلام ئەگەر ئەمەش ھەبیەت ئێمە چ ھەيە لێرە ئاماژەمان پێ نەکرد بیەت تا بە پێى یاساکانى دیکە عقوبەى لەسەر دابنێین؟ دەبیەت نرخەکان رێك بخریتەو، عقوباتەکان دیاری بکری، زیندانییەکان کەم بکریتەو، لە ھەمان کاتیش دا لە شوینێكى تر دەلیت (سزاکان دەبێ توندتر بیەت ئەگەر فەرمانبەریكى ناوھند بیەت) دەبێ سزاکە دیاری بکری، كى نالی لێرە تەبەئىكى میزاجى لەسەر بپاردانى حاکم یان کەسێكى دیکە زال دەبێ لە کاتى بپاردانى دا بۆ فەرمانبەرى ناوھند، دەبێ دیاری بکریت لە ناو عقوبەکەى دا.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئاخر دەلى دەبىتتە زرووفى (مشدده)، زرووفى (مشدده) ش خۆى ههيه، دەبىتتە دوو ئەوهنده.

بەريز د. زیدان رشید خان اودل:

ئېمە هه مانە لە ياسای شوینەوار بۆ فەرمانبەرى بەرپۆه بەرایەتى شوینەواریمان دیارى کردووہ
چييه؟ دوو ئەوهنده دیارى دەکری.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس كاك دكتور، سوپاس بۆ تەوزيحه كانت، كاك چيا، فەرموو.

بەريز چيا حميد شريف:

بەريز سەرۆكا پەرلەمانى.

من ئى چەند خالەك و تىبىنى هەبوون بپراستى مادده (۱۲)دا گەلە گەلەك ب دريژى هاتيه بەحس
كرن، من ريز ههيه بۆ هەردوو لجنيت تايه تەمەند، بەس بپراستى ليجنهى تايه تەمەند گەلەك
عەجەلە كرينە دقئ پرۆژه ياسادا، پيئتقى بوو گەلەك كەسپن پسيور و شارەزا بانگ كربوونە د
ليژنا خۆدا چەندىن كۆمبوون هاتنە كرن، مەسەلەن بابەتى شوينەوارا، بابەتى سزاي عيراقى،
بەس من نزانم مخابن ئەز دپيژم گەلە عەجەلە هاتنە كرنى، ئەز تىبىنى خۆ دپيژم، ئەف مادده
ماددهكى سزايى يە، ماددهى يەكەم، دووهم، سپيەم، چوارەم، هەموو لەسەر سزايە، پييم باشە
ئەف ماددهيه كورت هاتبىه كرنى، كورت كر بوونا، هەروەسا مادده شەشەم و حەفتەم باسى
ئەوهى ئەگەر لەلايەن فەرمانبەرانى ناوەندوه ئەنجام درايت بارى توند هەژمار بكرىت، بارى
توند چييه يەعنى؟ ئەف بارى توندييه سزا هاتيه دەستنيشان كرن بۆ كەسەكى عادى ب مليونا،
بەس بۆ فەرمانبەرى هيج كەس، فەرمانبەر ب سزاي توند، ئيحتيماله فەرمانبەر واستەك هەبيت،
بەريز سەرۆكا پەرلەمانى، من بۆ سەرۆكا ليجنا باسەم كرد، بەس گوهدارى نەكرد، ئەز باوەر ناكەم
بشيت جەوابا من بدات، سەلما خان، ئەفە (۱۱) پەرلەمانتار لقيريئە گەلە تىبىنى هەنە، جەنابى تە
پيئتقى ئابە تورە بيت سەر وان بابەتا، پيئتقىا تو ريزت ئيحتيرامەكا رهئيا وان بگري، چونكو هەر
بيرو بۆچوونەك لقيريئە بيتە بەحس كرن بۆ باشكرنا پرۆژه ياسايە نە بۆ تپيەپاندا ليجنا جەنابى
تەيه، ليجنە نەيا جەنابى تەيه، ليجنەيا كوردستانى هەموويه، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، مامۆستا عمر، فەرموو.

بەريز عمر عبدالله فتاح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من بەپراستى بۆ ئەم ماددهيه پيشنيار دەكەم ئەم ليژنە بەريزه بە برە سزاييه كان دا بچيئەوه، برە
پارەكان زۆر زۆرن، وابزانم بەريزيكى ديكەش باسى كرد، بۆيه هيوادارم ئەو برە پارانە هەم لانى
كەم هەم لانى زۆرينەيان دەستكارى بكرين و كەم بكرينەوه، خاليكى تر ئەوهيه كە ئەوه سزاي بە
ئەنقەست زانيمان كەسيك بە مەبەستىكى ديارىكراو بە ئەنقەست، بەس لە برەگەي پيئنجەم دا بە
هەلە ديارە مەبەستى ئەوهيه كە بە ئەنقەست نەبى، مادام لەسەرەوه (ئەنقەست) بەكار هاتووہ،
ليرە (بەهەلە) يەعنى هەلەيهك لە دەرەوهى ئيرادەى كەسەكە، يەعنى پلانتيكى نەبى،

بەرنامەيەكى ئەبى، مەبەستىكى خەراپى ئەبى، ئى باشە بە ھەلە بۇ پېنج مليۆن دىنار سزا دەدەن؟ ۋەللا زۆر زۆر، تا (۱۰) مليۆن دىنار، يەنى (بەھەلە) خىۋاي گەرەش لېي خوش دەبى، ئەنەت ئەگەر تۆ نوۋزە فەرزەكەش ئەتوانى لە كاتى خۆي دا بېكەي، بۇيە (بە ھەلە) بە برىۋاي مەن جىيا كەنەۋە بۇ دوو بەش بەرپىزنى لىزنى رۇشنىبىرى و ياسايى، بەشى يەكەم ئەگەر ھاۋوللاتى بى ئەۋا لىزنىيەكى لىكۆلئىنەۋە تەقدىرى زىانەكە بىكات و پى بژاردن بىكات، بەشى دوۋەم ئەگەر بۇ فەرمانبەر بى ئەۋا بە پىي ياساي بەرزەفتى فەرمانبەرانى دەۋلەت مامەلەي لەگەل بىرئىت، لەۋى ھەموو ئەۋ شتەنەي كە پەيوەندى بە ھەلەي فەرمانبەرەۋە ھەيە دەستنىشان كراۋە، زۆر زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، مژدە خان، فەرموو.

بەرپىز مژدە محمود محمد:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

مەن قسەم لەسەر بىرگەي پىنجەم ھەيە، ئەۋ سزايەي كە بە ھەلەيە زۆر زۆر، بىرەكەي كەم بىرئىتەۋە بىرئىت بە نيۋە، پىشتىۋانى تەۋاۋى قسەكانى كاك عمر دەكەم، دەستتان خوش بى.

بەرپىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، مامۇستا عثمان، فەرموو.

بەرپىز د. عثمان على سمايل:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ئەگەر داۋاكارىيەكەم قىبول بىكەي سوپاست دەكەم، ئەۋ (۶) خولەكەي خۆم دەدەمە كاك (مەم) قسان بىكات لە باتى مەن.

بەرپىز د. رىۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

نا نا ئەۋ مەجالى دەدەم قسە بىكات، قسەي خۆت بىكە، ئەۋ قسەي دەتەۋى بىكە، مەجالى ئەۋيش دەدەين بە چاۋان.

بەرپىز د. عثمان على سمايل:

باشە دەستتان خوش بى، سوپاس بۇ لىزنى تايبەت بەس پىسپارىيىكەم ھەيە سەلما خان، ئايا ئەۋ ياسايە كە نووسراۋەتەۋە ھەتمەن بۇ پارپىزگارى كىردن لە كىتورى ئەۋ گەلە رەسەنە، ۋا نييە؟ بۇ زەرفەكە موشەدەتەر نەكەين؟ لەۋەي كەۋا ھەم كىپار و ھەم فرۇشپار ئەۋ زەرىبانە و غەرامانە بىانگىرئىتەۋە، ۋاتا كاتىك كەۋا كەسپكى، لەگەل رىزىم بۇ ئەۋ حازرانە، كەسپكى قاچاچى وىستى كالايەكى ئىمە ببات بۇ دەرەۋە ئەۋ زەرىبەيە، ئەۋ غەرامەيە ئەۋيش شمول بىكات، ھەرۋەھا بۇ تەشىدى زەرفەكە بۇ ئەۋەي كەۋا بىتوان ئەستۆ تىۋەگلىن تاۋان بى ئەۋ كەسەي كەۋا كالايەكى گىشتى بفرۇشىن، ئەۋ فەقەرەي بۇ زىاد بىرئى، سوپاستان دەكەم.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس مامۇستا، كاك شېخ ظاهر، فەرموو.

بەرپز ظاهر محمد على حسين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

تېببىنى من لەسەر بېرگەى سېيەم و چوارەم و پېنجەم، بېرگەى سېيەم (ھەر كەسەك ئەرشىفېكى گشتى بفرۆشېت بە بەندكردن بۇ ماوەيەك كەمتر نەبېت لە (۳) سال و بە پى بژاردنېك كەمتر نەبېت لە (۱۰۰) مليون دىنار سزا دەدرېت) لېرە پىشتگىرى مامۇستا عثمان دەكەم، ئەى ئەو كەسەى كە دەيكېرى؟ ئەو ئەىرە بەدەر دەكرئ لەو حوكمەى، بۆيە من پېشنيار دەكەم صياغەكەى بەم شېوھى لئ بكرئ (ھەر كەسەك مامەلەى كرىن و فرۆشتن بە ئەرشىفېكى گشتى بكات سزا دەدرېت بە بەندكردن بۇ ماوەيەك كەمتر نەبېت لە (۳) سال و بە پى بژاردنېك كەمتر نەبېت لە (۱۰۰) مليون دىنارى عىراقى)، چوارەم: (ھەر كەسەك كار بكات بۇ گۆرىن يان دەستكارى كردن بە مەبەستى تىكدان يان لە ناوردنى ئەرشىفى تايبەت بە بى رېزگرتن) لېرە (بە بى رېزگرتن) (بە بى لە بەرچاوغرتنى) مافى خاوەندارېتى، خالى پېنجەم: (ھەر كەسەك بە ھەلە زيان بە ئەرشىفېكى گشتى بگەيەنېت بە پى بژاردنېك كە لە (۵) مليون دىنار كەمتر نەبېت و لە (۱۰) مليون دىنار زياتر نەبېت سزا دەدرېت) لېرە پېشنيار دەكەم ھەر كەسەك بە ھەلە كەسەك ھەلەى كرد، (بە ھەلە) يەعنى پېموابى عقوبەكەى نابى ئەوئەندە توند بى، ئەگەر ھەلەى كرد (لە ئەنجامى كەمتەر خەمى) ئەو كات سزا بدرېت (بە پى بژاردنېك كە لە (۵) مليون دىنار زياتر نەبېت) ئەو (۱۰) مليون دىنارە لابېرېت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، كاك مەم، فەرموو.

بەرپز مەم برهان محمد قانع:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دوچار پېويستمان بە روونكردنەو ھەيەك ھەيەك لەسەر قسەكانى كاك على بەراستى، كاك على من سوپاسى دەكەم كە بەو شېوھى پى سەير بوو كە بەسەر من دا تېپەرىبى، من پېشتر روونكردنەو ھەيەكەم دا، جەنابى لە دەرەو بوو لە ھۆل نەبوو، روونكردنەو ھەيەكەم دا كە من خۆم بى بەرى كردوو لەم پرۆژە ياسايە و ئىمزا شم لەسەر نەكردوو، لەبەر ئەوھى پېموايە ئەم پرۆژە ياسايە زۆر ماندووت دەكات، ھاوپام لەگەل ئەو ديوھى قسەكان دا كە فيعلەن زۆر قەرەبالخە، زۆر تىكەل و پىكەلى تيا ھەيە چارەسەركردنى، بۆيە دوچار من ئەو پېشنيازەم كرد كە ئەگەر بكرئ لە وەرزی داھاتوودا بى باشتەر، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، بەرپزان ئىمە پېشنيازە ياسا يان پرۆژە ياسا كە ھاتە ناو خويندەوھى دووھم، دەستمان بە خويندەوھى دووھم كرد، ئىتر لەو پۆھ راوستان لە دەستى ئىمەدا نامېن لە راستى دا، سەلما خان، فەرموو.

بەرپز سلمه فاتح توفيق:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

ئەم پيشنيازه ياسايه نزيكهى جهوت بۆ ههشت مانگ ده بى ئاراستهى دوو ليژنهى تايه تمه ندى كراوه له پەرله مانى كوردستان، به ليژنهى ياسايه وه ده بىته سى ليژنه، ئيمه له شارى ههولير و يركشوييكمان بۆ كرد به بانگهيشت كردنى خهلكانى پسيور و ئەكادىمى له م بواره دا، له شارى سليمانى جاريك تر ئيمه و يركشوييكي ترمان بۆ كرد و كه سانى شارهزا و پسيورمان له بواره كان دا و ئەوانهى پهيوه نديدارن به م بابه ته وه بانگهيشت كردوو، له گه ل ئەوه دا ئەو كۆبوونه وهى كه له سليمانى كردمان جاريكى تر بۆ خويان كه سه ئەكادىميه كان له نيوان خويان دا كۆبوونه وه وهى كه تريان ريكخست و ديسانه وه هاوكارمان بوون له دارشته وهى دا، دارشته وه وه كانمان هينايه پەرله مانى كوردستان ئاراستهى ريكخراويكى ئەمريكى كرا له ريگهى سه نتهرى تويزينه وه، بهرپز كاك چيا من ئەو ته وزيه م دا به لام جه نابت هه ر وتت په له تان كردوو، پيموايه پيشنيازه ياسايه كه ههشت مانگ، نو مانگ له ليژنه يه ك دا بى هيج په لهى تيا نه كراوه، به بى ئەوهى يه ك چركه راوه ستاييتين، ئەم پيشنيازه ياسايه ئاراستهى ريكخراويكى ئەمريكى كراوه له ريگهى سه نتهرى تويزينه وه وه، بهراورد كراوه به قانونى (۱۰) ولات له ولاتانى دونيادا ئەوهى له سه ر ئەم بابه ته كار ده كەن، به فونتى (۱۴) راپورتىكى (۵۰) لاپه ره بيان بۆ هينايه ته وه، جاريكى تر من له گه ل كاك مجيد راويژكار چوار سه عاتى تر دانيشتووين خال به خاليما دارشته وته وه، له گه ل ئەندامانى ليژنه چهندين جار راپورتمان له سه ر ئەم بابه ته دووباره و سى باره كردوته وه، دوايين جار ئاراستهى بهرپزان بوردى قانونى پەرله مانى كوردستانمان كرد، كه بوردىكى راويژكارى له پەرله مانى كوردستان دا، ئەوانيش جاريكى تر هه ماهه ننگ بوون له ريكخستن و دارشته وهى، ئينجا ئاراستهى بهرپز سەرۆكايه تى و ليژنهى ياسايى كراوه، پيموا بى كاك على به داواى لىبوورده وه بۆ شتيكى پيكه نيناوى به ينى خووى و كاك مه م ئەو قسه يهى كرد، ئەگينا هيج شتيكى گه وهى واى تيا نييه ئەگه ر ده تانتوانى له رپى نوينه ره كاتنه وه بيلين، زور زور به داواى لىبوورده وه كاك مه م زور هيرشى كرد له بهر ئەوهى كاك مه م له و قوناغانهى باسم كرد له هيج شتيك دا به شدارى نه كرد و هيج تيبينيه كى پى نه ووتووين، ته نانه ت دوينيش من راپورتى ليژنهى ياسايى و راپورت به راپورته كانم له ناو گروهى ليژنه داناوه، خال به خال، هه موو بابه ته كانم كردوو، ئەو روزه شى ئيمزاي نه كردوو نه هاتوته وه بۆ كۆبوونه وه، ئەگينا هيج موخاله فه يه كى نه وتوو، ئەيتوانى تيبينى بنووسى، زور سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

به لى ته واو، ده ستخوش، به لى ماددهى (۱۳)، فه رموو.

بەرپز گوران عمر على:

مادده (۱۳):

ئهرشيفى گشتى حوكمه كانى ئەم ياسايه به مولكى گشتى هه ژمار ده كرپت. سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

جيبه كاك عثمان گيان؟ ده قسه بكه باش، باشه با قسه بكات، به لى قسه بكه، فه رموو.

بهريز عثمان كريم سواره:

بهريز سهروكي پهرله مان.

به نيسبه تي پي بژاردنه كان، پي بژاردنه كان دياري كراوه ليره، من پيموايه له وانه يه هه نديك ئه رشيف هه بي ئه رشيفه كه وه كو براي بهريز كاك بختيار ئيشاره تي پيدا، له وانه يه بايي مليوني دؤلار بي، هه پيش له وانه يه بايي (۱۰) هه زار دينار بي، له بهر ئه وه ناكريت ئه م پي بژاردنه به بوچووني من ده بي ببردريته وه بو ليژنه يه كي موخته ص دياري بكات نرخی ئه وه ئه رشيفه بايي چه ند بووه، ئه وه كاته دياري بكرى، نه ك ئيستا دياري بكرى، له وانه يه پي بژاردنيك به (۲۰) مليون يان (۳۰) مليون دينار كراوه له وانه يه بايي مليوني دؤلار بي، چؤن ده بي ئاوا؟ له بهر ئه وه بو يه من پيشنيار ده كه م به هه مان شيوه ليژنه يه كي موخته ص دياري بكات ئه وه پي بژاردنه يه كه وا پيوست ده كات، زور سوپاس.

بهريز د. ريواز فائق حسين / سهروكي پهرله مان:

بهريزان ئه وه سزاiane له سه ر بنه ماي قيمه تي به لگه نامه كه يان ئه رشيفه كه دانه نراوه، ئه وه سزاiane سزاiane له به رامبه ر كرده يه ك، كرده كه بريتي يه له فروشتن يان مامه له پيكردن، يان له ناوبردن، يان ده ستكاري كردن، يان دزه پيكردن، عقوبه يه كي تر، شتيكي تر به ناوي ته عويز هه يه به پي ياسا به ركاره كان، ئيمه ليره ياساي ترمان ده ركدووه، سه باره ت به فه رمانبه ر ياساي له ئه ستوگرتمان ده ركدووه، ياساي سزادان هه يه، شت هه يه قيمه ته كه ي ره نگه ده يان جار گويتان له وه بووه، ئايا نه تيقى يه كه سيك له سه ر بتليك غاز بو نمونه پينج سال حوكمه به لام كه سيك شتيكي بردووه بايي (۱۰) مليون دؤلاره هه ر پينج سال حوكمه؟ ئه وه له سه ر كرده ي دزي، تاواني دزي عقوبه ده ري، شته كه هه ر چه ند بي، به لام دييته سه ر باره كه ي تره وه زرووفى ته قديري ئه وه ده چيته لاي حاكم و ئه وه قه رار ده دات، دواتر ده چيته لاي حاكمى مه جالى مه ده ني (بداءه)، ته عويز با به تيكي تره، ئه مه پيمان ده لي (فه رمانبه ريكي ئه م كه رته ئه گه ر يه ك به لگه نامه بفرؤشى بايي به هاكه ي، ته قويم كرده كه ي به پاره، بريتي بي له (۱۰) هه زار، يان بريتي بي له (۱۰) مليون دؤلار، مادام كه سيك ده ست ده با بو ئه م به لگه نامه يه به فروشتن يان دزه پيكردن يان مامه له پيكردن، كه واته كه سيك ده ست ده با بو شتيكي (۱۰) هه زارى ئه گه ر (۱۰) مليونييه كه شى له بهر ده ست دا بي هه ر ده ستى بو ده با، ئه م سزاiane سزاي كرده يه، عقوبه نييه له به رامبه ر شتيك دا يان با بليين ته عويز نييه له به رامبه ر به هاى شته كه دا، ئيمه له به رامبه ر ئه م كرده وانه ئه م سزاiane يان ده ده ين، يان لايه ني په يوه نديدار ئه م سزاiane يان ده دات، سه باره ت به قيمه تي شته كه ئه وه با به تيكي تره، قانونى تر حوكمى ده كات، قانونى ترى به ركار هه يه له ناو هه ري مى كوردستان دا، ماده (۱۳)، فه رموو.

بهريز گوران عمر على:

بهريز سهروكي پهرله مان.

ماده (۱۳):

ئه رشيفى گشتى به پي حوكمه كانى ئه م ياسايه به مولكى گشتى هه ژمار ده كرئت. سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەل، د.زىدان، ئاشنا خان، فەرموو دكتور.

بەريز د.زىدان رشيدخان اودل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

تېببىيىمان لەسەر ئەو ماددەيە نىيە، بەلام جەنايىشت دەزانى كە دەللى (ئەرشىفى گشتى بە پىيى
حوكمەكانى ئەم ياسايە بە مولكى گشتى ھەژمار دەكرى) لە ھەموو ئەو ياسانەي كە تايبەتن بە
ھەر كەل و پەلئىك كە مولكى گشتى بن نابى لە دوو ماددەي پىشتەر كرىن و فرۆشتنى تىدا بى،
كەواتە دەگەرپىنەو ھەمان بىرگە، ماددەي (۱۱) پىويست ناكات ئامازەي پى بكرى، ئىمە لە
ماددەي (۱۰) بىرگەي (دووھم) دەللىن (ھەر كەسىك ئەرشىفىك بىنئىت بۇ ناوھند پاداشت دەكرى)
دەبى لىرە بنووسرىت (كرىن و فرۆشتن بە ئەرشىف بە ھەموو شىوھەيەك قەدەغەيە) ئىنجا
دەتوانىن بلىين مولكىكى گشتى سەرۆھتپكى نىشتىمانى يە، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەس ئەرشىفى گشتى مولكى گشتى يە بەريزان، بەس گشتى، (۱۱) تايبەتپىە كاك د.زىدان، ئاشنا
خان، فەرموو.

بەريز ئاشنا عبدالله قادر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىشنىارم كرد پىشتەر لە ماددەي (۱)دا كە بىرگەيەك زىاد بكرى بۇ ئەرشىفى كەرتى تايبەت،
بۆيە پىويستە دوو ماددەي تر زىاد بكرىت لە قانونەكە لە ئىستادا پىشنىارى دەكەم، ئىتر ئەو
كاتە دەتوانن لىژنەي تايبەتمەند خۇيان ئەگەر جىگىريان كرد شوئىنئىكى گونجاوى بۇ بدۆزنەو،
چونكە راستىيەكەي نەمدەزانى لە كوئى پىشنىارى بكەم، ماددەيەك زىاد بكرىت بىرگەي يەكەمى
ئەو ماددەيە:

يەكەم/ ئەو بەلگەنامانەي لە پرۆسەي كارى پىشەيى كەرتى تايبەت دەردەكرىن پىويستە بە
ئەرشىف بكرىن لەلايەن دامەزراوھەكەيەو ھەك بەلگە بۇ ھەر مەبەستىكى ياسايى بەم شىوھەيەي
خوارەو:

۱-ئەو بەلگەنامانەي لە ئەنجامى كارى پىشەيى پارىزەرى دەرچوونيان بۇ دەكرىت پىويستە
ئەرشىف بكرىن بۇ ماوھەيەك لە (۱۰) سال كەمتر نەبىت، بەم شىوھەيەي خوارەو:
أ بۇ گرىبەستەكان لە بەروارى كۆتايى ھاتنى گرىبەستەكە.

ب - ھەموو بىرپارىكى كۆتايى دادگا لە بوارە مەدەنىيەكان كە بىرپارى تەحكىمىش دەگرىتەو لە
بەروارى دەرچوونى بىرپارەكە.

۲-ئەو بەلگەنامانەي لە ئەنجامى كارى پىشەيى ژمىرپارى دەرچوونيان بۇ دەكرىت پىويستە
ئەرشىف بكرىن بۇ ماوھەيەك لە (۱۰) سال كەمتر نەبىت بەم شىوھەيەي خوارەو:

أ تۆمارى دارايى بىركاردەرەكانيان لەبەروارى دەرچوونى راپۆرتى دارايى سالانەي
دامەزراوھەكانيان.

ب - ئەستۆپاكي باش لە بەروارى دەرچوونىيەو.

۳- ئەو بەلگە نامانەى لە ئەنجامى كارى ئىدارى كۆمپانىياكان يان رېكخراوه ناحكومىيەكان دەرچوونىيان بۇ دەكرېت پېويستە ئەرشىف بكرېن بۇ ماوئەيەك لە (۱۰) سال كەمتر نەبېت بەم شېوئەيەى خوارەوئە:

أ تۆمارى زانىارى كەسى فەرمانبەرانى كۆمپانىيا يان ئەندامانى رېكخراوه ناحكومىيەكە لە بەروارى كۆتايى هاتنى گرېبەستى كارەكەى.

ب - تۆمارى كۆنووسى دانىشتنەكان و چالاككەكانى فەرمانبەرانى كۆمپانىيا يان ئەندامانى رېكخراوه ناحكومىيەكە لە بەروارى بە ئەنجام گەياندىيانەوئە.

ت - ھەموو فەرمانبەرىكى كارگىرى كۆمپانىياكە يان رېكخراوه ناحكومىيەكە لە بەروارى دەرچوونىيەوئە.

۴- ئەو راپېتانەى لەلايەن پزىشك لە نۆرىنگەى تايبەتى خۆى دەرچوونىيان بۇ دەكرېت پېويستە ئەرشىف بكرېن بۇ ماوئەيەك لە يەك سال كەمتر نەبېت لە بەروارى دەرچوونىيەوئە.

دووھم/ بە مەبەستى حوكمەكانى بركەى (يەك)ى ئەم ياسايە دەكرېت ئەرشىف كردن بە شېوازى پەراوى بېت يان بە ئەلىكترۆنى بكرېت بەو مەرچەى ھاوتاي رېنووسى رەسەنى پەراوئەكەى بېت و دەستكارى نەكرېت.

سېھەم/ دەكرېت ئەرشىف كردنى بەلگەنامەكانى كەرتى تايبەت بسپېردرېت بە كۆمپانىيايەكى تايبەت بەو كارە كە پېويستە دەستەبەرى پاراستنى زانىارىيەكان بكات بۇ ئەو ماوانەى ديارى كراون لە بركەى (يەك)ى ئەم ماددەيە.

چوارەم/ نابېت ھىچ ئەرشىفك لە ناو بېرېت لە پاش تەواوبوونى ئەم ماوانەى ديارى كراون لە بركەى (يەك)ى ئەم ماددەيە ئەگەر پەيوەندىدار بېت بە داوايەك يان لېكۆلېنەوئەيەكى ياسايى ھەنووكەيى يان ھەلپەسىردراو.

پېنجەم/ پېويستە لە ناو بردنى ھەر ئەرشىفك كە ديارى كراون لە بركەى (يەك)ى ئەم ماددەيە بە نھېنى ئەنجام بدرى.

ئىنجا لە كۆتايىش دا پېويستە ماددەيەكى تر زياد بكرى بۇ حوكمە سزاييەكان (ھەر كەسكى سروسى يان مەئەنەوى سەرىپچى حوكمەكانى بركەكانى ئەوئەى كە داوامان كرد زياد بكرېت ئەم ياسايەى كرد دواى ئاگادار كوردنەوئە سزا دەدرېت بە غەرامەيەك لە (۱۰) مليون كەمتر نەبى و لە (۲۵) مليون دىنار زياتر نەبېت ئەگەر بەردەوام بوو لەسەر سەرىپچىيەكەى دەست بەسەر ئەرشىفەكەى دا دەگرى) سوپاس.

بەرىز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، بە نووسراو ئەگەر ھەتە بېھىنيت بۇ بەرىزان لە لىژنە تايبەتمەندەكان، زۆر سوپاس، ماددەى (۱۴)، فەرموو.

بەرىز سەلمە فاتح توفيق:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۴):

رەسمى پېشكەش كردنى خزمەتگوزارى بوارى ئەرشىف حوكمەكانى ياساي رەسمى پولى بەسەردا جېبەجى دەكرېت.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى بەرپزان كى قسەى ھەيە لەسەر ئەو ماددەيە؟ ماددەى (۱۵).

بەرپز سەلمە فاتح توفيق:

ماددەى (۱۵):

بېويستە ۋەزىر رېنمايى بۇ ئاسان جېبەجى كردنى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەرىكات.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى (۱۶):

بەرپز سەلمە فاتح توفيق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۶):

كار بە دەقى ھىچ ياسا و بريارىك ناكړئ كه له گەل حوكمەكانى ئەم ياسايەدا ناكوك بيت.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

نجا خان، كېي تر؟ فەرموو نجا خان.

بەرپز نجا شعبان عبدالله:

ديف ماددى (۱۵) ماددەك زېدە بېيتن (بېويستە لەسەر لايەنە پەيوەندىدارەكان حوكمەكانى ئەم

ياسايە جېبەجى بكەن).

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

راستە، ماددەيەكى پرۆتوكۆلى يە، پەيوەندىشى بە ھەموو دامەزراوەكان ھەيە، واجيبتان داناو

دەبى ئەو ماددەيە دانېن، دروستە نجا خان، لەسەر ماددەى (۱۶)؟

بەرپز حكمت محمد عبو زيد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

خالەك لى زياد بكرىتن ئەويش بەو شپۆھيە كە سوود لە ياساى تر ۋە رېگريت، ۋەكى پېشتر

جەنابت باست كرد ئەمە مەسەلەن لەسەر كردارە ئەو جەزايە دەدرېت، بەس ئەھوى تر تىشتەكى

ترە، ئىنجا سوود لە ياساى تريس ۋە رېگيرېت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، ماددەى (۱۷).

بەرپز سەلمە فاتح توفيق:

ماددەى (۱۷):

ئەم ياسايە لە دواى (۶۰) رۆژ لە رېكەوتى بلاو بوونەھوى لە رۆژنامەى فەرمى ۋە قانئىعى

كوردستان دا جېبەجى دەكرېت.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان فەرموون، فەرموو مامۆستا عثمان.

بەرپز د. عثمان على سمايل:

ئەو داوايەى بەرپز مامۆستاىان د. إسماعيل، كاك سىپان، د. محى الدين (۱۲۰) رۆژەكە بوو، لەگەل

ئەو (۶۰) رۆژە دەبى ئەو كاتى ئەويش دەستكارى بكرى، وا نىيە؟

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

نا دوو شتى جياوازن.

بەرپز د. عثمان على سمايل:

جياوازن؟ دواى دەرچوونىيانە؟

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ، بەلئ.

بەرپز د. عثمان على سمايل:

سوپاس دەستتان خوڭش بېت.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ ھۆيەكانى دەرچوواندن.

بەرپز سەلمە فاتح توفيق:

ھۆيەكانى دەرچوواندن:

بە ھۆى نەبوونى ناوھندىكى نىشتىمانى بۇ ئەرشىفکردن و بەشىكى زۆرى بەلگەنامەكان لە ناوھو و دەرھوھى ھەرئىمى كوردستان دا پەرش و بلاون و مەترسى لە ناوچوونىيان لەسەرە، بە مەبەستى سوود لئ وەرگرتن لە ئەرشىفى گشتى و تايبەتى كە سامانى نىشتىمانى نەتەوھيىن ئەم ياسايە دەرچوويئندرا.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ، ئاشنا خان، كېى تر؟ د. محى الدين، فەرموو.

بەرپز د. محى الدين حسن يوسف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دەمەوئ ئىزافەى دوو، سئ دېر بکەم لەوانە ھەر (بە ھۆى نەبوونى ناوھندىكى نىشتىمانى بۇ پاراستنى بەلگەنامەكان و بە ئەرشىف کردنىيان و بەشىكى زۆرى بەلگەنامەكان لە ناوھو و دەرھوھى ھەرئىمى كوردستان پەرش و بلاون مەترسى لە ناوچوونىيان لەسەرە، بە مەبەستى سوود لئ وەرگرتن لە ئەرشىفى گشتى و تايبەتى كە سامانى نىشتىمانى نەتەوھيىن ئەم ياسايە دەرچوويئندرا)، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، ئاشنا خان، فەرموو.

بەرپز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيشنيار دەكەم لە شوپىنى (بە مەبەستى سوود وەرگرتن) ەكە لەوئ دا (سوودى لئ وەرېگىرئ بۇ مەبەستى لېكۆلئنهو و توئزئنهوھى زانستى)، سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كاك دابان، فەرموو.

بەرپز دابان محمد حسين:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

(به هۆى نه بوونى ناوه ندىكى نىشتيمانى) بكرىته (بو دروستكردى ناوه ندىكى نىشتيمانى)، چونكه بو ئه وهى ئه وه بى به ئه مرى واقع، زور زور سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

دروسته، به لى، كاك د. زیدان، فرموو.

بەرپز د. زیدان رشید خان اودل:

بەرپز سەرۆكى پەرله مان.

له دىرى كوتايى (به مه به ستى سوود لى وه رگرتن له ئه رشيفى گشتى و تايبهت كه سامانى نىشتيمانى نه ته وه يين) ئايا بو لپره تايبهت بوته سامانى نىشتيمانى و نه ته وه يى؟ كه واته تايبهت مولكى گشتى يه، تايبه تيش كه گرنگيه كه خوئ هه بوو ده بپته مولكى گشتى نه ته وه، بو يه ئه وه وه لامه كى ئه وهى ماددهى (13) يه بو ليژنه و جه نايبشت كه وه لامت دامه وه، تايبهت نايپته مولكى گشتى.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

دكتور له رووى قانونيه وه سامان و مولك فرقى هه يه.

بەرپز د. زیدان رشید خان اودل:

ئاخر له و ياسايه دوو جار هاتوو، تايبه ته، لپره ش تايبهت مولكى نه ته وه يى و گشتيه.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

مولكه جياوازه له وهى سامانه.

بەرپز د. زیدان رشید خان اودل:

سامانه كه ده بپته وه مولك.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرله مان:

نا نا مه رج نيه هه موو سامانيك بپته وه به مولك، دوو شتى جياوازن، دوو موسته له حى جياوازن، به رپزان سوپاس بو پشوو دريژيتان، سبه ينى سعات (10:30) كو بوونه وه كانمان ده ست پى ده كه ينه وه، ئيستا به م شيوه يه كوتايى به كو بوونه وه كه ي ئه مپو هات.

د. رىواز فائق حسين

سەرۆكى پەرله مانى

كوردستان - عىراق

هيمن هه ورامى

جىگرى سەرۆكى

پەرله مانى

كوردستان - عىراق

منى نبى قهوجى

سكرتيرى پەرله مانى

كوردستان - عىراق

ههريمي كوردستان - عيراق
په رله ماني
كوردستان - عيراق

پروژۆكۆله كان

۱۲۵

سالی / ۲۰۲۲ - بهرگی سه دو بیست و پینچ

چاپی یه که م / سالی ۲۰۲۳

پېرېست

پروټوكلۆلى دانىشتنى ژماره (۱) ى خولى پېنجه مى ھەلبژاردن - شەممە ۲۰۲۲/۳/۱ ل ۵
پروټوكلۆلى دانىشتنى ژماره (۲) خولى پېنجه مى ھەلبژاردن - چوار شەممە ۲۰۲۲/۳/۲ ل ۶۳
پروټوكلۆلى دانىشتنى ژماره (۳) ى خولى پېنجه مى ھەلبژاردن - پېنج شەممە ۲۰۲۲/۶/۲ ل ۱۸۵

سبەينى دانىشتنى پەرلەمان بەردەوام ئەبىت و دلىيا بن نوقتەى نىزامى وەرئەگرىن، ئەمىرۇ دەنگدان لەسەر ئەو دوو پرۇژەيە ئەكەين، فەرموو لىژنەى ياساى، دەنگدان لەسەر پىشنىيازە ياساى ئەرشىف لە ھەرىمى كوردستانى عىراق، فەرموو.

بەريز بزار خالد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دەقى راپۇرتى ھەردوو لىژنەيە، بۇ سەرۆكايەتى پەرلەمانى كوردستان.

بابەت/ راپۇرتى دەنگدان:

لىژنەى كاروبارى ياساى و لىژنەى رۇشنىبىرى و كۆمەلگەى مەدەنى وەرزش و لاوان رۇژى يەك شەمە رىكەوتى (۲۰۲۲/۲/۲۷) كاتژمىر (۱۲) نيوەرۇ كۆبوونەوھى ھاوبەشيان ئەنجامدا بۇ تاوتوى كردن و دارشتنەوھى ئەو پىشنىارانەى لەلايەن ئەندامانى پەرلەمانەوھى پىشكەش كراوھ، سەبارەت بە پىشنىيازە ياساى پاراستنى ئەرشىف بە ھەرىمى كوردستانى عىراق لە دانىشتنى خویندەوھى دووھم، دواى گەفتوگۇ كردن و تاوتوى كردن لىژنەكان گەيشتنە ئەو ئەنجامەى خوارەوھ:

سەبارەت بە ناوئىشان چوار پىشنىار ھەيە:

۱- پىشنىيازە ياساى پاراستنى بەلگەنامە و ئەرشىف لە ھەرىمى كوردستانى عىراق.

۲- پىشنىيازە ياساى پاراستنى ئەرشىف و بەلگەنامەكانى گەلى كورد لە ھەرىمى كوردستاندا.

۳- ھەكو خۆى، پىشنىيازە ياساى پاراستنى ئەرشىف لە ھەرىمى كوردستان-عىراق.

۴- پىشنىارى ھەردوو لىژنەى تايبەتمەند، بەپىي ئەو دەستەلاتانەى ماددەى (۹۱) بىرگەى (۴) لە پەيرەوئى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان كە بە لىژنەى ياساى و تايبەتمەند دراوھ ئىمە لە كۆبەندى ئەو بزاردانەى پىشنىار كراون لە لاين ئەندامانى پەرلەمان لە دانىشتنى خویندەوھى دووھم ئەم پىشنىارە ئەخەينەر وو و داوا ئەكەين بخىرتە دەنگدان، پىشنىيازە ياساى پاراستنى بەلگە نامەى نىشتىمانى لە ھەرىمى كوردستان-عىراق.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سەبارەت بە ناوئىشان (۴) پىشنىاز ھەيە، پىشنىيازە ياساى پاراستنى بەلگەنامە و ئەرشىف لە ھەرىمى كوردستانى عىراق كى لەگەلە؟ كەس نىيە، دووھم؟ سىيەم و ھەكو خۆى كى لەگەلە؟ چوارەم؟ پىشنىازى لىژنەى تايبەتمەند پىشنىيازە ياساى پاراستنى بەلگەنامەى نىشتىمانى لە ھەرىمى كوردستانى عىراق؟ (۷۸) كەس، بە زۆرىنەى دەنگ پەسند كرا، فەرموو.

بەريز سەلما فاتح توفيق:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى يەك شەش پىشنىار ھەيە:

۱- ماددەكە ھەكو خۆى تەنيا بىرگەى چوارەم بەو شىوھەيە بىت:

۴- ئەرشىف زانىارى و بەلگەنامەى تۆمار كراو لە شىوھەى دەست نووس و چاپ كرا و دەنگى و وینە و ئامپىرە ئەليكتروئىيەكان يان ھەر شىوازيكى گشتى بىت يان تايبەت دروست كرابىت يان بەدەست ھىنرابىت كە پەيوەندى بە مېژوو كەلەپوورى گەلى كوردستان ھەبىت.

پىشنىارى دووھم: ھەكو خۆى تەنيا بىرگەى (۳ و ۶) بەو شىوھەيە بىت:

۳- ناوهند: ناوهندی گشتی پاراستنی به لگه نامه کان.

۶- ئەرشیفی تایبەتی ئەو زانیاری و بەلگه نامانە ی که خاوەندارییەتیان بۆ کەسێک یان کۆمەلە کەسێک یان ناوهندێک یان دامەزراوەیەکی ئەهلی ئەگەر پێتەو و خەسلەتی ئەرشیفی تێدا یە.

پێشنیاری سییەم: وەکو خۆی تەنیا ئەو گۆرپانکاریانە ی تێدا یە:

برگە ۴: بەلگه نامە ی زانیاری و بەلگه نامە ی تۆمار کراو لە شیوہی دەستنووسی دیجیتالی و فۆتۆگرافی یان ھەر بەلگه نامە یەکی داھێنراوی لەمەودا، ھەر واھا نامە گۆرینەو و قەوالە و نەخشە و وینە ی روون کردنەو و ھێلکاری و ھەر شتیکی مافی سەلمینراوی تێدا جیگیر کرابن.

۲- برگە ی بە زنجیرە ی ھەوتەم زیاد بکری بەو شیوہیە:

ئەرشیفی تایبەت ئەو بەلگه نامانە ی پەیوہندیارن بە چالاکییەکانی کەسێکی سروشتی یان مەعنەوی کەرتی تایبەت لە ھەرێم.

پێشنیاری چوارەم: ماددە کە وەکو خۆی تەنیا برگەکانی سییەم و چوارەم بەو شیوہیە یە:

۳- بەرپوہ بەرایەتی گشتی بەرپوہ بەرایەتی گشتی ئەرشیف کردن.

۴- ئەرشیف: زانیاری و بەلگه نامە ی تۆمار کراو لە شیوہی دەستنووس و چاپکرا و دەنگی و وینە و قیدی و یان ھەر شیوازیکی دیکە ی گشتی بێ یان تایبەت دروست کرابن یان بە دەست ھینرابن کە پەیوہندیارن بە میژووی گەلی کوردستانەو.

پێشنیاری پینجەم: وەکو خۆی:

ماددە ی یەک:

بەمەبەستی ھوکمەکانی ئەو یاسایە ئەو دەستەواژانە ی خوارەو ماناکانیان بەرامبەری ئەگە یەن:

۱- ھەرێم: ھەرێمی کوردستان_عێراق.

۲- وەزیر: وەزیری رۆشنیبری و لاوانی ھەرێم.

۳- ناوهند: ناوهندی ئەرشیفی کوردستان.

۴- ئەرشیف: زانیاری و بەلگه نامە ی تۆمار کراو لە شیوہی دەستنووس و چاپکرا و دەنگی و وینە یان ھەر شیوازیکی دیکە ی گشتی بیت یان تایبەت دروست کراو یان بە دەست ھینراو بیت کە پەیوہندیار بە میژوو و کە لە پووری گەلی کوردستان.

۵- ئەرشیفی گشتی: ئەو زانیاری و بەلگه نامانە ی پەیوہندیارن بە چالاکییەکانی دامەزراوە فەرمییەکانی ھەرێم یان لایەنی تایبەت راسپێراو بە خزمەتی گشتی یان ئەرشیفی تایبەتن و ناوهند بە دەستی ھیناون.

۶- ئەرشیفی تایبەتی: ئەو زانیاری و بەلگه نامانە ی کە خاوەندارییەتیان بۆ کەسێک یان کۆمەلە کەسێک ئەگەر پێتەو و خەسلەتی ئەرشیفی تێدا یە.

پێشنیاری شەشەم: پێشنیاری ھەردوو لێژنە ی تایبەتمەندە: ماددە کە بەو شیوہیە یە:

سەبارەت بە ھوکمەکانی ئەو یاسایە ئەو زاراوانە و دەستەواژانە ی خوارەو ماناکانیان بەرامبەریان ئەگە یەن:

۱- ھەرێم: ھەرێمی کوردستان_عێراق.

۲- وەزارەت: وەزیری رۆشنیبری و لاوانی ھەرێم.

۳- وهزير: وهزيرى رۆشنىپىرى و لاوانى ھەرىم.

۳- ناوھند: ناوھندى بەلگەنامەى نىشتىمانى لە ھەرىم.

۵- بەلگەنامە: ھەموو دەفرىكى پاراستنى زانىارى ئەلىكترونى و فۆتوگرافى و دەستخەت و ھەر داھىنانىكى كۆن و تازەى لەمەوداوشە ھەروەھا نامە گۆرپنەوہ و تۆمار و نەخشە و وینەى روون كوردنەوہ و ھىلكارى و ھەرشتىكىش مولكىكى سەلمىنراوى تىدا جىگىركراپى ئەگرىتەوہ.

۶- ئەرشىف كردن: كۆمەلپىك تەكنىك و رېوشوېن و شىوازە بۆ كۆكردنەوہ و پاراستن و رېكخستن و خستەنەوہ بەردەستى بەلگەنامەكان بۆ سوودى زانستى و گشتى.

۷- بەلگەنامەى گشتى: بەلگەنامەى پەيوەندىدارە بە چالاكىيەكانى دامەزراوہ فەرمىيەكانى ھەرىم، لاپەنى تايبەتى راسپىردراو بە خزمەتى گشتى و حوكمەتەكانى پېشووى دەولەتى عىراق لە كوردستان و دادگای بالای تاوانەكانى عىراق و ھەر بەلگەنامەيەك لە عىراق پەيوەندىدار بىت بە خاك و گەلى كوردستان ئەو بەلگەنامە تايبەتياىنەى ناوھند بەدەستى ئەھىنى خەسلەتى گشتيان پى ئەبەخشى ئەگرىتەوہ.

۸- بەلگەنامەى تايبەت: ئەو بەلگەنامانەى كە خاوەندارىيەتياىن بۆ كەسىكى سروشتى يان مەعنەوى ئەگرىتەوہ و خەسلەتى بەلگەنامەيان تىدايە.

دوو: گۆرىنى دەستەواژەى ئەرشىف و بەلگەنامە لە ھەر برگە و ماددەيەكى ئەم ياسايە ھاتبى.

بەرىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرىزان ماددەى يەكەم شەش پېشنىياز ھەيەكى لەگەل داىە؟ كەس نىيە، دووہم؟ كەس نىيە؟ سىيەم؟ كەس نىيە. چوارەم؟ كەس نىيە، پىنجەم؟ كەس نىيە، شەشەم كە ھى لىژنەى تايبەتمەندە؟ (۷۴) كەس، پەسند كرا.

بەرىز جلال محمد عبدالله:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى دوو چوار پېشنىياز ھەيە:

يەكەم: وەكو خۆى تەنيا برگەى سىيەم بەو شىوہيە بىت:

۳- گەرانبەوہى سەرجم ئەو بەلگەنامە و نووسىن و رىكەوتنامانەى لە ئەرشىفى و لاتانى بيانى ھەيە.

پېشنىيازى دووہم: وەكو خۆى تەنيا برگەى دووہم بەو شىوہيە بىت:

۲- بەدەست خستنى ئەو بەلگەنامانەى تايبەتن بە حوكمەتە يەك لەدواى يەكەكانى عىراق و پەيوەندىدارن بە خاك و گەلى كوردستان بە تايبەتى بەلگەنامەى ئەمنى و سەربازى و حىزبى و كەلك لى وەرگرتىيان لە بوارى تويزىنەوہ و لىكۆلپنەوہدا.

پېشنىيازى سىيەم: وەكو خۆى تەنيا برگەيەك بە زنجيرەى شەشەم زياد بكرى:

۶- رېكخستنى دەستنووسەكان بە مەبەستى سوود لى وەرگرتن وەكو سەرچاوەيەكى زانستى.

پېشنىيازى چوارەم وەكو خۆى:

ماددەى دوو:

ئامانجەكانى ئەو ياسايە برىتية لە:

۱- كۆكردنەوہ و پارىزگارى كردن لە بەلگەنامەكانى گەلى كوردستان بە شىوہيەكى زانستى.

۲- بەدەست خستنى ئەو بەلگەنامانەى تايبەتن بە حكومهتە يەك لەدوای يەكەكانى عىراق و پەيوەندىدارن بە خاك و گەلى كوردستان.

۳- بەدەست خستنى وینەى ئەو بەلگەنامە بيانيانە و ئەرشیف كوردیان كە پەيوەندیان بە میژووی گەلى كوردستانەو هەیه.

۴- رېڭخستنى بەلگەنامەكان بە مەبەستى سوود لېوەرگرتیان وەكو سەرچاوەى زانستنى

۵- پارێزگارى كردنى بەلگەنامانەى دامەزراوەكانى ياسادانان و جى بەجى كردنى دادوهرى و دەستە سەر بەخۆكان كە بايەخى میژووویان هەیه لە هەریم.

بەریز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرله مان:

چوار پېشنیاری هەیه، كى لەگەل یەكەمە؟ كەس نییه، دووهم؟ (۳) كەس، سێیهەم؟ كەس نییه، چوارەم وەكو خۆى؟ (۶۰) كەس، پەسند كرا، فەرموو.

بەریز گۆران عمر علی:

بەریز سەرۆكى پەرله مان.

سەبارەت بە ماددەى سى حەوت پېشنیاری هەیه.

پېشنیاری یەكەم: وەكو خۆى تەنیا خالى دوو لە برگەى دوو بەو شیوہى لى بکری:

۲- گەرپانەوہى ئەو ئەرشیفانەى لە ئیستا لە دەرەوہى ولاتن یان وینەیهكى لە بەرگیراویان.

پېشنیاری دوو: خالى دوو لە برگەى دوو بەو شیوہى ییت:

۲- گەرپانەوہى ئەو بەلگەنامانەى تايبەت بە میژوو و جوگرافیای خاكى كوردستان و گەلى كوردستان و لە ئەرشیفى ولاتان.

۲: برگەى (۳) بەو شیوہى ییت.

۳- ناوەند بەشە بودجەیهكى تايبەتى ئەبییت.

۳ پېشنیاری سێیهەم: وەكو خۆى تەنیا برگەى یەكەم بەو شیوہى ییت:

۱- ناوەندیك لە هەریمی كوردستان بە ناوی ناوەندی ئەرشیفى كوردستان دائەمەزریت وخواوەن كەسایەتى مەعنەوى و سەربەوہزارەتى رۆشنبیری و لاوان ئەبییت وبنكەى سەرەكى لە هەولێر ئەبییت و لە سەرجهەم پارێزگاكانى هەریمی كوردستان لقی ئەبییت.

پېشنیاری چوارەم: وەكو خۆى لەگەل ئەم گۆرانکاریانەى خوارەوہ:

۱- بەو شیوہى لى بکری:

۱- ناوەندیك لە هەریمی كوردستان بە ناوی ناوەندی ئەرشیفى كوردستان دائەمەزریت وخواوەن كەسایەتى مەعنەوى و سەربەوہزارەتى رۆشنبیری و لاوان ئەبییت و ئۆفیسى سەرەكى لە هەولێر ئەبییت و لە سەرجهەم پارێزگاكان لقی ئەبییت.

۲- بەو شیوہى لى بکری:

۲- گەرپانەوہى ئەو بەلگەنامانەى كە لە بەرژەوہندی هەریم دان كە لە ئیستا لە دەرەوہى ولاتن یان وینەیهكى لە بەرگیراویان.

پېشنیاری پینجەم: وەكو خۆى تەنیا برگەى یەك بەو شیوہى لى بکری:

۱- ناوەندیك لە هەریمی كوردستان بە ناوی ناوەندی ئەرشیفى كوردستان دائەمەزریت وخواوەن كەسایەتى مەعنەوى و سەربەوہزارەتى رۆشنبیری و لاوان ئەبییت و بارەگای سەرەكى لە هەولێر

ئەبىت و ئەكرى له هەر پارىزگايەك لقيكى هەبىت ئەبىت لقهكانى خاوەن پەيرەو و بۆرد و پڕۆگرامى تايبەت و دەستەى بەرپووەرپرەدى تايبەت بە خۆيان بن، هەروەها له بودجەى سالانەى ناوەند بودجەيهكى تايبەت بە گوێرەى گرنگى پيداويستى بۆ لقهكان دابين بکات. پيشنيارى شه شه م: وه كو خۆى.

ماددهى سى:

۱- ناوەندىك له هەريمى كوردستان به ناوى ناوەندى ئەرشيڤى كوردستان دائەمەزرىت و خاوەن كەسايەتى مەعنەوى و سەربەوهزارەتى رۆشنپىرى و لاوان ئەبىت و بارەگاي سەرەكى له هەولپىر ئەبىت.

۲- ناوەند تايبەت ئەبى به:

۱- كۆكردنەوه و پارىزگارى كردن و سەربەهشەتى كردن و ريكخستن و پۆلپن كردنى ئەرشيڤەكانى پەيوەنديدار بە گەلى كوردستان و چۆنپههتى سوود لى وەرگرتنى بە پىى حوكمەكانى ئەو ياسايە.

۲- گەرانەوهى ئەو ئەرشيڤانەى كه له بەرژەوهندى گشتى هەريمدان كه له ئىستادا له دەرەوهى ولاتن يان وپنهيهكى له بەر گيراويان.

۳- هەماهەنگى كردنى له گەل لايەنە پەيوەنديدارەكان.

۴- هەر ئەركيكي ترى ئەنجومەنى پى ئەسپىردى.

۳- ناوەند بە شه بودجەيهكى تايبەت له چوارچيويهى وهزارەتدا ئەبىت.

پيشنيارى حەوتەم: پيشنيارى هەردوو ليزنەى تايبەتمەند بەو شپوويه بىت:

۱- ناوەندىك له هەريمى كوردستان به ناوى ناوەندى بەلگەنامەى نيشتيمانى له هەريمى كوردستان-عيراق دائەمەزرىت و خاوەن كەسايەتى مەعنەوى و سەر بەوهزارەت ئەبىت، بەپىى ياساي ژمارە (۱۲) ى سالى (۲۰۱۱) وهزارەت لقيشى له پارىزگاكانى ترى هەريم ئەبىت.

۲- ناوەند ئەو ئەركانە له ئەستۆ ئەگرىت.

۱- كۆكردنەوه و پارىزگارى كردن و سەربەهشەتى كردن و ريكخستن و پۆلپن كردنى ئەرشف كردنى بەلگەنامەكان و چۆنپههتى سوود لى وەرگرتنيان بەپىى حوكمەكانى ئەو ياسايە.

۲- گەرانەوهى رينووسى نوسخە رەسەن يان وپنهيهكى له بەر گيراو وهك بەلگەنامە گشتيانەى ئىستا له دەرەوهى هەريمن.

۳- هەماهەنگى كردن له گەل لايەنە پەيوەنديدارەكان بۆ جى بەجى كردنى ئامانجەكانى ئەو ياسايە.

۴- هەر ئەركيكي تر كه ئەنجومەنى پىكهاوتوو بەپىى ماددهى پىنجى ئەو ياسايە پىى ئەسپىردى.

۳- ناوەند بە شه بودجەيهكى تايبەتى ئەبى له چوارچيويهى بودجەى وهزارەت.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

حهوت پيشنيار ههيه، كى له گه ل يه كه مه؟ كهس نيهه، دووهم؟ كهس نيهه، سييهه، كهس نيهه، چوارهم؟ كهس نيهه، پينجهم؟ (۲) كهس، شه شهه؟ كهس نيهه، ههوتهم؟ (۵۸) كهس، په سند كرا، فهرموو.

بهريز سه لما فاتح توفيق:

بهريز سه روكى په رله مان.

ماددهى چوار شهش پيشنيار ههيه.

يه كه م: وه كو خوى ته نيا بر گه يه كه م به و شيوه يه بيت.

۱- ناوهند به ريوه به ريكي گشتى ئه بيت لاي كه م هه لگري پروانامه ي به كالوريوس بيت و پسپور و شاره زا بيت له بواري ميژوو و به لگه نامه ميژوو يه كان و ئه رشيف كردن و له و به شان ه پيك ديت:

۱- به شى كارگيري و دارايي.

۲- به شى ئه رشيف و تومار.

۳- به شى توپژينه وه.

۴- به شى په يوه نديه كان.

۵- به شى ته كنكي.

۶- به شى شوينه وار و ميژوو.

۷- به شى به دوا داچوون و دهست خستنى به لگه نامه كان.

پيشنيارى دووهم: وه كو خوى ته نيا زياد كردنى خاليك به زنجيره (۶) بو بر گه يه كه م به و به و شيوه ي خواره وه:

۶- به شى چا كردنه وه و سه خيپري كردن.

پيشنيارى سييهه: وه كو خوى ته نيا بر گه يه كه م به و شيوه يه:

۱- ناوهند به ريوه به ريكي گشتى ئه بيت لاي كه م هه لگري پروانامه ي به كالوريوس بيت و پسپور و شاره زا بيت له بواري ئه رشيف كردن و به مارجى خزمه تى له (۱۰) سال كه متر نه بيت و له و به شان ه پيك ديت:

۱- به شى كارگيري و دارايي.

۲- به شى ئه رشيف و تومار.

۳- به شى توپژينه وه.

۴- به شى په يوه نديه كان.

۵- به شى ته كنكي.

پيشنيارى چوارهم: وه كو خوى ته نيا بر گه يه كه م به و شيوه يه بيت:

۱- ناوهند به ريوه به ريكي گشتى ئه بيت لاي كه م هه لگري پروانامه ي به كالوريوس بيت و پسپور و شاره زا بيت له بواري ئه رشيف كردندا.

پيشنيارى پينجهم: وه كو خوى.

ماددهى چوار:

۱- ناوهند به ريوه به ريكي ئه بيت لاي كه م هه لگري پروانامه ي به كالوريوس بيت و پسپور و شاره زا بيت له بواري ئه رشيف كردن له و به شان ه پيك ديت:

۱- بەشى كارگىرى و دارايى.

۲- بەشى ئەرشىف و تۆمار.

۳- بەشى توپۇزىنەو.

۴- بەشى پەيوەندىيەكان.

۵- بەشى تەكنىكى.

۲- ناوهند دەستەيەكى ئەبىت پىك دىت له بەرپوۋەبەر و بەرپىرسى بەشەكانى ناوهند.

پىشنىيارى شەشەم ھى ھەردوو لىژنەى تايىبەتمەند:

ماددەى چوار:

۱- ناوهند بەرپوۋەبەرىكى گشتى ئەبىت لاي كەم ھەلگىرى پروانامەى بەكالۆرىۇس بىت و پسپۇر و شارەزا بىت له بوارى ئەرشىف كردندا.

۲- ناوهند لەو بەشانە پىك دىت:

۱- بەشى كارگىرى.

۲- بەشى ژمىرىارى.

۳- بەشى ياسايى.

۴- بەشى ئەرشىف و تۆمار.

۴- بەشى راگەيانندن و پەيوەندىيەكان.

۵- بەشى تەكنىكى.

۶- ھەر بەشىكى تر كە دەستەى ناوهند بە پىپويستى بزائىت و دواى رەزامەندى وەزىر دروستى ئەكات.

۳- ناوهند دەستەيەكى بەرپوۋەبەردى ئەبىت كە له بەرپوۋەبەر و بەرپىرسى بەشەكان پىك دىت.

بەرىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

كى لەگەل يەكەمە؟ (۱) كەس، دووهم؟ كەس نىيە، سىيەم؟ چوارەم؟ كەس نىيە، پىنجەم؟ كەس نىيە؟ پىشنىيارى شەشەم ھى لىژنەى ھاوبەش؟ (۵۳) كەس لەگەل، فەرموو.

بەرىز سەلما فاتح توفيق:

سەبارەت بە ماددەى پىنجەم ھەشت پىشنىيار ھەيە:

يەكەم: وەكو خۆى تەنيا بىرگەى يەكەم خالىك بە زنجىرەى ھەشت زىاد بىرئى بە ناوى وەزارەتى شەھىدان و ئەنفال كراون.

پىشنىيارى دووهم: وەكو خۆى تەنيا لە بىرگەى يەكەم خالىك بە زنجىرەى ھەشت زىاد بىرئى بە ناوى فەرمانگەى پەيوەندىيەكانى دەرەوھى ھەرىم.

پىشنىيارى سىيەم وەكو خۆى تەنيا لە بىرگەى يەكەم لە خالى شەش بەو شىوھى لى بىرئى (ئەكادىمىاي كوردى).

پىشنىيارى چوارەم: وەكو خۆى تەنيا بىرگەى دووم بەو شىوھى لى بىرئى:

۲- ئەنجومەن لەسەر داواى وەزىر كۆ ئەبىتەو وە بوى ھەيە بانگھىشتى ھەر كەسپك بىكات كە بە پىپويستى بزائىت لە كۆبوونەوھەكە بەشدار بىت.

پېشنیاری پېنجه م: وه كو خوئی ته نیا برگی یه كه م خالیك به زنجیره ی هه شت زیاد بكرئ
وه زاره تی پلاندانان.

پېشنیاری شه شه م وه كو خوئی ته نیا خالی پېنجه م له برگی یه كه م به و شیوه ی لی بكرئ:
۵- به ریوه به ری گشتی.

پېشنیاری حه وته م: وه كو خوئی:
مادده ی پېنجه م:

۱- نه نجومه نیک به سه رۆکایه تی وه زیر پیکدیٹ بۆ ریکخستن و پلاندانانی کاره کانی ده سته ی
به ریوه بردنی ناوه ندو نه ندامیه تی نوینه ری نه و لایه نانه ی خواره وه كه پله ی وه زیفیان له
به ریوه به ری گشتی كه متر نه بیٹ:

۱- وه زاره تی په روه رده.

۲- وه زاره تی خویندنی بالاو توئیژینه وه ی زانستی.

۳- وه زاره تی شاره وانی و گه شت و گوزار.

۴- وه زاره تی نه وقاف و کاروباری ئاینی.

۵- به ریوه به ری ناوه ند.

۶- نه کادیمیای کوردستان.

۷- فه رمانگه ی ریکخراوه کانی کومه لگه ی مه ده نی.

دووه م: نه نجومه ن له سه ر داوای سه رۆك كوئه بیته وه و بۆ هه یه بانگه یشتی هه ركه سیك بکات
به پیویستی بزانی له کۆبوونه وه كه به شدار بیٹ.

سییه م: نه نجومه ن نه و نه رکانه له نه ستۆ نه گرئٹ:

۱- دارشتنی پلانی گشتی ناوه ند.

۲- دانانی ستراتیجی هه ماهه نگی نیوانی لایه نه کان به مه به سته ی کۆکردنه وه و پاراستنی
نه رشیفی کوردستان.

۳- دیاری کردنی میلاکی فه رمانبه رانی ناوه ند.

۴- ره زامه ندی دان له سه ر پېشنیاری بودجه ی سالانه و ژمیره ی کۆتایی ناوه ند.

پېشنیاری هه شته م پېشنیاری هه ردوو لیژنه ی تاییه تمه نده:

۱- نه نجومه نیک به سه رۆکایه تی وه زیر بۆ ریکخستن و پلاندانان بۆ کار و چالاکییه کانی ناوه ند و
به نه ندامیه تی نوینه ری نه و لایه نانه ی خواره وه پیکدیٹ كه پله ی وه زیفیان له به ریوه به ری
گشتی كه متر نه بیٹ:

۱- وه زاره تی پلاندانان.

۲- وه زاره تی خویندنی بالاو توئیژینه وه ی زانستی.

۳- وه زاره تی شاره وانی و گه شت و گوزار.

۴- وه زاره تی نه وقاف و کاروباری ئاینی.

۵- وه زاره تی کاروباری شه هیدان و نه نفال کراوان.

۶- نه کادیمیای کوردستان.

۷- فه رمانگه ی ریکخراوه ناحکومیه کان.

۸- بەرپۆھبەرى گىشتى ناوھند.

دووھم: ئەنجومەن (۳) مانگ جارىك و لە كاتى پېويستدا لەسەر داواى سەرۆكى ئەنجومەن كۆئەيىتەوھ و بۆى ھەيە بانگھېشتى ھەركەسيك و لايەن و وەزارەتېك بىكات كە بە پېويستى بزانى لە كۆبوونەوھ كە بەشدار بېت.

سېيىم: ئەنجومەن ئەو ئەركانە لە ئەستۆ ئەگرىت:

۱- دارشتنى پلانى گىشتى ناوھند.

۲- دانانى ستراتىجى ھەماھەنگى نېوانى لايەنە پەيوەندىدارەكان بە مەبەستى كۆكردنەوھ و پاراستن و ئەرشىف كردنى بەلگەنامەكان.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ھەشت پېنشنىيار ھەيە، يەكەم؟ كەس نىيە، دووھم؟ كەس نىيە، سېيەم، كەس نىيە، چوارەم؟ كەس نىيە، پېنچەم؟ كەس نىيە، شەشەم؟ كەس نىيە، ھەوتەم؟ كەس نىيە، ھەشتەم كە ھەر دوو لېژنەى تايبەتمەندە؟ (۶۹) كەس، ماددەى شەشەم.

بەريز گۆران عمر على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى شەشەم: دوو پېنشنىيار ھەيە.

يەكەم: وەكو خۆى:

ماددەى شەشەم:

سەرچەم دامەزاروھ فەرمىيەكانى ھەريم ئەرشىفى تايبەت بە كاروبارەكانىيان رادەستى ناوھند ئەكەن دواى كۆتايى ھاتنى كارەكانى مەگەر تايبەتمەندىيەكانى بۆ پاشىنە بمېنيتەوھ.

دووھم: پېنشنىيارى ھەردوو لېژنەى تايبەتمەند:

سەرچەم دامەزاروھ فەرمىيەكانى ھەريم بەلگەنامە تايبەت بە كاروبارەكانىيان رادەستى ناوھند ئەكەن مەگەر تايبەتمەندىيەكانى بۆ پاشىنە بمېنيتەوھ.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

دوو پېنشنىيار ھەيە، كى لەگەل يەكەمە؟ كەس نىيە، دووھم؟ (۷۵) كەس، پەسند كرا، فەرموو.

بەريز جلال محمد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بەماددەى (۷) چوار پېنشنىيار ھەيە:

يەكەم: ئەم ماددەيە لابرئ.

دووھم: بەو شېوھى لى بكرئ:

نابىت ئەرشىفى گىشتى لەناو بېرئ مەگەر دواى ھەلسەنگاندنى لەلايەن لېژنەى پسپۆر و شارەزا بە رەزامەندى ئەنجومەن.

سېيەم: بەو شېوھى لى بكرئ:

نابى ئەرشىفى گىشتى لەناو بېرئ.

چوارەم: وەكو خۆى:

نابیت ئەرشىفى گشتى لەناو بېرىت مەگەر دوای ھەلسەنگاندنى لەلايەن لێژنەى پىپۆر و شارەزا بە رەزامەندى دەستەى ناوەند.

بەرپۆز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

چوار پيشنيار ھەيە، يەكەم؟ (٦٤) كەس، دووھەم، كەس نيبە، سيبەم؟ كەس نيبە، چوارەم، كەس نيبە، پەسند كرا، فەرموو.

بەرپۆز سەلما فاتح توفيق:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (٨) دوو پيشنيار ھەيە:

يەكەم: ھەكو خۆى:

ماددەى ھەشت:

يەكەم: ئەرشىفى ناوەند بۆ مەبەستى زانستى سوودى لى ھەرنەگيريت بە پىيى ياساى مافى دەستكەوتنى زانىارى لە ھەرىمى كوردستان-عيراق ژمارە (١١) ى سالى (٢٠١٣).

دووھەم: دەستەى بەرپۆبەردنى ناوەند بۆى ھەيە ھەر بەلگەنامەيەك بۆ بەرژەوھەندى گشتى بە نھينى ھەژمار بكات بە مەرجيك دەقيك ياساى ريجر نەبيت.

پيشنيارى دووھەم ھى ھەردوو ليزنەى تايبەتمەندە:

يەكەم: ئەرشىفى ناوەند بۆ مەبەستى زانستى بەپىيى ياساى مافى دەستكەوتنى زانىارى لە ھەرىمى كوردستان -عيراق ژمارە (١١) ى سالى (٢٠١٣) سوودى لى ھەرنەگيريت.

دووھەم: دەستەى بەرپۆبەردنى ناوەند بە رەزامەندى ھەزير بۆى ھەيە ھەر بەلگەنامەيەك بۆ بەرژەوھەندى گشتى بە نھينى ھەژمار بكات بە مەرجيك دەقيكى ياساى ريجر نەبيت.

بەرپۆز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

دوو پيشنيار ھەيە، كى لەگەل يەكەمە؟ كەس نيبە، دووھەم؟ (٧٣) كەس، پەسند كرا، فەرموو.

بەرپۆز بزار خالد عبدالله:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى نۆ چوار پيشنيار ھەيە.

يەكەم: بە و شپوھى لى بكریت:

ئەرشىف كراويكى تۆمار كراو لە ناوەند نابى بېرىتە دەرەوھى ھەرىم تەنيا بە پيشنيازى دەستەى بەرپۆبەردنى ناوەند و بپياري ھەزير نەبيت.

پيشنيارى دووھەم: بە و شپوھى لى بكرى:

ئەرشىف كراويكى ھەلگيراو لە ناوەند نابى بېرىتە دەرەوھى ھەرىم تەنيا بە پيشنيازى دەستەى بەرپۆبەردنى ناوەند و بپياري ئەنجومەنى ھەزيران نەبيت.

پيشنيارى سيبەم: ھەكو خۆى:

ئەرشىف كراويكى ھەلگيراو لە ناوەند نابى بېرىتە دەرەوھى ھەرىم تەنيا بە پيشنيازى دەستەى بەرپۆبەردنى ناوەند و بپياري ھەزير نەبيت.

پيشنيارى چوارەم: ھى ھەردوو ليزنەى تايبەتمەندە:

ھەر بەلگە نامە يەكى ھەلگىراو لە ناوھند نابردریتە دەرەوھى ھەرېم تەنیا بە پېنشىيازى دەستەى بەرپوھ بەردنى ناوھند و برپارى وھزىر نەبىت تەنیا بۆ مەبەستىكى رەواو و ماوھىەكى دىارى كراو.

بەرپز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

كى لەگەل يەكەمە؟ كەس نىيە، دووھم؟ (۱) كەس، سىيەم؟ كەس نىيە، لەگەل چوارەم؟ بەلام ئەبى يەكى لەو دوو (تەنھايە) لابەين، (۷۲) كەس لەگەل يەتە، پەسند كرا، فەرموو.

بەرپز سەلما فاتح توفىق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۰): چوار پېنشىيار ھەيە:

پېنشىيارى يەكەم: وھكو خۆى تەنیا خالى يەك لە برگەى يەك بەو شىوھىە بىت: لە ماوھى (۱۸۰) رۆژ لە رۆژى پىكەوتى بەركار بوونى ئەو ياسايە بە ژمارە و بر و داتاي دروست لە ناوھند تۆمارى بكات.

پېنشىيارى دووھم: وھكو خۆى لەگەل ئەو گۆرانكارىانەى خوارەوھ:

خالى دووھم لە برگەى يەكەم بەو شىوھىە لى بكرى:

وینەيەكى رەسەن يان لەبەر گىراوى ئەرشىف كراو رادەستى ناوھند بكات.

۲- برگەى دووھمى ماددەكە بەو شىوھىە لى بكرى:

ھەر كەسىك ئەشىفىكى بەردەست پى پابەندە بۆ گەرانەوھى بۆ ناوھند و پاداشتىكى پى ئەدرىت.

پېنشىيارى سىيەم وھكو خۆى:

ماددەى (۱۰):

ھەر كەسىك ئەرشىفىكى تايبەتى لەبەر دەستدا بىت پىويستە:

۱- لە ماوھى (۱۲۰) رۆژ لە پىكەوتى بەركار بوونى ئەو ياسايە بە ژمارە و بر و داتاي دروست لە ناوھند تۆمارى بكات.

۲- وینەيەكى رەسەن يان لەبەر گىراوى ئەرشىف كراوى مېژووويەكانى رادەستى ناوھند بكات.

۳- بەرپرسىاربەتى ياسايى پاراستنى ئەرشىفەكە بگرىتە ئەستۆ و ھەماھەنگ بىت لەگەل ناوھند بە مەبەستى چاودىرى كردن و سەرپەرشتى كردن.

دووھم: ھەر كەسىك ئەرشىفىكى گشتى لەبەر دەستدا بىت پابەندە بەگەراندنەوھى بۆ ناوھند و پاداشتىكى پى ئەدرى.

پېنشىيارى چوارەم: ھى ھەردوو لىژنەى تايبەتمەندە:

ھەر ناوھند و لايەنىك يان ھەر كەسىكى سروسىتى يان مەعنەوى بەلگەنامەيەكى تايبەتى لەبەر دەست دا بىت پىويستە:

۱- لە ماوھى (۱۸۰) رۆژ لە پىكەوتى بەركار بوونى ئەو ياسايە بە ژمارە و بر و داتاي دروست لە ناوھند تۆمارى بكات.

۲- ئەبىت رىنووسىكى بەلگەنامە مېژووويەكان لە حالەتى دەستدارى زياتر لە يەك رىنووسى رەسەن يان لەبەر گىراو رادەستى ناوھند بكات.

۳- ئەبېت بەرپرسىيارىيەتى ياساىي پاراستنى بەلگەنامەكان بگريته ئەستۆ و ھەماھەنگ بېت لەگەل ناوھند بە مەبەستى چاودېرى كردن و سەرپەرشتى كردن.

دووەم: ھەر كەسىكى سىروشتى يان مەعنەوى بەلگەنامەيەكى گشتى لەلابېت پابەندە بە گەرانەنەوھى بۆ ناوھند و لەبەرامبەردا پاداشتيكى شايستەى پىن ئەدرى.

سېيەم: ھەر كەسايەتەيەكى مەعنەوى كە لە چوارچۆپوھى دامەزراوھەيەكى فەرمى ناحكومى يان نېمچە حكومى كە لە بوارى پاراستن و ئەرشفىف كردنى بەلگەنامەكان كار ئەكات سەرپىشكن بە رېكەوتن لەگەل وەزارەت بۆ ئەوھى بېن بە لقيك لە ناوھند.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى (۱۰) چوار پيشنيار ھەيە، كى لەگەل يەكەمە؟ كى لەگەل دووھەم؟ كەس نىيە، سېيەم؟ كەس نىيە، چوارەم؟ (۶۸) كەس، پەسند كرا، فەرموو.

بەريز جلال محمد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۱) سى پيشنيار ھەيە:

يەكەم: ئەو ماددەيە لابرى.

دووەم: وەكو خۆى تەنيا بېرگەى يەكەم بەو شۆپوھى لى بكرى:

۱- ئەرشفىفى تايبەت ياراي فرۆشتن يان دەستدارى نىيە بۆ كەسانى بيانى بەر رەزامەندى ناوھند نەبېت.

پيشنيارى سېيەم: وەكو خۆى.

ماددەى (۱۱):

۱- ھەر بەلگەنامەيەكى تايبەت ياراي فرۆشتن يان سوود لى وەرگرتن يان دەستدارى نىيە بۆ كەسانى بيانى بە رەزامەندى ناوھند نەبېت.

۲- ناوھند مافى لى پيشينەى ھەيە لە كاتى فرۆشتنى بەلگەنامەى تايبەت.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سى پيشنيار ھەيە، يەكەم؟ (۱) كەس، دووھەم؟ (۱) كەس، كى لەگەل سېيەمە وەكو خۆى؟ (۶۷) كەس، پەسند كرا.

بەريز سەلما فاتح توفيق:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۲) ھىچ پيشنيار نىيە وەكو خۆى:

ماددەى (۱۲):

۱- ھەر كەسىك سەرپىچى حوكمەكانى بېرگەى يەكەم و دووھەمى ماددەى (۱۰) ى ئەو ياسايە بكات بە پىبژاردنىك كە لە (۱۰) ملىۆن دىنار كەمتر نەبېت و لە (۲۵) ملىۆن دىنار سزا ئەدرىت، ئەگەر بەردەوام بوو لە سەرپىچىيەكەى دەست بەسەر بەلگەنامەكانى دا ئەگىرىت.

۲- ھەر كەسىك بەلگەنامەيەكى گشتى لە ناو ببات يان بگۆردرىت يان بيانباتە دەرەوھە يان ھاوکار بى بۆ بردنە دەرەوھەى بە پىچەوانەى حوكمەكانى ئەو ياسايە بە بەندكردنېك كە لە (۲) سالى

كەمتر نەبىت و بە پېئىژاردنىك كە لە (۲۰) مىليۇن دىنار كەمتر نەبىت و لە (۵۰) مىليۇن دىنار زىاتر نەبىت سزا ئەدرىت.

۳- ھەر كەسك بەلگە نامە يەكى گشتى بفرۆشپت بە بەندكردن بۇ ماوہ يەك كەمتر نەبىت لە (۳) سأل و بە پېئىژاردنىك كەمتر نەبىت لە (۱۰۰) مىليۇن دىنار سزا ئەدرىت.

۴- ھەر كەسك كار بكات بۇ گۆرپىنى يان دەستكارى كردن بە مەبەستى تېكدان يان لەناو بردنى بەلگە نامە يەكى تايبەت بە پى رىزگرتن لە مافى خاوەندارىيەتى لە پېشپىنە بۇ ناوہند بە پېئىژاردنىك كەمتر نەبىت لە ۲۰ مىليۇن دىنار سزا ئەدرىت،

۵- ھەر كەسك بە ھەلە زىان بە بەلگە نامە يەكى گشتى بگە يەنى بە پېئىژاردنىك كە لە (۵) مىليۇن دىنار كەمتر نەبىت و لە (۱۰) مىليۇن دىنار زىاتر نەبىت سزا ئەدرىت و ئەگەر ھاتوو ھەلەكە بوو ھۆى لە ناو چوونى بەلگەكە بە بەند كردن سزا ئەدرى كە لە (۳) مانگ زىاتر نەبىت و بە پى بژاردنىك كە لە (۱۰) مىليۇن دىنار كەمتر نەبىت.

۶- سەرپېچپەكانى ھاتوو لەم ماددە يە ئەگەر ھاتوو لەلا يەن فەرمانبەرى ناوہندەوہ ئەنجام بدرى بە بارى توند ھەژمار ئەكرىت.

۷- ياسا سزايە بەركارەكان بەسەر ھەر سەرپېچى و تاوانىك جى بەجى ئەكرىت ئەگەر بە دەقىكى تايبەت لەو ياسايە سزاي بۇ دانەنراپىت.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى (۱۲) ھىچ پېشنيار نييە، فەرموو.

بەريز بهمن كاك عبدالله احمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە لەو ماددە يە (۳) ئەندام پېشنيارمان كردووہ كە مەسەلەى غەرامەى ماددى كەمە و ھەم بۇ ئەرشيفى نىشتيمانى غەرامەى ماددى ھىچ لە مەسەلەكە ناگۆردىت، چونكە بەلگە نامە يە ھە يە (۳) قات و (۴) قاتى ئەو بەلگە نامە نرخبىيەتى، تۆ بە (۲۰) مىليۇن دىنار غەرامەى ئەكەى ئەچى ئەيفرۆشى و (۲۰) مىليۇنەكەش ئەدات، پېمان باش بوو ئەو ماددە يە بە عقوبە يەكى قانونى قورس دابنرى، يان غەرامەكە زۆر زىاتر بكرى.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دكتور زىدان وەلام.

بەريز زىدان رشيد خان اودل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش تېبينىم لەسەر داوہ، بە تايبەت لە خالى شەش ئەلى بە بارى توندتر ھەژمار ئەكرى، تېبينىمان لەسەر ئەو ھەش ھەبوو ئاماژەى پى بكرى، بارەكە چىيە؟ ئەگەر پىشتگىرىش نەبىت بەلام ئەو تېبينىمانەى كە پىويستە پىداچوونەوہى بەسەر بكرى لاي خۇيان وەرى بگرن.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو لىژنەكان.

بهريز بزار خالد عبدالله:

بهريز سهروكي په رله مان.

له سر كوي مادده كه دوو رهني جياواز هه بوو، سزاكان زياد بكرئ، يه كيش سزاكان كه م بكرئ، به لام هيچ سياغه و تهوزيحيكي ده قيق نه بوو كه پشتگيري هه بيټ، له سر مادده (۱۲ و ۱۳) نه ندامي په رله مان قسه ي كړدوو، به پيي نه و نووسراوه ي لاي من هه يه كاك به همهن هر به شداري نه كړدوو، سه بارهت به دكتور زيډان به ته سه لسولي (۶) قسه ي كړدوو، (۲) فيديويي، فيديويي يه كه م ده قيقه ي (۶) تا سانپه ي (۶) جه نابت قسه ت كړديه، كه ته وزيح نه بيټ و پيشنيار سابيت نه بيټ پشتگيري نه بيټ ناتوانم به پيي په يره و و بينم جيگه ي بكه مه وه، ملكه چي په يره وم كه پشتگيري هه بيټ، كوي قسه كاني تر ماناي نه وه نيه هيچ وه رناگرين، به لام له بهر دوو حالت بووين، مه جموعه يه كه نه ندامي په رله مان به شيويه يه كي عام نه لن سزاكان كه م بكن، كي كه م بكن؟ وه كو هه ردوو ليزنه له (۲۰) مليون بكه ينه (۱۷) مليون نه وه كافيه؟ دوايي نالين مه به ستمان (۱۷) نه بوو.

بهريز د. ريواف فائق حسين / سهروكي په رله مان:

له مه سه له ي ره قه م نه بي به ره قه م يي و خه لك پشتيواني بكات، كي له گه ل مادده (۱۲) يه؟ (۶۹) كه س، په سند كرا، فهرموو دواتر.

بهريز گوران عمر علي:

بهريز سهروكي په رله مان.

سه بارهت به مادده (۱۳) هيچ پيشنياريك نپه وه كو خوي.

مادده (۱۳):

به لگه نامه ي گشتي به پيي حوكمه كاني نه و ياسايه به مولكي گشتي هه ژمار نه كريت.

بهريز د. ريواف فائق حسين / سهروكي په رله مان:

كي له گه له؟ (۷۴) كه س، په سند كرا، فهرموو.

بهريز گوران عمر علي:

بهريز سهروكي په رله مان.

مادده (۱۴): دوو پيشنيار هه يه:

يه كه م: وه كو خوي.

په سمې پيشكه ش كړدني خزمه تگوزاري بواري نه رشيف حوكمه كاني ياساي په سمې پولي بهر كار

به سه ردا جي به جي نه كريت.

دووه م: پيشنياري هه ردوو ليزنه ي تايبه تمه ند:

په سمې پيشكه ش كړدني خزمه تگوزاري بواري نه رشيف كړدني به لگه نامه كان حوكمه كاني ياساي

په سمې پولي بهر كار جي به جي نه كريت.

بهريز د. ريواف فائق حسين / سهروكي په رله مان:

كي له گه ل يه كه مه؟ كه س نپه، پيشنياري دووه م؟ (۸۰) كه س، په سند كرا، فهرموو.

بەريز جلال محمد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۵) ھىچ پېشنيار نىيە وەكو خۆى.

ماددەى (۱۵):

پېويستە وەزىر رېنمايى بۇ ئاسان جى بە جى كوردنى حوكمەكانى ئەو ياسايە دەربكات.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كى لەگەل داىە؟ (۷۵) كەس، پەسند كرا، فەرموو.

بەريز جلال محمد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە مادەى (۱۶) ھىچ پېشنيار نىيە.

ماددەى (۱۶):

كار بە ھىچ دەق و ياسايەك ناكري كە لەگەل حوكمەكانى ئەو ياسايە ناكوك بيت.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كى لەگەل داىە؟ (۷۵) كەس، پەسند كرا، فەرموو.

بەريز جلال محمد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۷) ھىچ پېشنياريك نىيە وەكو خۆى.

ماددەى (۱۷): پېويستە لەسەر لايەنە پەيوەندىدارەكان حوكمەكانى ئەو ياسايە جى بە جى بكەن.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كى لەگەل داىە؟ (۷۸) كەس، پەسند كرا، فەرموو.

بەريز سەلما فاتح توفيق:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۸): ھىچ پېشنيار نىيە.

ئەو ياسايە لە دواى (۶۰) رۆژ لە رېكەوتى بلاوبوونەوہى لە رۆژنامەى فەرمى وەقائىعى

كوردستان دا جى بە جى ئەكرېت.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كى لەگەل داىە؟ (۷۶) كەس، پەسند كرا، فەرموو.

بەريز سەلما فاتح توفيق:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ھۆيەكانى دەرچوواندن: دوو پېشنيار ھەيە:

يەكەم: بۇ دروست كوردنى ناوہنديكى نىشتيمانى بۇ ئەرشيف كردن و بەشيكى زورى

بەلگەنامەكانى لە ناوہوہ و دەرہوہى ھەريمى كوردستاندا پەرشوبلاون و مەترسى لە

ناوچوونيان لەسەرە و بە مەبەستى سوود لى وەرگرتيان لە ئەرشيفى گشتى و تايبەتى كە

سامانپكى نىشتيمانى و نەتەوہين ئەو ياسايە دەرچووينرا.

دووہم: وەكو خۆى:

هۆيه كانى دەرچوواندن:

به هۆي نه بووني ناوهنديكي نيشتيماني بو ئه رشيف كردن و به شيكي زوري به لگه نامه كاني له ناوه وه و دهره وهى هه ريمي كوردستاندا پهرش و بلاون و مه ترسي له ناوچوونيان له سه ره و به مه به ستى سوود لي وه رگرتنيان له ئه رشيفى گشتى و تايبه تى كه سامانيكي نيشتيماني و نه ته وه ين ئه و ياسايه دهرچووينا.

به ريز د. ريواز فائق حسين / سه روكي په رله مان:

دوو پيشنيار هه يه، كي له گه ل يه كه مه ؟ (١) كه س، دووه م ؟ (٧٥) كه س، په سند كرا، به ريزان كي له گه ل ياساي به لگه نامه ي نيشتيماني له هه ريمي كوردستان-عيراقه ده ست به رز بكاته وه ؟ (٨٤) كه س، پيرؤزبايي له خو مان و گه لي كوردستان و هه موو ئه و به ريزانه ش ئه كه ين له بواري به لگه نامه كان كار ئه كه ن، هيوادارين بيته مايه ي ئه وه ي زورتري به لگه نامه گرنگه كان كو بكرينه وه، سوپاسي ليزنه ي رؤشنبيري و ليزنه ي ياسايي ئه كه ين، داوا له سه رو كايه تى ليزنه ي ناوخو ئه كه ين بفرموون، بو ماوه ي نيو سه عات ريستيك و ديينه وه.